

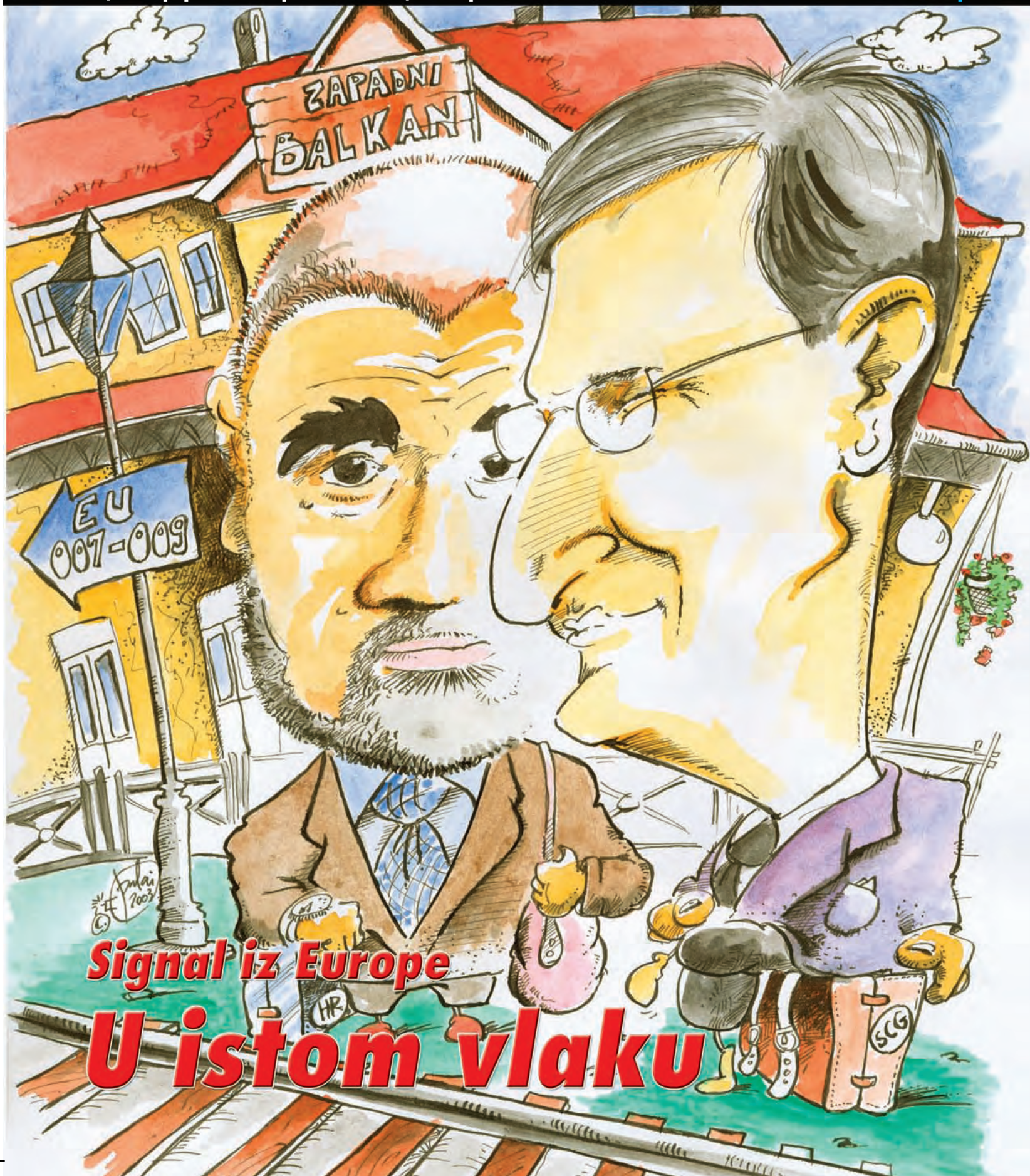
Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 27. lipnja 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 22

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Urbana kultura Vojvodine
Ožiljci brojnih migracija..... 8,9

Ivan Torov
Parlamentarna predstava..... 10

Sonja Badel
HDZ spreman za preuzimanje vlasti?.... 11

Intervju
Ivo Gregurević..... 12-14

Dužijanca
S kosom u prošlost..... 16,17

Suša
Može li se sanirati šteta?..... 18,19

Obljetnica
Dražen će živjeti vječno..... 44,45

► KARIKATURA NA NASLOVNOJ STRANI: Attila Szalai

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Stamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Zapadni Balkan

»Dobro došle balkanske zemlje, dobro došle u vašu kuću«, izjavio je Romano Prodi, predsjednik Europske komisije, nakon završenog Samita Europske unije koji je proteklog vikenda održan u grčkom gradu Porto Karasu. U 110 paragrafa teksta zaključaka samita termin »zapadni Balkan« spominje se četiri puta, a u mnogim medijima već se piše velikim početnim slovom, kao novouspostavljena zemljopisna kategorija.

Zapadni Balkan u europskim dokumentima obuhvata bivšu SFRJ izuzev Slovenije, a pojačanu Albanijom, s tim da se ne zna je li Kosovo u ekipi ili van nje. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Srbija i Crna Gora, te Albanija su, dakle, društvo koje manje-više u paketu hvata vlak za Europu, s obzirom da su svi ostali već prikačeni na kompoziciju. Brzina kojom će se taj put preći službeno zavisi od svake zemlje u regiji pojedinačno, od njihove spremnosti prihvatiti reforme, pri čemu je puna suradnja s Haaškim sudom jedan od najistaknutijih uvjeta.

Ovo je prvi put da se s ovako važnog i visokog skupa izrazi jasna poruka da će i SCG, kao dio regije, biti primljena u punopravno članstvo EU kad, naravno, ispuni postavljene uvjete i usvoji europske standarde. U ne tako davnoj prošlosti ti su uvjeti ovdje odbacivani s podsmijehom. Danas su verbalno prihvaćeni kao državni cilj i za očekivati je da se ostvaruju. Što brže, to bolje.

No, ovo načelo brzine nije uvijek dobro. To vidimo ukoliko pogled usmjerimo na ono što nam za to vrijeme rade ovdašnji Hrvati. Mjesecima gotovo ni vijesti o značajnijim aktivnostima hrvatskih kulturnih udruga, a onda odjednom dva događaja ugrurana u jedan dan. Dvije manifestacije od značaja za hrvatsku zajednicu, u dva različita mjesta i u samo sat vremena razlike. Festival dječjeg folklor »Djeca su ukras svijeta« u Tavankutu i godišnji susret dječjih crkvenih zborova »Zlatna harfa« u subotičkoj Katedrali sv. Terezije Avilske održani su u nedjelju u 16, odnosno 17 sati, potpuno vremenski neusklađeno i bez uočljivog truda da se zainteresiranima omogući prisustvo i jednoj i drugoj manifestaciji. Tim prije, što su oba događaja odrađena kvalitetno, s probranim sudionicima, s gostima sa strane, a tavankutski čak i s Janjevcima.

Očito, razgovora i dogovora nedostaje, pa bi valjalo poraditi na tome. Nauštrb monologa i kritizerstva, ako je moguće birati.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 19. 6.

Brussels: U sjedištu NATO »sa zadovoljstvom« primljen zahtjev Vlade SCG za ulazak u Partnerstvo za mir

NEDJELJA, 22. 6.

Papa u Banjaluci, 40.000 prisutnih na misi

PETAK, 20. 6.

Stjepan Mesić: Hrvatska i Srbija popravile odnose poslije odlaska Miloševića

PONEDJELJAK, 23. 6.

Mađarski parlament usvojio izmjene Zakona o Mađarima u okruženju

UTORAK, 24. 6.

Štrajk zaposlenih na Novosadskom sveučilištu

SUBOTA, 21. 6.

Završen Samit Europske unije i zemalja zapadnog Balkana

SRIJEDA, 25. 6.

Svečano obilježen Dan državnosti Republike Hrvatske

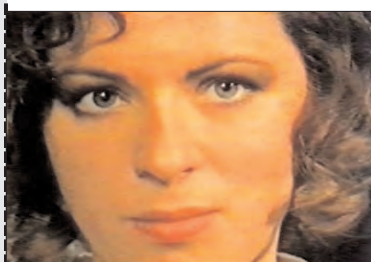
BIJEG U LUDILO

Mislim da je naša karakteristika to što se preko navodnog kolektivnog ludila vadimo i tako opravdavamo sve zablude i samoobmane kojima često podležemo. Ne može jedan ceo narod biti lud, niti mislim da je ludilo nacionalna karakteristika. Ako se tako možda misli, to je ipak samo koketerija i želja za originalnošću, što je dopušteno, a u psihološkom smislu i opravdano za narod koji pod raznim pritiscima polako gubi svoj identitet. **Lazar Ristovski**, glumac, »Blic«, 21. lipnja 2003.

MLAČENJE DOTEPENACA

U Hitlerovo su doba glavne žrtve fašističkih progona bili Židovi. Danas se neo-fašističke ili fašistoidne grupe orijentiraju svaka na svoju dežurnu žrtvu. Engleski skinski mlade kod kuće Azijce, a naši se iskaljuju na Romima. Iako su ovi kod nas ustvari autohtona manjina, prisutna odavna, tretira ih se kao »dodoše« i »dotevence«. **Nenad Mišćević**, »Novi list«, 21. lipnja 2003.

BIT ĆE BOLJE

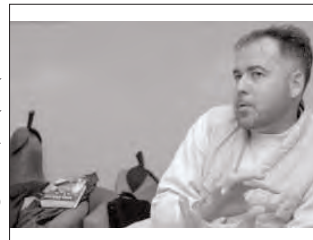

Prije svega, željela sam se riješiti političkog tereta koji mi je navaljen na leđa, željela sam olakšati cijelu stvar. Prošlih godina mi se dolazak na ove prostore, i u Beograd i Hrvatsku,

činio potpuno nemogućim, previše je bilo povreda, osjećaja gađenja, bijesa, ljutnje. Sada to postaje moguće i to je pomak koji svi osjećaju, čak i nepoznati čovjek na Kalenić pijaci koji mi je doslovno rekao prije neki dan: »To da ste vi ovde, to je pomak nabolje. Sad se i meni čini da će biti bolje.« Taj osjećaj je uzajaman. Da, bit će bolje. Mora biti bolje. Da, nedostaju mi razne stvari: od gradskog života do kazališnih pro- ba, onakvih kakve su kod nas, s mnogo vremena, bez žurbe. Nedostaju mi prijatelji, razgo- vori do dugo u noć, sir i vrhnje iz Zagreba, kajmak iz Beograda, nedostaje mi duša ovih prostora. Često sanjam ulice i kuće i drveće i Šestinski potocić i mamin grob na Mirogoju i tatin u Gorskom kotaru i zalazak sunca nad Botaničkom baštom gdje sam pred rat živjela... Ali to je život: niz gubitaka. Hvala bogu da imamo snove. **Mira Furlan**, glumica, »Nin«, 20. lipnja 2003.

ŠTO JE GORE?

Ne znam što je gore, da li situacija u Srbiji, gdje Srpska pravoslavna crkva žestoko odgovara na svaku kritiku ili ova situacija u Hrvatskoj gdje rasprave uopće nema. **Drago Pilsel**, hrvatski teolog i publicista, »Danas«, 21. lipnja 2003.

HAAŠKI POTPIS U NOVOM SADU

U rušenju Novog Sada nisu učestvovali navijači, nego je to bio politički skup koji su organizovali haaški optuženici i stranke, koje je trebalo da budu zabranjene posle 5. oktobra 2000. **Zoran Bošković**, potpredsjednik LSV, »Danas«, 19. lipnja 2003.

SRBOLIKI HRVATI

Srboliki Hrvati masovno omogućavaju da na odgovorna mjesta Srbi dolaze ponovno (SDP), uz pomoć Hrvatima nepotrebne stranke (HNS) na hrvatski seljački način (HSS). **Marko Matić**, »Fokus«, 20. lipnja 2003.

KRATKA KARIJERA?

Neću da se preselim (u Beograd) jer volim svoju porodicu. Nisam siguran da će moja politička karijera biti tolikog veka da pomeram porodicu iz prirodne sredine. Volim Beograd, ali rođen sam u Subotici i tamo ostajem. **Jozsef Kassza**, potpredsjednik Vlade Srbije, na pitanje zašto putuje svaki dan iz Subotice u Beograd, »Dnevnik«, 22. lipnja 2003.

SRPSKI SPORT

Kad nam se na trgovima skupljaju mladi četnici, sa šajkačama i šubarama, i noževima u ustima, to je potvrda kako je svaka vrsta srpskog sporta samo nastavak sportskih aktivnosti u Srebrenici. **Petar Luković**, novinar i publicist, »Građanski list«, 21. lipnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Nekoć je strah i trepet bila milicija, a sada policija.*
- ✓ *Od danas do sutra dijeli nas mrak.*
- ✓ *Bogati su najveći protivnici siromaštva.*
- ✓ *Za razliku od neznanja znanje nam je siromašno.*

Dujo Runje

Piše: Boris Maruna

Odjel za hrvatske manjine ima razvijenu nakladničku djelatnost koja je do sada obradila, u brojnim knjigama i knjižicama, neka bitna područja života i rada hrvatskih autohtonih manjina iz europskih država te hrvatskoga naroda u Federaciji BiH i Crnoj Gori

Suradnja Hrvatske matice iseljenika s Hrvatima izvan matične zemlje (2.)

Informativno središte hrvatskih manjina

Odjel za hrvatske manjine Hrvatske matice iseljenika središnja je svih programa namijenjenih hrvatskim autohtonim zajednicama iz europskih država: Austrije, Italije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke i Češke te programa namijenjenih hrvatskom narodu u Federaciji Bosni i Hercegovini, te hrvatskoj manjini u Državi Srbiji i Crnoj Gori. Odjel ostvaruje različite vrijedne kulturno-umjetničke, prosvjetne i sportske programe iz tzv. stare hrvatske dijaspor a) u Hrvatskoj i b) u tamošnjim domicilnim zemljama hrvatskih autohtonih etničkih zajednica. Programi nadalje obuhvaćaju kazališne predstave, koncerte, stručne i popularne tribine te predavanja, predstavljanja knjiga i slično.

Zasebnu pozornost djelatnici Odjela za hrvatske manjine Hrvatske matice iseljenika pokazuju spram humanitarnih, prosvjetnih, kulturnih i sportskih programa namijenjenih hrvatskom narodu u F BiH i Državi Srbiji i Crnoj Gori. Odjel za hrvatske manjine ima razvijenu nakladničku djelatnost koja je do sada obradila, u brojnim knjigama i knjižicama, neka bitna područja života i rada hrvatskih autohtonih manjina iz europskih država te hrvatskoga naroda u Federaciji BiH i Srbiji i Crnoj Gori.

Posebnu pažnju Odjel posvjećuje programu koji je namijenjen djeci, jer su ona u svakome narodu po naravi stvari najizloženija procesima asimilacije. Stoga Odjel organizira lutkarske predstave eminentnih kazališnih stvaralaca, glumačke radionice i radionice dramskog odgoja, tečajeve hrvatskog jezika, škole kreativnog pisanja, dačke ekskurzije itd.

Odjel svojim posredovanjem između hrvatskih manjinskih zajednica i Matice te pružanjem stručnih informacija djeluje i kao svojevrsno informativno središte hrvatskih manjina u Europi.

Odjel za hrvatske autohtone manjine pruža namjensku i tehničku pomoć našim manjinskim (kulturno-umjetničkim) društvima kroz nabavu potrebnih knjiga, video i audio kaseti, glazbenih instrumenata i ostalog. Voditelj Odjela za hrvatske manjine je Hrvoje Salopek. Stručna suradnica u Odjelu za hrvatske manjine je Marija Hećimović.

Od uspostave nezavisne Republike Hrvatske Odjel je utemeljio redovite godišnje akcije, koje su svojom učinkovitošću vratile povjerenje najstarije hrvatske dijaspor u matičnu državu i izazvale veliki interes među najširim slojevima hrvatskih etničkih zajednica u okolnim zemljama. Ustaljeni su programi Odjela za manjine Hrvatske matice iseljenika:

1. Tjedan prezentacije kulture Hrvata iz europskih zemalja
2. Dani hrvatskog pučkog teatra hrvatskih autohtonih manjina iz europskih zemalja
4. Stručni skup Forum hrvatskih autohtonih manjina koji razmatra njihovu aktualnu problematiku
5. Susret manjinskih Kulturno – umjetničkih društava, te različiti
6. Obrazovni programi

Posebno ću predstaviti jedan zanimljivi ekološko – obnoviteljski Matičin program. Naime, projekt Tak Fore osvojio je simpatije djece i mladeži hrvatskih iseljenika i njihovih prijatelja iz cijeloga svijeta. Riječ je o programu dragovoljnih radnih aktivnosti u Hrvatskoj za mladež od 18 do 30 godina iz iseljeničtva. Uz djecu hrvatskih iseljenika na ovaj se program često jave i pripadnici drugih naroda koji žele pomoći ratom ugroženoj regiji. Tak Fore se održava svake godine od sredine srpnja do sredine kolovoza. U vrijeme dragovoljnog rada na obnovi ratom poružene Hrvatske organizator priređuje za sudionike različite kulturne sadržaje. Sudionici također razgledavaju kulturno povi-

jesne znamenitosti kraja u kojem se odvija obnoviteljski rad. Do sada je Tak Fore bio priređen u Voćkinu (kraj Slatine), Bratu Gornjem (kraj Dubrovnika), Plitvičkim jezerima, Skradinu, Prstenom i istarskom Motovunu. Voditeljica projekta je Nives Antoljak.

Nakladnička djelatnost Hrvatske matice iseljenika obuhvaća knjige i knjižice te razne periodičke publikacije s područja iseljeničke tematike. Mjesečnik »Matica« i godišnjak »Hrvatski iseljenički zbornik« serijske su publikacije koje su uspjele privući čitateljsku publiku diljem svijeta. Brojni su prilozi u časopisu »Matica« i godišnjaku »Hrvatski iseljenički zbornik«, iz pera domaćih i stranih autora, vjerodostojni primjeri starije i mlađe hrvatske dijaspor od Sjeverne i Južne Amerike, Australije i Novog Zelanda, Južne Afrike do Europe. S posebnom su pozornošću u Matičinim medijima praćeni svi kulturni i društveni procesi među Hrvatima koji žive u bivšim republikama druge Jugoslavije. Nisu nam promakla ni teška pitanja ostvarivanja ljudskih prava: od prava na jezik i školovanje na materinskom jeziku do drugih elementarnih manjinskih standarda koje uživaju primjerice Hrvati u Austriji ili Mađarskoj, ili onih manjinskih standarda za koje su se izborile manjine koje žive u Republici Hrvatskoj.

Ovo će ljeto, jedan broj mladih ljudi iz Države Srbije i Crne Gore, sudjelovati u desetak Matičinih ljetnih programa, a jedan broj maturanata uputit će se na sveučilišta u Hrvatskoj. U kulturnoj razmjeni, u kulturnoj suradnji Hrvatske matice iseljenika i hrvatskoga naroda koji živi izvan matične zemlje svaki je korak vrlo važan, ma koliko se u određenom vremenskom razdoblju činio nedostatnim.

Autor je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba

Hrvatska vlada poziva Gotovinu da izađe pred Haaški sud

Vlada će pomoći osporavanje optužbi

Premijer *Ivica Račan* pozvao je generala *Antu Gotovinu* da učini dodatni korak i pojavi se pred Haaškim sudom ocijenivši da njegov slučaj »stoji dobro« i najavivši da će Vlada pomoći u osporavanju neprihvatljivih dijelova optužnice.

»Moja je poruka generalu Gotovini vrlo jasna – u svojem interesu i u interesu Hrvatske učinite taj dodatni korak i obranite se pred Sudom u Haagu. Slučaj stoji, čini mi se, dobro, i mi ćemo pomoći u osporavanju optužbi«, izjavio je Račan novinarima u Banskim dvorima. Premijer ističe da nastavak ovakve situacije šteti i generalu Gotovini i Hrvatskoj te da je duboko uvjeren da će Gotovina napraviti dodatni korak.

Odgovor glavne haške tužiteljice *Carle del Ponte* predsjedniku *Stjepanu Mesiću* za Račana nije iznenađenje. Podsjetio je da je i osobno pozdravio nastup generala Gotovine te sugerirao da Gotovina, koji priznaje Haaški sud, učini dodatni korak i pojavi se pred njim.

Račan se pozvao i na svoje osporavanje optužnice prije dvije godine podsjetivši da je Vlada poslala niz dokumenata kojima se osporavaju dijelove optužnice. Dodao je da na vjeruje da će i ostali dokumenti, koji su se pojavili, pomoći Gotovini. Istaknuvši kako je i prije dvije godine izrazio spremnost Vlade da bude umiješana u spor, premijer je rekao da Vlada prihvaća različite oblike pomoći – da se sve što može koristiti u obrani od neprihvatljivih optužbi bude dostupno i Gotovini i Sudu najavivši da su moguća i njegova svjedočenja i svjedočenja drugih dužnosnika.

Račan je odbio špekulacije o razlikama između njega i predsjednika Mesića istaknuvši da inicijativu predsjednika Mesića

doživljava kao svojevrsan pokušaj pomoći da se slučaj riješi.

Hrvatska Vlada je objavila kako odgovor haaške tužiteljice *Carle del Ponte* predsjedniku *Stjepanu Mesiću* smatra očekivanim, ističući da se slučaj generala Ante Gotovine mora riješiti pravnim sredstvima pred Haaškim sudom.

Predsjednik *Stjepan Mesić* izjavio je kako nije ni očekivao drugačiji odgovor od glavne haške tužiteljice *Carla del Ponte* te je ocijenio da je sada položaj generala Ante Gotovine bitno drukčiji i da je slučaj dobio na ubrzanju.

Znao sam da je vrlo teško promijeniti poziciju generala Gotovine iz statusa optuženika u status osumnjičenika, ali je sada položaj generala Gotovine bitno drukčiji, izjavio je predsjednik Mesić. Novi-

narima je ponovio da bi primio generala Gotovinu ako bi on to zatražio.

Predsjednik Mesić ponovno je opovrgnuo da je u kontaktu s odbjeglih generalom. »Ako 105. put kažem da nemam, onda vjerojatno i 106. put moram jedno te isto reći. Želi li još netko pitati imam li vezu s Gotovinom? Ako ima, i 107. put kažem da nemam«, rekao je Mesić. No s generalom Gotovinom u kontaktu je predsjednik Uprave Nacionala *Ivo Pukanić*, koji je, kako je rekao, preko posrednika doznao kako je Gotovina reagirao na odgovor iz Haaga.

On (Gotovina) smatra da je sve to pozitivno i da se stvari, kao što je rekao predsjednik, kreću naprijed. Pukanić nije znao hoće li Gotovina nakon novih okolnosti pristati otići u Haag. Natuknuo je samo da sada postoji manevarski prostor i da Gotovina očito misli da se razgovor s haaškim istražiteljima u Zagrebu može smatrati razgovorom s Haagom.

»Generalu Anti Gotovini bit će omogućen razgovor s haaškim istražiteljima, a tehničko je pitanje hoće li se razgovor obaviti ovdje ili u Haagu«, izjavio je predsjednik *Stjepan Mesić*.

Mesić je potvrdio novinarima da je u petak telefonski razgovorao s glavnom haaškom tužiteljicom *Carlom Del Ponte* o slučaju generala Ante Gotovine.

»Generalu Gotovini bit će omogućen razgovor s haaškim istražiteljima prije nego što bude odgovarao na pitanja suca. Bit će to razgovor kakav su drugi imali znatno ranije, a Gotovina je za isti bio prikraćen. Iz razgovora s *Carlom Del Ponte* proizišlo je da je tehničko pitanje hoće li razgovor s Gotovinom biti obavljen ovdje ili u Haagu«, rekao je Mesić. ■

Cox: Hrvatska bi 2007. mogla u EU

PORTO KARRAS, 20 lipnja – Predsjednik Europskog parlamenta *Pat Cox* izjavio je da bi Hrvatska mogla 2007. ući u Europsku uniju ako bude volje i odlučnosti. »Hrvatska bi mogla 2007. ući u EU, no ako bude odlučna. Potrebno je napraviti još mnogo toga. Hrvatska je u regiji najviše napredovala. Mislim da bi Slovenija, koja je već praktički članica Unije, i Hrvatska trebale poslužiti kao primjer drugim zemljama u regiji«, izjavio je predsjednik Europskog parlamenta. Ustvrdio je da trenutačno nema dodatnih

novčanih sredstava za pomoć regiji iz Europske unije, ali bi ipak moglo biti »dobrih vijesti«.

Čelnici zemalja Europske unije i pet zemalja jugoistočne Europe završili su summit, čiji je glavni naglasak da ujedinjenje Europe nije dovršeno dok i te zemlje ne uđu u EU, a ulazak svake pojedine zemlje ovisit će o njoj samoj.

Na summitu, koji je trajao oko dva sata, prihvaćena je zajednička deklaracija i formalno je prihvaćena Solunska agenda za zapadni Balkan, koju su odobrili šefovi

država ili vlada EU-a. Solunska agenda je dokument koji identificira prioritetne reformske korake u približavanju Europskoj uniji pet zemalja iz Procesu stabilizacije i pridruživanja (Hrvatska, BiH, Srbija i Crna Gora, Makedonija i Albanija).

»Summit je opravdao naša očekivanja koja su bila velika«, rekao je na konferenciji za novinare hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*, koji je predvodio hrvatsko izaslanstvo na summitu. Predsjednik Mesić je rekao da je potvrđen individualni pristup u približavanju u EU-u te potreba za regionalnom suradnjom.

Vjesnik, 21. lipnja

Filipović: SCG u partnerstvu i pored tužbe protiv NATO

Beograd – »Srbija i Crna Gora bi mogle ući u Partnerstvo za mir i prije rješavanja problema s tužbom SCG protiv NATO i tužbama Hrvatske i BiH protiv SCG pred Međunarodnim sudom pravde«, izjavio je bivši član parlamentarnog izaslanstva u Skupštini NATO *Miroslav Filipović*. On je potvrdio da postoji ideja da vlasti u Beogradu povuku tužbu protiv NATO, a da istovremeno Hrvatska i BiH povuku tužbe protiv SCG. Filipović je rekao da ne vjeruje da će SCG platiti ratnu odštetu Hrvatskoj ili BiH, niti da će je dobiti od NATO,

ocjenjujući da bi to bilo »politički potpuno nerealan«. »Moramo biti pragmatični i procijeniti gdje je veća korist, a ne da istjerujemo neku apstraktnu pravdu, jer je u državnim poslovima najvažnije biti realan. Za našu zemlju je korisno da što prije uđemo u Partnerstvo za mir«, dodao je on. Filipović je ocijenio da NATO traži povlačenje tužbe kao simboličan potez. »Ako ste u jednom klubu, kako su nam svojevremeno rekli, nije u redu da se sudite s članicama tog kluba«, dodao je on.

Večernje novosti

Telex Vojvodine

Gospodarska suradnja Vojvodine i Nizozemske

Novi Sad – Izaslanstvo Skupštine Vojvodine potpisala je Pismo o namjerama s nizozemskom regijom Frizija, koje podrazumijeva uspostavljanje suradnje u poljoprivredi, tehnološkom i tehničkom razvoju, veterini, zaštiti životne sredine, i financijama. »Gospodarstva Vojvodine i Nizozemske su kompatibilne u pogledu proizvodnje sjemenske robe, razvoja i proizvodnje alternativne energije i naš je cilj uspostaviti suradnju na tim i drugim ekonomskim poljima«, rekao je predsjednik Odbora za poljoprivredu *Saša Pašić* nakon završetka četverodnevnog posjeta Nizozemskoj i Belgiji. Naveo je da će Odbor za poljoprivredu predložiti Skupštini Vojvodine da usvoji protokol o ciljevima i modalitetima suradnje s Nizozemskom i Belgijom. Peteročlano vojvođansko izaslanstvo sudjelovalo je u radu Odbora za poljoprivredu evropskog parlamenta i susrelo se i s predsjednicom Vanjskopolitičkog odbora Europskog parlamenta *Doris Pak*.

Za brucoše u Vojvodini više od 11.000 indeksa

Na 13 fakulteta Sveučilišta u Novom Sadu ove godine ima mjesta za prijam 8.077 brucoša, od kojih će 4.176 studirati na teret proračuna, dok će 3.901 platiti školarinu. Na devet viših škola u Vojvodini za nove studente ima 3.535 mjesta, od toga na proračunu 1.025, a za samofinanciranje

2.510 mjesta.

Kao i ranijih godina, i ove se izbor kandidata obavlja prema rezultatu na prijemnom ispitu i prema uspjehu u srednjoj školi.

Kravić: Brigom o Hrvatima pomažemo Srbe u Hrvatskoj

Novi Sad - Potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Aleksandar Kravić* izjavio je u četvrtak da se kroz brigu o Hrvatima u Vojvodini ujedno vodi i briga o srpskoj manjini u Hrvatskoj. Kako prenoši Pokrajinsko tajništvo za informiranje, Kravić je rekao da se samo na taj način može olakšati položaj Srba u toj državi. »Ono što smo u Vojvodini uradili na poboljšanje položaja hrvatske manjine naišlo je na vrlo dobre reakcije u Hrvatskoj«, rekao je on po povratku iz dvodnevnog posjeta Hrvatskoj.

Kravić je rekao da su događaji nakon vaterpolske utakmice Srbija i Crna Gora-Hrvatska još jednom pokazali da »nema sreće od mržnje, niti pameti od ostrašćenosti«. »Ti događaji zapravo su odjeci proteklog desetljeća, koji nas upozoravaju da još pažljivije trebamo raditi u smjeru rješavanja postojećih problema i

Hrvatska i SCG imaju iste prioritete

»Hrvatska Srbija i Crna Gora imaju iste prioritete – ulazak u EU i NATO – a da bi ih ostvarili moraju najprije naučiti međusobno surađivati«, rekao je 19. lipnja u Parizu predsjednik RH *Stjepan Mesić* nakon susreta s predsjednikom SiCG *Svetozarom Marovićem*.

Prema njegovim riječima, razgovaralo se o mnogim temama – suradnji na svim područjima, a posebno o porukama koje je za svojega trećeg pohoda Hrvatskoj uputio papa Ivan Pavao II. Predsjednik Srbije i Crne Gore rekao je da je to bio još jedan uspješan razgovor koji simbolizira novi duh u ovom dijelu Europe. Zajednički je cilj postati dio udružene, demokratske, razvijene Europe u kojoj je mjesto objema zemljama, rekao je Marović. Predsjednik SiCG rekao je kako i on i Mesić odlaze u Solun te izrazio nadu da će tamo politika »novog, zapadnog, europskog Balkana« dobiti punu potporu i satisfakciju za sve napore koje poduzimaju zemlje regije.

normaliziranja odnosa. Postigli smo napredak u međusobnim odnosima, ali je ostalo još mnogo neriješenih pitanja«, kazao je Kravić.

Izaslanstvo Izvršnog vijeća Vojvodine posjetilo je i Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« u Zagrebu, a predsjednik tog društva *Čedomir Višnjić* upoznao ih je sa položajem i problemima s kojima se suočava to društvo. »Problemi jedine kulturne ustanove Srba u Hrvatskoj su mnogobrojni i raznorodni, od pitanja povraćaja i održavanja imovine, do osiguravanja udžbenika, literature i didaktičkih sredstava na srpskom jeziku«, kazao je Višnjić. U Vukovaru, Kravić i *Bunjik* su se sreli sa konzulom SCG u tom gradu *Aleksandrom Besarabićem*, kao i sa tamošnjim političkim predstavnicima Srba.

Urbana kultura Vojvodine – mit ili stvarnost

Ožiljci brojnih migracija

Oni koji su stizali u gradove prije su sebi podredili grad, nego što je grad uspio njih integrirati. Urbana kultura u izvjesnom smislu predstavlja neku vrstu negativnog simbola za nasilje koje smo doživjeli ovih dana

Piše: Vesela Laloš

Nekako u isto vrijeme kada su razgorapađeni navijači nakon pobjede vaterpolista demonstrirali svoje neizmjereno domoljublje (i) ispred Hrvatskog konzulata u Subotici, ispoljavajući pri tom veliku dozu najprimitivnije agresivnosti, grupa istraživača Centra za multikulturalizam iz Novog Sada predstavila je jednoj drugačijoj subotičkoj publici knjigu o urbanoj kulturi Vojvodine. Istraživački projekt je rađen duže vrijeme, a predmet interesiranja eksperata bila je dilema – postoji li u našoj pokrajini nešto što se može nazvati kulturom grada (civitas), a što u biti predstavlja preduvjet postojanja civilizacije.

Nije nepoznata činjenica da se mnogi Vojvodani ponose pripadnošću »europskoj kulturi«, te zavidnom tradicijom građanskog života u ovom dijelu balkanskog prostora. No, ono što se u povodu slavljenja pobjede vaterpolista desilo u Subotici i Novom Sadu, a koji dan kasnije i Petrovaradinu, vidljiv je kontraargument tome (samo) zadovoljstvu, dok onima koji vole pamtit i sjećanja naviru slični »argumenti« iz ranijih vremena, poput recimo »jogurt revolucije«. Ni drugi aspekti »europske kulture« čini se nisu previše integrirani u vojvođanski milje, o čemu svjedoče zapuštene fasade, razina općeg obrazovanja i opće svakodnevne kulture, količina međuetničke, međuspolne i svake druge tolerancije i prihvatanja različitosti.

RUDIMENTI KULTURE: Rezultati do kojih se došlo u istraživanju takvi su da bi se Vojvodani morali zamisliti, ocijenjeno je prigodom predstavljanja rezultata spomenutog istraživanja. I Novi Sad i Subotica i Sombor, u kojima je ono provedeno, posjeduju tek rudimente urbane kulture i multikulturalnosti, kao neodvojivog sadržaja urbanog načina življenja, i nad time

bi se morali zamisliti najprije sami građani, no možda još više politički kreatori naše stvarnosti. Period od proteklih četrdesetak godina, u kojima je sustavno provedena egalitarnost, nastojao je i na polju urbanosti i na polju multikulturalnosti iznivelirati sve vrijednosti, a posljedice se vide i na li-

radi o Subotici odnosilo se na urbanu kulturu kao vezivnom tkivu i osnovi za prihvaćanje i razvijanje kultura različitih nacionalnih skupina, imajući u vidu činjenicu da je Subotica izrazito multietnički grad, napominje *Jasminka Dulić*, jedan od koordinatora istraživanja. Međutim, rezultati istraživanja ukazuju da sama činjenica prostorne bliskosti od-

nosno življenja u istom gradu ne rezultira automatski i nekom zajedničkom urbanom kulturom. Naime, od strane manjinskih nacionalnih grupa imamo izražen zahtjev za očuvanjem nacionalnog identiteta, a od strane dominantne nacije rezervu prema tom zahtjevu. U tom smislu urbana kultura Subotice nije djelovala niti kao neki činilac ujednačavanja razlika ili poništavanja nacionalnih identiteta, niti je ona čarobni štapić koji rješava sve probleme koje donosi njezina multietničnost. Čini mi se stoga da nema osnove smatrati da će daljim razvojem demokracije i ekonomskog prosperiteta ovi problemi biti riješeni sami od sebe, već sam mišljenja da oni zahtijevaju razvijanje intenzivnijeg interkulturalnog dijaloga između svih nacionalnih grupa koje žive u Subotici. »

Drugim riječima, kroz spomenuto istraživanje se može uočiti znatno manji »stupanj Europe« i njezine civilizacijske razine no što bismo željeli čuti, i to kako u izgledu samih gradova, tako i u shvaćanju i ponašanju njihovih žitelja.

POBJEDA PROVINCIJE: O tome u kojoj je mjeri doista degradirana građanska kultura u Vojvodini, *dr. Alpár Losonc* iz Centra za multikulturalizam za »Hrvatsku riječ« kaže:

»Urbana kultura funkcionira kao mjesto neprestane promjene, kao mjesto razmjene i materijalnih i kulturnih vrijednosti. U Srbiji, a dijelom i Vojvodini gradovi su slabi,

Sombor

cu gradova, i u načinu komunikacije njihovih stanovnika – iz svih socijalnih slojeva i etničkih grupa, napomenuo je rukovoditelj istraživanja *dr. Ljubomir Pušić*. Desetljeće neposredno iza nas dalo je dodatni impuls tome civilizacijskom rušenju socijalnih i arhitektonskih naznaka urbanosti. Vojvodine iznad svega poticanjem nacionalističke euforije i stavljanjem u centar nacije umjesto građanina.

»Pitanje na koje smo pokušali barem djelomice odgovoriti u istraživanju kada se

»Građani« protiv grada: Subotica...

statički, ponekad previše provincijalni, a čini mi se i da nisu bili u mogućnosti integrirati provinciju, što je odigralo ključnu ulogu. Ako gledamo iz šire perspektive, moramo uzeti u obzir odozgo režiranu i aranžiranu kolonističku mobilizaciju, od čega ovi gradovi nose dosta ožiljaka. Pri

tome mislim na činjenicu da oni koji su stizali u gradove prije su sebi podredili grad, nego što je grad uspio njih integrirati... I ovo istraživanje samo je dokaz da gradovi nisu toliko izvana rušeni, koliko iznutra – od strane onih koji su sebi podredili sve ono što spada u urbanu kulturu. Znači, građanina u jednom širem smislu, način ponašanja, način razmišljanja, autonomnost ličnosti...

Ako sve to uzmemo u obzir, čini mi se da postoje bar neke linije kontinuiteta između onoga što se dešavalo s urbanom kulturom tijekom devedesetih godina, i ovog izljeva nasilja i destrukcije, što smo prepoznali u slučaju Novog Sada i Subotice. No, to je jedna opomena, u višestrukom smislu, da različiti oblici nasilja niti su nestali, niti će nestati u jednom dužem vremenu. Radi se o tome da su oni latentni, a da istovremeno ovu vrstu urbane kul-

ture drže kao metu eventualnog nasilja i svoje agresivnosti. U ovom smislu urbana kultura predstavlja neku vrstu negativnog simbola za takvo nasilje. Zato je to opomena i za političku elitu, ali i za kulturnu. Jednostavno, ostaje dosta toga da se promisli...»

VOJVODINA BEZ AUTENTIČNOSTI:

Dr. Losonc ocjenjuje da je u kontekstu usporedbe s europskom kulturom Vojvodina također na gubitku. »Je li Vojvodina imala europski grad? Mislim da je bilo samo klice od toga, te da se zbog historijske dinamike i mnogobrojnih migracija ti gradovi nikada nisu učvrstili kao europski gradovi koji bi se mogli oduprijeti svojim habitusom perifernim utjecajima, i takvim nasilnim oblicima komunikacije... Sklon sam tvrditi da ćemo danas u Vojvodini teško pronaći nešto autentično vojvođansko – ne u tom smislu da nema specifičnosti koja je karakteristična samo za Vojvodinu, već da nije bilo osvježavanja toga. Ako pokušate objasniti slabost obrambenih mehanizama, onaj tko je dovoljno čvrst, tko je dovoljno samosvjestan, tko je jasno uobličio svoje vlastite okvire, taj može imati i obrambene mehanizme, i može asimilirati impulse koji dolaze sa strane. Međutim, ovdje se to očito nije desilo. Naprotiv, prije su vojvođanski elementi ostali podređeni i asimilirani u jednu drugačiju cjelinu, jer oni sami nisu bili dovoljno jaki, ni dovoljno profilirani. Oni su i sada suviše rasuti, fragmentirani, i činjenica je da još uvijek ne postoji neka ozbiljnija namjera da se to okupi na taj način da to bude zaista korespondentno europskom habitusu.«

Prijateljstvo i multikulturalnost

Jedan od indikatora koji se često koristi u ispitivanju interetničkih odnosa jeste učestalost i intenzitet neposredne socijalne interakcije, kao što je na primjer postojanje bliskih prijateljskih veza između osoba različite nacionalnosti. »Pretpostavka je da postojanje takvih veza ukazuje na veći stupanj tolerancije i respekta prema drugim nacionalnostima. Međutim, rezultati našeg istraživanja ukazuju da »druženje« s osobama druge nacionalnosti nije ni u kakvoj svezi, niti pozitivnoj niti negativnoj, s podržavanjem »multikulturalnosti« na polju obrazovanja, korišćenja svih jezika u ispisivanju naziva ulica i slično«, kaže Jasminka Dulić. Drugim riječima, moguće je da pojedini građani Subotice imaju bliske prijatelje iz različitih nacionalnih grupa, ali da ne podržavaju da se recimo naziv ulice ispiše i na njihovom jeziku, kao što je moguće da netko nema bliže dodire s pripadnicima druge nacionalnosti, osim svoje, a da istodobno to podržava. Zapravo, ovdje se radi o tome da se problem interkulturalnosti ne može svoditi na dobre susjedске ili prijateljske odnose između osoba različite nacionalnosti, već da je on mnogo složeniji za jednu zajednicu i društvo u cjelini.«

Otvoreno pitanje manjinskog obrazovanja

Jedna od oblasti istraživanja bilo je i obrazovanje na materinjem jeziku. Rezultati pokazuju da su očekivanja vezana za multijezičko obrazovanje u korelaciji s nacionalnim sastavom sredine. U Somboru i Novom Sadu takva mogućnost se ne odbacuje, ali se povezuje s materijalnim mogućnostima društva, dok Subotičani u većini slučajeva (43,7 posto) smatraju da bi takvo obrazovanje bezuvjetno moralo postojati. Razumljivo je da u izrazito višenacionalnoj sredini poput Subotice mali broj ispitanika smatra da bi takvo obrazovanje trebalo priuštiti samo onima koji su spremni za to i platiti, dok se u Novom Sadu (18,5 posto) i Somboru (14,7 posto) za tu varijantu opredjeljuje gotovo dvostruko više ispitanika. Ovakav presjek mišljenja u tri vojvođanska grada dovoljno jasno govori da je riječ o još uvijek otvorenom pitanju. Ono što jeste također očigledno je činjenica da se u sredinama s većinskim stanovništvom još uvijek dovoljno ne poznaje potreba za obrazovanjem pripadnika drugih etničkih grupa na vlastitom jeziku. Jezikom statistike moglo bi se reći da se relativno mali broj ispitanika u sva tri grada opredijelio za radikalnu varijantu poništavanja potrebe za obrazovanjem na materinjem jeziku manjinskih grupa – u prosjeku 6,4 posto svih ispitanika, s malim varijacijama u pojedinim gradovima.

Srbija na raskršću

Parlamentarna predstava

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Predstava u
Skupštini Srbije
nije imala cilj
pokazati i doka-
zati nekakvu isti-
nu o kriminalnim
vezama vlasti ili
njenih oponentata
(ishod se unapri-
jed mogao pred-
vidjeti), već da se
protivnik, sna-
gom prividnog
autoriteta upotre-
bljenih državnih
organa (policija,
tajne službe, Vr-
hovni savjet
obrane, Savjet za
državnu sigur-
nost Vlade Srbi-
je) i »njihovih
državnih tajni«,
unizi, omalovaži
i, na kraju, po-
loži na pleća*

U jednoj radio-anketi dan nakon parlamentarnog »pretraganja« najnovije afere oko eventualnih veza potpredsjednika Republičke vlade Čedomira Jovanovića s bosovima zemunskog mafijaškog klana, velika većina građana, kao po dogovoru, događaj je komentirala sljedećim riječima: »Skandalozno!« »Već mi je muka od njih.« Ili – »Narod gladije a oni malo malo pa prirede spektakularnu predstavu o vlastitoj nevinosti i, naravno, tuđoj krivici.«

Vrijedna su spomena još dva specifična dojma običnog svijeta. Afere se, kaže jedan Beograđanin, namjerno izazivaju kako bi se skrenula pažnja ljudi s pravih problema i njihovih promašaja, dok jedna žena ističe da je sve ovo »mlaćenje prazne slame, jer prava istina nikad neće biti otkrivena zato što su glavni svjedoci ili likvidirani ili su blagovremeno odmaglili.«

Ma čime ove reakcije (a bilo je, dabome, i tipično stranački obojenih) bile motivirane, one su, nema sumnje, barometar trenutnog raspoloženja građana pritisnutih mnogim nedaćama, teškom socijalnom situacijom, vrućinama, sušom, najavama skupog kruha i restrikcijama struje zbog štrajka EPS. Posebno su ogorčeni što se nesmanjena proizvodnja afere i skandala u odnosima DS (DOS) i DSS praktično svodi na to da se političari bave samim sobom, vrebanjem, podmetanjem i namještanjem igara, količinom vlasti i utjecaja i preraspodjelom pozicija na srbijanskoj političkoj sceni pred neke nove stranačke okršaje. Zato predstava u Skupštini Srbije nije imala cilj pokazati i dokazati nekakvu istinu o kriminalnim vezama vlasti ili njenih oponentata (ishod se unaprijed mogao predvidjeti), već da se protivnik, snagom prividnog autoriteta upotrebljenih državnih organa (policija, tajne službe, Vrhovni savjet obrane, Savjet za državnu sigurnost Vlade Srbije) i »njihovih državnih tajni«, unizi, omalovaži i, na kraju, položi na pleća. Makar samo privremeno, do sljedeće inscenirane afere, kojih će – nitko u to ne treba sumnja –

ti – do sljedećeg termina izbora i te kako biti.

Ako je tako, onda se dolazi do još jednog suštinskog pitanja: zašto je za samo nekoliko dana, preko vikenda, kada obično nitko ne radi, u okolnostima koje, u najmanju ruku, izazivaju podozrivost i sumnju, mobiliziran čitav državni aparat kako bi jedan mladi političar u punom zaletu, a po mnogo čemu izuzetno kontroverzna ličnost Čedomir Jovanović bio obranjen od stalnih i povremenih optužbi oporbe i zatvorskih čuvara da je, ipak, održavao bliske kontakte s Legijom i Spasojevićem. Čak je ovom drugom, navodno, pripomogao da bude oslobođen iz pritvora 2001. godine, u koji je dospio pod sumnjom da je oteo vlasnika kompanije Delta Miroslava Miškovića. Odgovor je koliko jednostavan toliko i složen: rehabilitacija potpredsjednika Vlade i DS je, nesporno, više od zaštite jednog čovjeka. Ona je sredstvo kojim se nastoji sačuvati novostvoreni mit o ubijenom premijeru Zoranu Đinđiću. Pad Jovanovića je još jedna pogibija Đinđića, što sa sobom povlači ozbiljnu opasnost da sve što su DS, DOS, Vlada i sam premijer učinili od 5. listopada 2000. do 12. ožujka ove godine ode – u paramparčad. A tako nešto ne bi bilo samo pogubno za političku opciju, koja sebe (a i svijet nju) smatra reformističkom, već bi vodilo restauraciji jedne anakrone, konzervativne, ksenofobične nacionalističke politike, koju oličava Vojislav Koštunica. I koja bi – ako se ne obuzda – Srbiju vratila na predpetolistopadsko, Miloševićovo razdoblje.

To je, reklo bi se, globalna ambicija vladajuće garniture, čija glasnost i »transparentnost«, s jedne strane, razobličava prirodu srpske političke alternative, a, s druge, kamuflira nesporne činjenice o mnogim promašajima vlasti i, najblaže rečeno, kontroverznom tretmanu organiziranog kriminala, kao jednog od saveznika da se prilikom Miloševićeve smjene ne prolije krv. O tome kakvu je ulogu u DOS-ovskom reformatorstvu igrala logika da je Srbiji kapital prijeko potreban da bi se luksuzi-

rala propitivanjem njegove prirode, porijekla i čistote, a i što su sve radili u prošlim (a, opet, ne tako davnim) vremenima neki od sadašnjih lidera vladajuće nomenklature, naravno, nije preporučljivi – vo ni nagađati, još manje na bilo koji način istraživati.

U tom smislu, suočavanje Čedomira Jovanovića – uz obilatu asistenciju državnih službi koje bi, također, trebale položiti račune – s Mihajlovim i Jočićem iz rivalske DSS praktično nije donijelo ništa osobito novog što javnost u nekom obliku već nije znala i zbog čega bi se trebalo uhvatiti za glavu zbog šoka. Konzervirano je postojeće stanje, učvršćene barikade dvije konfrontirane političke opcije, legalizirana njihova ravnoteža nemoći i ono će trajati sve dok traje i primirje u samom vrhu DOS, sklopljeno upravo u trenutku kada su neki vodeći funkcionari u Vladi priprjetili objelodanjivanjem »činjenica« o »nečijoj kriminalnoj komunikaciji, bazenima, viskiju, konjima.«

Simptomatično je da se na to, kao i uvijek, nesporno, brzopleto, neubjedljivo, bez jačnih materijalnih dokaza, upecao Vojislav Koštunica. Obećao je rat protiv DOS i DS, a sva je prilika da će se nešto od onoga što je namijenio Vladi okrenuti protiv njega samog. Zato nije daleko od istine procjena da će njegova stranka pretrpjeti veću štetu, pogotovo ako se dokažu tvrdnje Čedomira Jovanovića o vrbovanju zatvorskih čuvara da lažno svjedoče, i ako je točno da je nekadašnja šefica kabineta tadašnjeg jugoslavenskog predsjednika Ljiljana Nedeljković »negdje zaturila« policijska dosjea dobijena od bivšeg šefa SDB Radomira Markovića, posebno ono o pozadini ubojstva kolege Slavka Čuruvije.

Na kraju, jedan ispravak: nije baš da nije bilo ničeg novog. Javnost je, eto, na ovaj način saznala da je Čuruviju likvidirala surčin-sko-zemunski mafija. To smo čuli i ništa više od toga. Valjda će šef policije Mihajlović konačno pripočeti da je pribavio i materijalne dokaze. ■

Pismo iz Zagreba

HDZ spreman za preuzimanje vlasti?

Piše: Sonja Badel

Iako još nema znaka za start, HDZ je počeo predizbornu kampanju. Počeli su to zapravo i drugi. Rezultate utrke teško je prognozirati. Za sada je sigurno samo to da HDZ ostaje najjača i najdiscipliranija stranka, ali se ne zna da li na vlasti ili u oporbi

Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) spremna je pobijediti na predstojećim izborima i preuzeti vlast – to je poruka upravo održanog Osmog Sabora stranke. Njen predsjednik Ivo Sanader ponudio je okladu da će to tako biti. Više od 5 tisuća delegata na Saboru, koliko neke stranke nemaju ni članova, demonstriralo je jedinstvo, neviđeno od smrti osnivača stranke i prvog predsjednika Hrvatske dr. Franje Tuđmana. Ivo Sanader prvi put je doživio ovacije ranije svojstvene samo predsjedniku Tuđmanu.

Jedinstvu izraženom na Saboru prethodile su čistke u stranci. Eliminirani su oni koji štete ugledu stranke kao i oni koji su se kolebali između Sanadera i njegovog glavnog političkog protivnika unutar stranke Ivića Pašalića, koji je u međuvremenu osnovao vlastitu stranku Hrvatski blok.

Bez oporbe u vlastitim redovima Sabor je po kratkom postupku donio izmjene Statuta kojima se mandat predsjednika i tijela stranke produžava s dvije na četiri godine. Pojednostavljena je i procedura za isključivanje iz stranke.

Sanader svakako može biti zadovoljan jer je konsolidirao stranku poslije izbornog poraza 2000. godine. Uz disciplinirano članstvo HDZ ima i stabilno biračko tijelo. Sva dosadašnja ispitivanja javnog mnijenja pokazuju da HDZ na izborima može dobiti 20-30 posto glasova i potvrditi se kao najjača stranka u zemlji. Po prognozama HDZ ipak neće moći sam formirati vlast tako da je upitno hoće li vlastita snaga biti dovoljna za preuzimanje vlasti.

Za sada su propali razgovori o predizbornoj koaliciji. Sanaderu je riskantno ulaziti u predizbornu koaliciju sa strankama kao što su Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HLS) Dražena Budiše i Demokratski centar (DC) Mate Granića, koje same možda ne bi prošle izborni prag.

Sve oporbene stranke najavljuju samostalan izlazak na izbore. Najpoželjniji koalicijski partner poslije izbora bila bi Hrvatska seljačka stranka (HSS) Zlatka Tomčića. Činjenica da na Saboru nije bio nazočan nitko iz te stranke

tumači se kao znak da Tomčić ipak namjerava ostati u koaliciji s Ivicom Račanom i njegovom Socijaldemokratskom partijom (SDP). HSS je inače na glasu kao stranka koja je spremna na svaku koaliciju koja je održava na vlasti, bio to HDZ ili SDP. Kao razlog za nedolazak na Sabor HDZ-a navedena je uvreda. Jedan je HDZ-ov zastupnik naime u Saboru izjavio da je HSS »agromafijska stranka«.

Ni ostali potencijalni koalicijski partneri nisu na Sabor poslali prvu garnituru političara. Analitičari su to ocijenili dokazom da je najjača politička stranka dosta usamljena na političkoj sceni. Bolji dojam od domaćih gostiju ostavili su gosti iz inozemstva s obzirom na to da je HDZ članica Europske pučke stranke, asocijacije građanskih, konzervativnih, demokršćanskih i narodnjačkih stranaka. Sanader je uložio puno vremena i truda lobirajući po inozemstvu za svoju stranku. On želi uvjeriti domaću i međunarodnu javnost da dolazak HDZ-a na vlast ne bi ugrozio međunarodnu poziciju Hrvatske. Sanader tvrdi da je HDZ stranka privržena demokraciji, vladavini prava, poštovanju manjinskih i ljudskih prava i obećava da će upravo HDZ uvesti Hrvatsku u Europsku uniju i NATO.

U govoru na Saboru Sanader je nastojao predstaviti novo lice HDZ-a i nekim je iznijetim stavovima pokazao napredak u odnosu na ranije. Tako je, na primjer, pozvao izbjegle Srbe da se vrate u svoju domovinu. Podržao je i suradnju s Međunarodnim sudom za ratne zločine u Haagu, ali je izbjegao govoriti o vrućim temama kao što je »slučaj Gotovina«.

Umjesto njega to je učinila gošća na Saboru Doris Pack, predsjednica Odbora za jugoistočnu Europu u Europskom parlamentu. Ona je pozvala odbjeglog generala da se preda Haaškom sudu i da time i u miru služi Hrvatskoj kao što je to činio u ratu. Njene riječi dočekane su zvižducima, što je u mnogim analizama protumačeno kao znak da članstvo ipak ne slijedi novu politiku stranke koju promiče Sanader i da nije spremno prihvatiti europska pravila ponašanja.

Rezerve prema HDZ-u i dalje

postoje i u zemlji i u inozemstvu. Veleposlanstvo SAD-a u Zagrebu pozvalo je primjerice HDZ na daljnje reformiranje stranke. Ono se naime oglasilo priopćenjem u povodu govora koji je na Saboru održao bivši republikanski kongresnik Guy A. Vander Jagt. On je hvalio Sanadera i HDZ i rekao da se moraju vratiti na vlast. U američkom priopćenju se ističe da to nisu stavovi američke vlade koja »vladajuću koaliciju u Hrvatskoj smatra važnim partnerom u postizanju pozitivne promjene u regiji«. Kongresnikov govor je zapravo više odmogao HDZ-u jer se ubrzo saznalo da je riječ o »profesionalnom govorniku« koji je za novac spreman reći sve što domaćin od njega očekuje.

Sve eventualne propuste govornika na Saboru nastojao je nadoknaditi sam Sanader, kako sadržajem govora tako i svojom samouvjerenošću. Svi ocjenjuju njegov govor (preuranjenim) predizbornim, pa analitičari drže da nije biračima ponudio dovoljno. Smanjivanje poreza i borba protiv korupcije uobičajena su predizborna obećanja na koja birači teško mogu nasjesti. Vlada je odmah reagirala na obećanje o smanjivanju poreza tvrdeći da je ono nerealno jer bi se smanjila sredstva državnog proračuna pa time i ona za socijalna davanja. Još manje uvjerljivo zvuči obećanje o borbi protiv korupcije jer opće je poznato da je u vrijeme HDZ-ove vlasti putem privatizacije izvršena najveća pljačka hrvatskog bogatstva.

Iako još nema znaka za start, HDZ je počeo predizbornu kampanju. Počeli su to zapravo i drugi. Rezultate utrke teško je prognozirati. Za sada je sigurno samo to da HDZ ostaje najjača i najdiscipliranija stranka, ali se ne zna da li na vlasti ili u oporbi.

Ivo Gregurević, glumac, velikan hrvatske dramske scene

Cijeli život drugujem sa »Đukom«

Pogubno je za glumca kada se publika identificira s jednom njegovom ulogom, i onda je jako teško osloboditi se tog bremena koje nosi upečatljivost ostvarene glumačke kreacije * Više od polovice glumaca iz »Velog mista« više nikada nije ostvarilo niti jednu upečatljiviju ulogu, ostajući zauvijek »obilježeni« nadimcima likova koje su tumačili u toj antologijskoj dramskoj seriji

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ivo Gregurević svima nama je ostao, prije svega, u sjećanju po genijalno odigranoj ulozi Netjaka koji skupa sa svojim strikanom (Špiro Guberina) obavlja smetlarske dužnosti u ono vremenskom »Velom mistu« (Split). Mega gledanost ove antologijske dramske serije je izbacila ga je momentalno u tadašnju orbitu najšire glumačke popularnosti, ostavivši mu dugi niz godina brenda nadimka kojim ga i dan-danas znaju oslovi. Ipak, igrajući u mnoštvu filmova koje je snimio, ostvarivši zapažene role, dokazao se kao izuzetan umjetnik koji je uspio nadvisiti svaki lik koji je na platnu dočaravao. Uz već spomenutog Netjaka, pamtimo ga i kao Čarugu, ali i po monodrami »Đuka Begović« koja ga prati kroz cijeli glumački poziv, za koji se opredijelio još u najranijoj mladosti...

HR: Malo je poznato da su vaši glumački počeci vezani za američke klasike...

Srednju školu sam završio u Vinkovcima, uključivši se usporedno u amatersko kazalište »Jozo Ivakić«, u kojem sam načinio prve korake na dramskoj sceni. Ali sam, to moram naglasiti, prije svega »glumio« u američkim klasicima Johna Forda, Howarda Hawksa, koje smo »gurali« u višekratnim projekcijama tadašnjeg kino repertoara u rodnom Orašju. Nakon odgledanog westerna, svi bi se odreda zaputili na neku od livada na obali Save, raspodijelili uloge iz netom gledanog filma, i ponovno odigrali, s ogromnim žarom, cijeli američki dugometražni uradak. E to su bili moji prvi, pravi, počeci u kojima se rodila moja ljubav prema glumi, filmu...

HR: No, onaj doista pravi ozbiljni i profesionalni početak Vaše duge i uspješne glumačke karijere, vezan je za »Đuku Begovića«, kojeg ste do danas odigrali u impresivnih 760 puta...

Nakon svršene srednje škole, odlučio sam se okušati na zagrebačkoj glumačkoj Akademiji, spremivši manji dio iz »Đuke Begovića«, predstave koju je proslavio moj glumački uzor, nezaboravni Fabijan Šovagović. Također, jedan od mojih završnih ispita na Akademiji bila je proširena verzija »Đuke Begovića«, tekst koji sam kasnije adaptirao u monodramu, odigравši je zaista mnogo puta.

HR: Poslije »dječjih westerna«, prvu ste pravu filmsku rolu ostvarili tek pri kraju glumačkih studija.

Prvi film snimio sam na trećoj godini Akademije, bio je to »Ne nagingi se van« Bogdana Žižića, koji je samo u Zagrebu imao 250.000 gledatelja, dok se danas film koji ima 10.000 prodanih karata smatra solidno uspješnim.

HR: Poslije dulje stanke, izazvane općepoznatim okolnostima posljednje decenije prošlog stoljeća, ponovno gostujete u Vojvodini. (razgovor je vođen u Subotici tijekom »Dana hrvatskog filma u Vojvodini« op. a)

Organizatori tjedna »Hrvatskog filma u Vojvodini« izabrali su mene, zbog moje prepoznatljivosti u mnoštvu filmova u kojima sam igrao, da putem, već spome-

nute monodrame, »Đuka Begović« pored interpretacije dramskog teksta, pokušam se i družiti s publikom, razgovarajući o svojim ulogama u teatru i na filmu.

HR: Jeste li, nekada prije, bili na krajnjem sjeveru Bačke?

Na žalost, ovo mi je prvo gostovanje u Subotici, iako sam oduvijek želio posjetiti ovaj divni kraj i ljude koji žive u njemu. Ali, kako to biva u životu, zahvaljujući ovoj lijepoj manifestaciji, konačno sam uspio ispuniti svoju davnašnju nakanu. Dok sam putovao osobnim automobilom kroz vojvođansku ravnicu, dojmio me se pitomi i bogati krajolik koji me u mnogo-me podsjeća na moju Slavoniju u kojoj sam odrastao.

HR: Vaš »Đuka« je ovdje kao »domaći«, jer sudbina »Slavonske ravnice« oduvijek je bila gotovo jednaka sudbini vojvođanske ravnice.

Svakako, jer kako Slavonci kažu svako se - lo ima svog »Đuku Begovića«, siguran sam da i vojvođanska sela imaju svoje »negativce« o kojima pričaju u svojim usmenim predanjima.

HR: Zašto taj lik ima toliko negativnu konotaciju?

Ljudska tragedija kojom je predstavljen lik Đuke Begovića inspirirana je izraženom negativnošću kojom je obilježen njegov životni put. Ali i pored te svoje kontroverzности, on je osoba koja je prepuna »luđačke« energije kojom želi dokazati neku svoju, samo njemu znanu, »istinu«. U tom svom nastojanju, on dokazuje svijetu kako u životu postoje mnogo vrednije stvari od novca i materijalnog bogatstva, ali bio je izgubljen usamljen u toj svojoj namjeri.

HR: Pored ove dramske uloge, publika će Vas zauvijek pamtit i kao nezaboravnog »Netjaka« iz kultne dramske serije »Velo misto«. Koliko Vam je on pomogao u karijeri?

Poslije emitiranja serije, »zahvaljujući Netjaku«, četiri godine nisam snimio niti jedan kadar ni na televiziji, ni na filmu. Po-

Prilikom gostovanja u Subotici

gubno je za glumca kada se publika identifikira s jednom njegovom ulogom i onda je jako teško osloboditi se tog bremena koje nosi upečatljivost ostvarene glumačke kreacije. Više od polovice glumaca iz »Velog

Odužio se zavičaju

Zahvaljujući osobnom angažmanu Ive Gregurevića u njegovom rodnom Orašju prošle godine su sredinom mjeseca rujna (14. -18.) održani Dani hrvatskog filma, tokom kojih su u ovom malom gradu u Posavini, prikazivani najnoviji hrvatski filmovi uz gostovanje poznatih dramskih umjetnika iz Hrvatske. Između ostalih prikazan je i film Dalibora Matanića »Fine mrtve djevojke« koji je na prošlogodišnjem filmskom festivalu u Puli osvojio čak pet »Zlatnih arena«, a podršku ovoj, doista pažnje vrijednoj kulturnoj manifestaciji, dali su i Mia Begović, Lucija Šerbedžija, Filip Šovagović i redatelj Krsto Papić. Zahvaljujući ovoj »akciji« Ive Gregurevića, kino dvorana u Orašju je konačno renovirana na zadovoljstvo svih ljubitelja dobrog filma.

mista« više nikada nije ostvarila niti jednu upečatljiviju ulogu, ostajući zauvijek »obilježeni« nadimcima uloga koje su tumačili u toj antologijskoj dramskoj seriji Hrvatske televizije. Ipak, osobno govoreći, zahvaljujući Netjaku, publika me je zauvijek upamtila, darivajući popularnost koja mi je ostala do danas. Osobno mislim da sam uspio u svom glumačkom opusu nadjačati breme popularnog lika koji sam tumačio u »Velom mistu«.

HR: Jedna od Vaših najupečatljivijih filmskih uloga je ona u »Čarugi«, svojevrsnom »easternu« (istočna verzija westerna) naših prostora, posljednjem filmu u kojem je učestvovala cijelokupna glumačka podjela bivše zajedničke države.

»Čarugu« su snimali pored hrvatskih i glumci iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i ostalih republika bivše države. U tom velikom spektaklu igrala su najveća glumačka imena poput pokojne Ene Begović, Davora Janjića, Petra Božovića i ostalih iz plejade umjetnika dramske i filmske umjetnosti. Meni je uloga »Čaruge«, tog čuvenog slavonskog hajduka i odmetnika, posebno draga, jer je u njoj bilo puno pucanja i jahanja, što mi je, na neki način, ispunito djetinju želju da zaigram u filmu koji je tematski sličan klasičima s kojima sam odrastao.

Sa Marijom Hećimović

HR: »Čaruga« je bio svojevrsna mega produkcija, a danas je teško snimiti i film skromnijih razmjera.

Na žalost, danas je premalo novca, redatelji se moraju snalaziti na razne načine da bi namakli sredstva za snimanje, pogotovo mlađa generacija kojoj to nekako i uspijeva, ali generalno gledano premalo se radi. Godišnje se snimi najviše 4-5 filmova, što je doista premalo, ali postoje realni nago-vještaji da bi se u budućnosti situacija u našoj kinematografiji mogla poboljšati u pozitivnom smislu. Jer bez kvantitete nema ni kvalitete...

HR: Glede najnovije hrvatske filmske produkcije, u kojim filmovima Vas možemo vidjeti?

U prvom redu to je film Snježane Tribuson »Ne dao bog većeg zla«, te »Rusko meso« Lukasa Nole, dva ostvarenja koja su meni osobito draga, a koje će sada i gledatelji u Vojvodini moći vidjeti. Ali ima me i u naj-novijim projektima Antuna Vrdoljaka i Vinka Brešana, te u jednom televizijskom filmu koji će biti prikazan na jesen.

HR: Poznati ste kao veliki profesionalac koji nikada ne bježi od ponekad nezahvalnih (čitaj slobodnijih filmskih scena) dijelova uloge koju tumačite.

Uvijek sam nastojao profesionalno se odnositi prema zadanoj ulozi, a što se tiče slobodnijih scena, ukoliko su potrebite za vjerno dočaravanje lika koji tumačim, ne-

»Istjerivanje« filozofije

Dramski tekst »Đuka Begović« koji je adaptiran u istoimenu monodramu, govori o sinu imućnog slavonskog gazde koji je cjelokupni imetak propio u seoskoj kavani »istjerujući« neku svoju životnu filozofiju. U svoj tragičnosti jednog izgubljenog života, u vječitom konfliktu s rođenim ocem, prigodom jedne od njihovih mnogobrojnih svađa, nesretnim ga je slučajem usmratio pijanim udarcem u glavu. Odrobijavši odmjerenu mu zatvorsku kaznu, po izlasku na slobodu nastavio je po starom, razvratnim životom, rasprodavši na koncu, u potpunosti, golemo imanje koje je naslijedio iza pokojna oca. Družeći se s ovim likom, Ivo Gregurević ga je tumačio impresivnih 760 puta, gotovo svuda po svijetu.

mam ništa protiv njih...

HR: Izazov za pravog glumca – jeste li ponekad pomislili promijeniti stranu kamere i prihvatili se redateljske palice?

Bila je nedavno jedna ponuda da režiram jedan film, čak je i novac bio osiguran, ali nisam se usudio prihvatiti redateljskog izazova. Još uvijek se ne osjećam sposobnim za drugu stranu kamere, ispred nje se ipak najbolje i najsigurnije osjećam. To je ipak jedan preozbiljan posao kojeg ću se prihvatiti tek kad se budem osjećao potpuno spremnim. A do tada ću i dalje samo glumiti...

HR: Jedno pitanje, koje se često ponavlja u krugovima kino posjetitelja i ljubitelja dobrog filma kao izvora dobre, kvalitetne zabave. Zašto nemamo filmova s kojima bismo mogli konkurirati svijetu?

Sa Snježanom Tribuson

Nema ih jer jednostavno nema tko da ih napiše, i kod nas, i kod Vas, i bilo gdje u svijetu uvijek je aktualan nedostatak dobre priče koja bi bila adaptirana u kvalitetan scenarij. A bez kvalitetnog scenarija nema ni dobrog filma s kojim bi se mogli upustiti u ravnopravnu utrku sa svijetom. S druge strane, mi danas nemamo profesionalnih scenarista, već samo polu profesionalne pisce scenarija kojima je to samo jedna od djelatnosti u umjetničkom opusu, a najčešće su to redatelji koji su primorani sami pisati tekstove koje režiraju. ■

Umjetnost transformiranja

Opus filmskih uloga koje je tumačio Ivo Gregurević doima se impresivno različitosti njegove umjetničke vještine transformiranja u zadanu rolu. Glumio je u gotovo svakom novijem hrvatskom filmu, dajući svojom pojavom upečatljivi trag osobnog identiteta. U mnoštvu celuloidnih uradaka kinematografija s ovih prostora izdvajaju se: »Čaruga«, »Maršal«, »Crvena prašina«, »Transatlantik«, »Tri muškarca Melite Žganjer«, »Kad mrtvi zapjevaju« i mnogi drugi.

Hotel »Panonija«

Razminiranje minskih polja

Ako netko pokuša, vozeći slalom kroz institucije, igrajući se političkog šibicarenja, trgujući i kadrirajući, mijenjajući i razmjenjujući, suspendirati pravo Vojvodana da odlučuju o svojoj sudbini, ili ga zamijeniti nekakvim surogatom koji će trajno oštetiti subjektivitet Vojvodine, taj netko mora znati da trguje pozajmljenom, na čuvanje mu povjerenom robom.

Piše: Mirko Sebić

Predsjednik Koalicije Vojvodina i bivši ministar poljoprivrede u srpskoj Vladi, persona krajnje neomiljena kod ostatka istaknutih članova vojvođanskog političkog herbarija, zatražio je od predsjedavajućeg DOS-a *Rasima Ljajića* da hitno sazove sastanak predsjedništva koalicije na kome bi se razmatralo pitanje izrade Ustava Srbije i ustavnog statusa autonomije Vojvodine.

Veselinov je, kako kaže, zabrinut sporošću koja je obuzdala poslove oko izrade nacrtu Ustava Srbije i ustavnog dokumenta Vojvodine, ali što je još interesantnije, od bivšeg ministra saznajemo da su izjave ministra Batića o završetku nacrtu do kraja tekuće godine i o referendumskom izjašnjenju na Sretenje iduće godine nešto o čemu na dosovskom politbirou nije bilo riječi, što će reći da je rečena izjava improvizacija ministra Batića za koju nema službenog pokrića. Veselinov predlaže da na predstojećoj sjednici DOS-a o dosadašnjem toku rada na nacrtu ustavnih dokumenata izvješće podnesu Batić i Čanak.

TKO IZDA.....: Inicijativa *Dragana Veselinova* implicira ne samo da se Ustav piše sporo, već kao da kaže da se on namjerno piše sporo. O tome zašto je to tako DOS nema volje razgovarati, pa ga valja na to podsjetiti. Ubrzavanje ustavnog nacrtu i pospješivanje rada komisija preko predsjedništva DOS-a u ovom trenutku djeluje kao razminiranje minskog polja. Može uspjeti, ali može i eksplodirati.

U poštenoj autonomaškoj inteligenciji i narodu sklonom autonomiji već dugo, bezmalo odmah poslije petog listopada, se razmišlja, nagađa, licitira, gundati tiho pa sve glasnije o tome kako je netko ideju autonomije prodao. Odluka o tome tko je taj izdajnik koji je prodao »vjeru za večeru« zavisila od lokacije objekta, da ne kažem kava-

ne u kojoj se rasprava odvija. Ako se krene od Banovine na zapad, u pravcu kavane Kluba Reformista Vojvodine, kako se čovjek primiče zapadu sve je izvjesnije da je glavni prodavac interesa Vojvodine u stvari onaj koji bi trebalo da je najčvršće predstavlja i brani, to jest predsjednik vojvođanske Skupštine *Nenad Čanak*. Ali već stotinjak metara dalje, u poznatom »MK kafeu«, objektu kompanije MK Komerc, ovo pitanje se možda drugačije razmatra, pa je tu kandidat za prodanu dušu vjerovatno *Miodrag Isakov*. I tako od zgrade, do kavane ili kluba, u ovisnosti od pravca i geografsko-političkog položaja, svatko ima svoga krivca.

No, šalu na stranu, pitanje je što sad. Što da radimo ovako zaglibljeni u političko živo blato? Što je suština vojvođanskog pitanja danas u kontekstu predstojećih ustavnih promjena i u kontekstu očekivanih političkih borbi koje traju i koje će postajati sve intenzivnije prebacujući svoje težište s pitanja haaških, nacionalnih, na pitanja unutrašnjeg uređenja i čvrstog držanja poluga vlasti.

PITANJE SVIH PITANJA: To, svakako, nije pitanje da li Vojvodina treba imati status autonomije ili republike, ili status samostalne države, još manje se tu radi o određivanju ustavnih i zakonskih nadležnosti njenih organa i reformi uprave. A zašto to nisu glavna pitanja? Zato što su to sve izvedena pitanja. Starije od svih pitanja, pitanje svih pitanja je – ima li Vojvodina politički subjektivitet, odnosno da li njeni građani i narodi koji žive u njoj imaju pravo suvereno odlučivati o svojoj sudbini? Ako takav subjektivitet postoji, onda se on ne smije ne priznati, ako pak ne postoji, neće ga stvoriti puka gesta priznavanja. Ovakav subjektivitet je bio osporavan na-

ročitou u posljednjoj dekadi dvadesetog vijeka, a i danas ima dosta naznaka o njegovom ignoriranju. Ali, usprkos osporavanju, on ipak postoji, jer kao što je Skupština Vojvodine uvijek bila predstavničko tijelo građana i naroda Vojvodine, ma koliko su njeni zastupnici bili pasivni ili poltronski nastrojeni, tako i subjektivitet Vojvodine nije ukinut samo zato što ga netko manje ili više osporava. Moglo bi se čak reći da subjektiviteta nema ne bi ga ni osporavali.

Dakle, Vojvodina ima svoj politički subjektivitet, odnosno njeni građani i narodi imaju suvereno i neotuđivo pravo odlučivati o svojoj sudbini. Rečeno jezikom Ustava, to pravo je neotuđivo, neprenosivo i nepotrošivo. Ono znači da građani Vojvodine imaju pravo da slobodno i samostalno uređuju sve oblasti svoga života.

Što to znači u odnosu na aktualni trenutak – pisanje Ustava? Svaka demokratski donesena odluka građana i naroda Vojvodine o ustavnom načelu legitimna je, što će reći da samo građani Vojvodine mogu odlučivati o tim pitanjima i to pravo ostaje trajno kod njih i ne može biti suspendirano nikakvom pojedinačnom odlukom.

Dakle, ako netko pokuša da vozeći slalom kroz institucije, igrajući se političkog šibicarenja, trgujući i kadrirajući, mijenjajući i razmjenjujući, dakle, ako netko pokuša da suspendira to pravo ili da ga zamijeni nekakvim surogatom koji će trajno oštetiti subjektivitet Vojvodine, taj netko mora znati da trguje pozajmljenom, na čuvanje mu povjerenom, robom. A takav, ma tko on bio, »vojvođanski Valentino«, »vojvođanski Oblomov« ili »vojvođanski Jozef K.«, takav će, kad tad, biti iz politike izgnan u piličarsko šicardžijski budžak neke provincijalne pijace. ■

Natjecanje risara ove godine u Tavankutu

S kosom u prošlost

Piše: Dušica Dulić

U Subotici će po 93. put biti organizirano proslavljen završetak žetvenih svečanosti poznat pod nazivom Dužijanca. Davne 1911. godine organizirana je prva koja se u mnogome razlikovala od današnjih. U tih više od devedeset godina nekoliko svečanosti nije bilo održano zbog nepovoljnog društvenog okruženja. Nije se na organizirani način svetkovalo svake godine, ali je kontinuitet ostao. Posljednjih desetak godina program proslave je proširen na puna četiri mjeseca i broji više od dvadeset manifestacija etnografskog, kulturnog, sportskog, zabavnog i drugačijeg sadržaja a sve kroz prikazivanje narodnog stvaralaštva bunjevačkih Hrvata na sjeveru Bačke. Subotičani slave Dužijancu, a Somborci Dužionicu. I jednu i drugu podržavaju i potpomažu lokalne samouprave.

Najmasovnije manifestacije u okviru Dužijance su Natjecanje risara i središnja svečanost, svečano euharistijsko slavlje, povorka i predaja kruha koji se održavaju oko Velike Gospe. Ove godine natjecanje risara održat će se u Tavankutu 12. srpnja, a razlog tome je činjenica da će ove godine u Tavankutu biti održana 75. organizirana proslava žetvenih svečanosti. Glavni domaćini će biti članovi Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, organizator je Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«, a natjecanje će biti organizirano prije svega zahvaljujući pomoći

Risarski ručak na slami

Oštrenje kose

Prijevoz slame

Skupštine općine Subotica i brojnim donatorima. Natjecanje će se održati na njivi obitelji Balažević (na ljutovačkom putu) i po običaju kositi će se ručno.

U TIJEKU PRIPREME:

»Pripreme koje radimo sada su vrlo intenzivne«, kaže predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijanca 2003« Grgo Kujundžić. »Angažirani su brojni dugogodišnji natjecatelji koji će i ove godine okupiti kako starije tako i mlade sudionike natjecateljskog dijela programa te risare izvan Općine Subotica, pa i iz Mađarske. Treba spomenuti Stipana Kujundžića, Stipana Romodu i druge koji ih organiziraju unatoč tome što je risara sve manje. Ris se danas ne radi, mladi to ne uče, a stariji polako umiru. U tijeku je i servisiranje i održavanje starih strojeva, kosačica, vršalica, traktora, koji će pokazati kako je nekad vršeno žito pomoću konjske zaprege. Svi koji se okupe moći će vidjeti kosačicu-samovezačicu, nošenje, voženje, divenje u kamare i vršenje na vršalicama koje su još prije pedeset godina radile isti posao. Ti su strojevi sad već muzejski eksponati i pokazujemo ih samo za Dužijancu. Neposredno prije natjecanja uslijedit će i pripreme »risarskog ručka«, odnosno doručka, kako ga zovu bunjevački Hrvati. To će biti starinski doručak na slami, a jest će se po nekadašnjem običaju debela slanina, kiselina u zemljanim sudovima, domaći kruv iz parasničkih

Stari traktor u novim akcijama

peći, luk, a sve uz crvenu papriku, sol i vodu. Moram reći da će ovaj kompletni »meni« spremati žene iz Tavankuta. Ja se nadam da će i ove godine, kao i prethodnih, ova ponuda biti zanimljiva za velik broj posjetitelja a mi ih željno očekujemo«.

U ZORU RANU: Za one koji su zainteresirani otpratiti cjelodnevni program, te tako u isto vrijeme biti i sudionici natjecanja risara na spomenutoj njivi, koja je uz samo selo, trebaju biti prisutni još prije 6 sati. Dočekat će ih domaćini na rakiju, a potom će uslijediti pletenje uža. Zatim oko 7.30 slijedi risarski ručak koji će moći probati svi okupljeni, a oni koji budu zainteresirani za sudjelovanje u natjecanju trebaju u paru biti obučeni u narodnu nošnju i svako ponijeti alat za rad. Gosti iz lokalne samouprave će po tradiciji na njivu biti dovedeni konjskom zapregom, te će glavni domaćin natjecanja risara, gradonačelnik Subotice *Geza Kucsera* zvonom označiti početak natjecanja. Za one koji bi kosili samo zabave rade, a bez namjere natjecanja, bit će osigurane i posebne parcele. Košenje

Dužionica u Somboru

žita će početi oko 8.30. Poslije svršetka ručnog košenja, u posao kreću konjske zaprege s kosačicama koje će kositi žito na starinski način, te će se žito konjskim zapregama voziti u kamare. Oko 11 sati početak će vršidba na starim vršalicama. Radni će program ove manifestacije trajati punih šest sati, od šest do dvanaest. Predviđeno je i organizirano natjecanje u kuhanju tarane koju će potom posjetitelji moći kupiti za ručak. Organizatori će imati posebni ručak pod šatrom koja će ostati postavljena do navečer pa će i u subotu i u nedjelju u Tavankutu biti organizirana dva kola. Prošle

godine su sudjelovala tri mlada i 13 starijih risarskih parova iz Općine Subotica i okolice, a i ove se godine očekuje bar toliki broj. Natjecatelji se mogu prijaviti do samog početka kosidbe, a kao i ranijih godina za najbolje su osigurane nagrade. Po tradiciji najbolji risari će dobiti žita, te druge prikladne nagrade.

PRATEĆI PROGRAM: Tavankučani se spremaju brojnim gostima izvesti i nekoliko starih dječjih igara. Osim kasalisice, moći će se vidjeti klisanje, vrepčanje i druge igre. Neće izostati ni kulturno-umjetnički program za koji će biti zaduženi domaćini, članovi Folklornog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« i mladi tavankutski tamburaši. Ono što je zanimljivo i drugačije – očekuje se prisustvo i likovnih umjetnika koji će svojim radom ovjekovječiti šarolikost tradicionalne kosidbe. Kako kaže pročelnik Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« *Josip Horvat*, najmanje 15 slikara iz Subotice, te nekoliko gostiju otići će u Tavankut i slikati natjecanje risara. Svake godine se na ovoj manifestaciji pojavi i veliki broj zvanica, te se očekuje da ni ove godine neće izostati. Ranijih godina dolazili su predstavnici subotičke općine na čelu s gradonačelnikom, zatim gosti iz republičkog ministarstva i pokrajinskog tajništva za poljoprivredu, Generalnog konzulata Republike Hrvatske, te drugi brojni gosti. ■

Program manifestacija u okviru »Dužijance 2003«:

- 5. srpnja – Saziv prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu
- 12. srpnja – Natjecanje risara u Tavankutu
- 13. srpnja – Dužijanca u Tavankutu
- 20. srpnja – Dužijanca u Starom Žedniku
- 20. srpnja – Dužijanca u Bajmoku
- 27. srpnja – Dužijanca u Maloj Bosni
- 27. srpnja – Konjičke utrke »Dužijanca 2003« u Subotici
- 2.-16. kolovoza – Natjecanje aranžera izloga u Subotici
- 3. kolovoza – Dužijanca u Đurđinu
- 3. kolovoza – Dužijanca u Ljutovu
- 5. kolovoza – Izložba »S Božjom pomoći« u Subotici
- 7. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog instituta »Ivan Antunović«
- 8. kolovoza – Tamburaška večer u Subotici
- 9. kolovoza – Svečano večernje u subotičkoj katedrali
- 9. kolovoza – Skupština risara i folklorna večer u Subotici
- 10. kolovoza – Svečano euharistijsko slavlje, povorka kroz Suboticu, posjet grobu Blaška Rajića i Bandašicino kolo
- 21. kolovoza – Likovna kolonija »Bunarić«
- 30. i 31. kolovoza – Bunaričko proštenje

Suša će u agraru otvoriti brojna pitanja koja godinama nisu rješavana

Može li se sanirati šteta

Općinska Komisija procijenila štetu na više od šest milijuna eura, a Banatski forum traži da čelnici »Vojvodinavode« i sustava Dunav-Tisa-Dunav podnesu ostavke. Potpredsjednik Jozsef Kasza obećao da će »svom žestinom« zastupati problem poljoprivrednika u republičkoj Vladi

Piše: Slavica Mamučić

Prema prvim rezultatima žetve gubici će u subotičkoj općini biti veći od šest milijuna eura, izvijestila je ovih dana Komisija za procjenu štete od proljetne suše. U kindskoj općini, koja je i inače najsušniji područje u zemlji, na oko 13 tisuća hektara pod pšenicom i ječmom prinosi će biti manji za oko 75 do 80 posto, a prema procjenama stručnjaka ovogodišnji rod će u cijeloj zemlji biti manji za oko 1,5 milijuna tona, što će biti najmanji prinos ostvaren u posljednjih pet desetljeća.

Problem suše i malih prinosa dakako je problem cijele regije, ali dok se u susjedstvu već mjesecima staraju kako zaštititi poljoprivrednike, vojvođanski seljaci se ovih dana prisjećaju kako ih je bivši ministar Dragan Veselinov svojedobno savjetovao da umjesto pšenice, na kojoj se ionako ne može zaraditi, prijeđu na isplativiju proizvodnju, na primjer, puzeva. Tako, dok je godinama za Miloševićevog vakt na temelju poljoprivrede čuvan socijalni mir, seljaci su ubrzo shvatili da im se ni sa post-listopadskom vladom nije baš posrećilo. Dakako ne samo zbog nebuloznog ministrovog savjeta već i stoga što nikome nije palo na pamet da se primjerice proizvodnja pšenice svuda u svijetu subvencira. Sada će suša u agraru otvoriti brojna pitanja ko-

ja godinama nisu rješavana – od loših pariteta po kojima poljoprivrednici osiguravaju repromaterijal do tzv. bijelih primjesa. Istodobno je Banatski forum zatražio da se otpiše vodni doprinos koji iznosi polovicu ukupnih plaćanja državi i da čelnici JP »Vojvodinavode« i sustava Dunav-Tisa-Dunav podnesu ostavke jer »nisu učinili čak ni ono što su bili u mogućnosti kako bi se šteta, koja je prouzročena visokim temperaturama, smanjila«.

PUCA CIKLUS: Prema riječima ravnatelja zemljoradničke zadruge »Salaš« iz Subotice *Josipa Anišića*, poljoprivrednici su po ministrovom savjetu stvarno zasijali u prosjeku 15 do 20 posto manje pšenice i to je problem koji će se javiti na razini države, a o čemu je već ovih dana izvijestio tajnik Odbora za agrar *Milan Prostran* na sjednici Odbora za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju Gospodarske komore Srbije. Ovaj Odbor je Vladi Srbije predložio da otkupnu cijenu pšenice poveća na devet dinara, bez obzira o kojoj je klasi riječ, jer je već sada u slobodnoj prodaji njezina cijena 10 dinara. Također, zatraženo je da se spriječi djelovanje uvoznčkog lobija koji bi ovu situaciju mogao zloupotrijebiti.

Glavna poanta je, kako je to istaknuo potpredsjednik subotičke vlade *Mirko Ostrogonac*, da su poljoprivrednici jesenas uzeli mineralno gnojivo, sjeme i gorivo u određenim paritetima za gotove proizvode, pa su sa ovogodišnjom proizvodnjom od 1,5 tone po hektaru, zaduženja veća od dvije tone – što znači da oni neće moći vratiti niti svoje dugove:

»Sada je tu glavni problem što će cijeli taj ciklus – od žitomlinskih organizacija, distributera repromaterijala, organizatora proizvodnje – jednostavno pući i neće se moći zatvoriti. To se do sada nije desilo. Premda je bilo godina s malim prinosima, proizvođači su ispoštovali svoje obveze i taj posao se nekako održavao. Bez neke

SUŠNO RAZDOBLJE

Vegetacija strnih žita je praktično završena s prvim danima lipnja kada su temperature dostizale 34-35 stupnjeva, međutim i cjelokupno vegetaciono razdoblje bilo je obilježeno ekstremno visokim temperaturama, jedino je povoljniji, gotov idealan bio sam trenutak sjetve, tijekom listopada i prve polovice studenog, kada je bilo dovoljno vlage i toplote i usjevi su dobro krenuli. Međutim, upravo taj bujan razvoj praćen neobično toplim vremenom u studenom naišao je na šokantno razdoblje u prosincu kada je zabilježeno oko minus 14 stupnjeva pri tlu. Usjevi nisu bili prekaljeni za ovakav šok i došlo je do vidljivih manifestacija, nekroza, žutila pa i velikog broja propadanja biljaka, osobito na osjetljivim vrstama kao što je ozimi ječam, tritikale, ozima uljana repica, zbog čega se u subotičkom ataru oko 4.000 hektara zbog toga moralo presijavati. Nakon dosta dugog zimskog razdoblja, koji je bio praćen visokim snježnim padavinama i akumuliranjem vlage, uslijedilo je četvero-mjesečno sušno razdoblje, tijekom kojega praktično niti jedna kiša nije ozbiljnije nakvasila oranični sloj te biljke nisu mogle koristiti ni hraniva koja su unijeta s prihranjivanjem, pa ni taj minimalni uvjet za razvoj nije postojao. Usjevi su se zahvaljujući samo dobro akumuliranoj vlazi prilikom snježnih padavina održali i kako tako uspjeli formirati zaista minimalni prinos. ■

ozbiljne intervencije države u ovom trenutku, a mislimo da poljoprivredni proizvođači to zaslužuju, teško da će se moći praktično zasnovati nova proizvodnja što je također problem. Pa, nekima je problem i ubrati ono malo prinosa što još imamo na njivama».

PROGLASITI ELEMENTARNU NEPOGODU:

Ekstremno loši uvjeti za rast i razvoj biljaka prouzročili su i lošu kvalitetu zrna. Ravnatelj siroviniskog sektora u žitomlinskom poduzeću »Fidelinka« Laszlo Ubori kaže kako su tijekom šest dana uskladištili samo 900 vagona žita što se ovom poduzeću prije nikada nije dogodilo. Od toga je čak 40 posto toliko loše kvalitete da se neće moći koristiti za proizvodnju kvalitetnog brašna. Komisija za procjenu štete od suše u svojim zahtjevima, međutim, traži da se u kategoriju odbitaka ne uvrste tzv. bijele primjese, odnosno sitna zrna jer je to materijal koji se može koristiti za pripravljanje stočne hrane, što znači da ima svoju ekonomsku vrijednost. Općinska Komisija za procjenu štete od proljetne suše u Subotici uputila je republičkoj i pokrajinskoj vladi izvješće u kojemu se traži da se proglasi stanje elementarne nepogode, a osobito se insistira da se poljoprivrednim proizvođačima isplati jednokratna pomoć. Također se traži reprogramiranje dugova na jednu do dvije godine na temelju angažiranog repromaterijala,

kao i da se osigura gorivo za završetak žetve s mogućnošću plaćanja jesenskim proizvodima. Poljoprivrednici u svojim zahtjevima također insistiraju da se umanjili ili prolongira plaćanje doprinosa i poreza za poljoprivredu, te da se Direkcija za robne rezerve aktivnije uključi u zaštitu poljoprivredne proizvodnje od inozemnog uvoza. Član spomenute Komisije i ravnatelj zadruge »Salaš« Josip Anišić kaže kako je važno da prođe ovaj prijedlog i da sa svih strana u Vladu Republike Srbije dođu izvještaji o stvarnim štetama.

»Subotica je jedna od najviše pogođenih oblasti, mi moramo tražiti pomoć šire zajednice jer teško ćemo sami moći riješiti problem. Nemamo ni agrarni proračun, ni ti fondove odakle bi se neka ozbiljnija pomoć mogla dati, a šteta je toliko da nadmašuje mogućnosti da je sam agrar riješi. Proizvodnja pšenice na našem području jako je važan posao, ali već odavno neprofitabilan«.

Anišić ističe kako je sada pitanje kome prebaciti štetu, jer su među oštećenim proizvođačima i staračka domaćinstva s mjesečnim mirovinama od (samo) 300 do 700 dinara, koji svoju zemlju izdaju u arendu i žive od te arende. U tom lancu proizvodnje su i zadruge, mlinske organizacije, ili trgovci, a sljedeća karika su kreditori. »Postavlja se pitanje kome prebaciti štetu od 20 tisuća po hektaru. Zemljoradnici su putem zadruge »Salaš« dužni 1,404 milijun kilograma pšenice za sjeme i gnojivo po strašno lošim paritetima. To samo povećava troškove proizvodnje i zbog toga je gubitak tako velik«, kaže Anišić, ističući da poštene nadoknade neće biti osim da se svakom proizvođaču ili vlasniku nadoknadi po zasijanom hektaru. »Ako se samo budu otpisali dugovi društvenim poduzećima i pojedincima koji su se puno zadužili, što

će biti s ljudima koji su prodali stoku kako bi isfinancirali proizvodnju, a sada ne dobiju ništa«.

ULAZAK U TEŠKO RAZDOBLJE: Poljoprivrednici su inicirali sastanak s potpredsjednikom republičke Vlade *Jozsefom Kaszom* i zatražili od njega da se založi u Vladi kako bi problemi sa sušom dobili važnost koju zaslužuju. Kasza je rekao kako je pitanje problema poljoprivrede pokrenuo prije desetak dana na kolegiju Vlade i objasnio da mjere Vlade djelomično kasne zbog smjene ministra poljoprivrede, ali i zbog toga što poljoprivrednici nisu na vrijeme signalizirali da uopće postoji elementarna nepogoda. »Propusti su s obje strane i to ne samo o tome što se trenutačno događa, nego i što se dešavalo preko zime, jer i voćari bi mogli pričati o šteti od mraza, a s time se nitko ne bavi«. On je zatražio da se sagleda cjelokupna situacija u pojedinim područjima, te tako napravi procjena i zahtijeva kompleksno sagledavanje ovog problema.

»Što će moći Vlada a što ne u ovom trenutku ne bih mogao reći. Očekujem kompletno sagledavanje problema na razini Vlade, a poljoprivreda treba shvatiti da ulazimo u teško razdoblje kako zbog klimatskih promjena tako i zbog prilagođavanja naših uvjeta rada i proizvodnje europskim uvjetima. Tako da će tržišni uvjeti planirati i cijenu i planove i razmišljanja kako i na koji način ostvariti rentabilnu proizvodnju«, rekao je Kasza, izražavajući istodobno čuđenje da pokrajinska Vlada nije reagirala s obzirom da poljoprivreda ipak najvećim dijelom u Vojvodini, te obećao da će ovu problematiku »svom žestinom« zastupati u republičkoj vladi i tražiti rješenje. ■

EGZAKTNI PODACI

Prema šestogodišnjim podacima, prosječan prinos u općini je 3,7 tone po hektaru, sada je procijenjeno da će na ukupnih 17.200 hektara taj prinos biti 1,55 tonu, što znači prosječno umanjjenje za 59 posto na ukupnim površinama pod pšenicom. To je direktna šteta, međutim štete će biti i zbog smanjene kvalitete. Negdje oko 10 do 12 posto bit će sitnih zrna koja propadaju kroz sito od dva milimetra, što se po JUS standardu tolerira kao primjesa i odbija se od prinosa, premda je to materijal koji se može koristiti za spravljanje stočnog brašna i ima svoju ekonomsku vrijednost, i tu će se vjerojatno lomiti koplja. Kada sve to imamo u vidu, znači da je ukupna kumulativna šteta 65 do 70 posto u odnosu na šestogodišnji prosjek. Pomnoženo s prosječnom cijenom pšenice od 8 dinara šteta po jednom hektaru je 18.650 dinara, odnosno 285 eura, a na ukupnoj površini zasijanoj strnim žitima to je 411,5 milijuna u općini, odnosno 6,177 milijuna eura. Ako još pridodamo štetu od presijavanja na 4.000 hektara, to znači još 497 tisuća eura, ili ukupno 6,674 milijuna eura. ■

U Subotici

Proslavljen Dan državnosti Republike Hrvatske

U srijedu je u Subotici u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske svečano proslavljen Dan državnosti, 25. lipnja, u spomen na isti dan 1991. kada je Hrvatski sabor donio Deklaraciju o proglašenju suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske te Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti. Skupu je prisustvovalo više od 150 zvanica, a održan je u Hrvatskom kulturnom centru. Istog dana uveče u Beogradu je Veleposlanik RH *mr. Davor Božinović* povodom dana državnosti priredio prijem za zvan-

Generalna konzulica dr. Jasmina Kovačević
sa suradnicima

Prilika za različite dogovore

Razmjena mišljenja

Riječ dvije s gradonačelnikom

Kao i uvijek, bogata trpeza

U dvorištu »Bunjevačkog kola«

Zbog nedostatka kvoruma odgođena skupština »Bunjevačkog kola«

Za nedjelju, 22. lipnja, bila je zakazana redovita Godišnja skupština Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Uprava Centra ovoga puta nije svojim članovima, kojih je preko 400, uputila pozive na Skupštinu, te se okupilo tek 25 članova, mahom iz samog rukovodstva. Kako je po ulasku u Veliku dvoranu rekao predsjednik Centra Bela Ivković »rukovodstvo je mislilo da će za održavanje skupštine biti dovoljno da se poziv za Skupštinu objavi u dva medija«. Očigledno nije bilo dovoljno. Može se samo postaviti pitanje je li rukovodstvu HKC »Bunjevačko kolo«

nije dovoljno stalo da se okupe članovi? Ili članovima nije dovoljan poziv u medijima? Možda članove sve manje zanima Centar? Predsjednik »Bunjevačkog kola« Bela Ivković je priznao da postoji jedna očigledna nezainteresiranost unutar zajednice, te su brojne manifestacije otpraćene u prilično malom broju. O razlozima takvog stanja nema ni riječi, niti na jednome skupu. Sve se odlaže. Tako je i ova redovita skupština odgođena za jesen, za kraj rujna.

Šef misije OEES-a u Subotici

U Subotici je u utorak boravio šef misije OEES-a *Mauricio Massari* koji se tijekom boravka susreo s čelnicima grada, te predstavnicima nacionalnih manjina i nevladinih udruga. Tijekom jednosatnog susreta s predstavnicima nacionalnih manjina, koje žive na teritoriju sjeverne Vojvodine, Massari je predstavio djelokrug rada OEES-a u Srbiji i Crnog Gori u sferi zaštite prava manjinskih etničkih skupina, a zatim odgovarao na pitanja nazočnih. Najviše pitanja gostu uputili su predstavnici hrvatske zajednice koje je zanimalo može li OEES utjecati na proces vraćanja nacionalizirane imovine pripadnicima te manjine, zatim na usvajanje novog izbornog zakona i uvođenje pravila pozitivne diskriminacije. Šef misije OEES-a u SCG na kraju im je poručio, kako će o svim primjedbama obavijestiti nadležna tijela u državnim organima.

Zakazana izvanredna Skupština DSHV-a

Provodeći odluku Vijeća i Predsjedništva DSHV-a od 23. veljače 2003. godine Subotička podružnica DSHV-a izvještava članove i simpatizere stranke da će se izvanredna Skupština DSHV-a održati 6. srpnja s početkom u 10 sati u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko

VIJESTI

kolo« u Subotici. Subotička podružnica poziva svoje članove da budu prisutni ovom sastanku, a na dnevnom redu je samo glasanje o nepovjerenju predsjedniku stranke, ne računajući izbor osoba koje će rukovoditi Skupštinom.

Novi termin za »TV divane«

Prema odluci rukovodstva Televizije Novi Sad, od 29. lipnja televizijska emisija na hrvatskom jeziku »TV divani« emitira se u novom terminu i na novom kanalu. Poslije više od godinu dana emitiranja u kasnim noćnim satima, »TV divani« će se od sada moći pratiti svake druge nedjelje (počevši od 29.6.) s početkom u 18.30 na drugom kanalu TV Novi Sad, koji je prema novoj odluci određen za sadržaje na manjinskim jezicima.

»Lira naiva 2003«

Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« priređuju 28. lipnja pjesničku večer u povodu Prvog susreta hrvatskih pjesnika iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice pod nazivom »Lira naiva 2003«. Pjesnička večer će biti organizirana u Velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog

centra »Bunjevačko kolo« u Subotici s početkom u 19 sati, a u programu će sudjelovati predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« mr. *Andrija Kopilović*, pjesnik, književnik i publicist *Lazar Merko* - *vić*, književnik i glavni i odgovorni urednik »Subotičkih novina« *Milovan Miko* - *vić*, te ravnateljica Hrvatske čitaonice *Katarina Čeliković*. Sudionici prvog pjesničkog susreta će publici darivati stihove, a bit će predstavljena i knjiga »Lira naiva 2003« – izbor pjesama. Ovaj susret se odvija pod motom »Pjesnici narodu svome«.

U prijateljskoj nogometnoj utakmici pobijedila ekipa OEES-a

U ponedjeljak je na terenu u Prvomajskoj ulici odigrana prijateljska nogometna utakmica između predstavnika misije OEES-a i predstavnika nacionalnih manjina u Subotici. Pobijedila je ekipa misije OEES-a s 2:0, a oba gola je dao Roberto Montanela.

Gospodarstvenici Vukovara u Subotici

Povratak starih partnera

Subotica – U posjetu Regionalnoj privrednoj komori Subotica početkom tjedna boravila je delegacija gospodarstvenika Vukovarsko-srijemske županije, predvođena županom *Nikolom Šaferom* i predsjednicom tamošnje gospodarske komore *Vinkom Ivankovićem*. Ovaj susret privrednika dviju regija predstavlja na izvjestan način nastavak procesa gospodarskog povezivanja Hrvatske i Srbije, ocijenjeno je na zvaničnom dijelu susreta Regionalnoj komori.

»Svjedoci smo da su gospodarske komore i jedne i druge države odigrale vrlo značajnu ulogu u ovom gospodarskom povezivanju, ali su naravno konkretni poslovi ovisili upravo od samih gospodarstvenika i ovakvih susreta«, rekla je dr. *Jasmina Kovačević*, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici. Ona je ocijenila da će tome posebno doprinijeti uzlazni trend odnosa dviju država, unatoč incidentnoj situaciji koja se desila prije nekoliko dana, a koja je na neki način »bacila sjenu na sve ono što je urađeno tijekom dugog razdoblja na diplomatskom planu, a što se okrunilo ukidanjem viznog režima Republike Hrvatske, čime je Hrvatska željela pokazati dobru volju, da bude dobar susjed i omogućiti što slobodnije kretanje roba i bolji promet između država.«

Posjet gospodarstvenika Vukovarsko-srijemske županije je i župan *Nikola Šafer* ocijenio kao korak dalje u stvaranju kvalitetnih odnosa između regija, županija, općina, oblasti i same Vojvodine i Vukovarske županije. »Čini mi se da su političari dobrim dijelom ispred gospodarstvenika, budući da smo mi i kroz euroregionalnu suradnju, kroz projekt Dunav-Drava-Sava, i kroz niz bilateralnih kontakata stvorili mostove preko kojih mogu preći i kulturni djelatnici, i gospodarstvenici, i svi oni kojima je interes da se stvore određeni oblici suradnje s jedne i druge strane Dunava«, rekao je Šafer u razgovoru za »Hrvatsku riječ«.

Susret u Subotici je iskorišten za razgovore o konkretnim projektima suradnje, i eventualnim dogovorima pojedinim tvrtki o zajedničkim poslovima. »Vjerujem da će gospodarstvenici pronaći svoj interes u ovim kontaktima, prije svega kako mogu

zajedno osvojiti tržište, možda organizirati zajedničku proizvodnju ili nastupiti na trećim tržištima. Očekujemo da će se takav zajednički interes lako naći, budući da su naša gospodarstva kompatibilna u zadnjih 40-50 godina, pa i čitav vijek. Siguran sam da tu ima puno prostora, s obzirom da se gospodarstvo, i jedno i drugo nalazi u tranziciji, dakle u više-manje sličnom položaju, vezano za privatizaciju, i pretvorbu, kao i za nastupe prema Europskoj uni-

tom smjeru ići«, rekao je Šafer.

Niz tvrtki, kao što je Vuteks, Borovo, Iločki podrumi, Županijska šećerana, PIK Vinkovci, Đuro Đaković, veliki proizvođač kombajna, dobro su surađivali s tvrtkama ovoga područja još za vrijeme bivše države, te se očekuje da će iskoristiti postojeći prostor da se nastave neki oblici suradnje, možda u izvjesnom smislu transformirani, ali i da se stvore novi poslovni kontakti. Takav prostor, kako je rečeno,

postoji prije svega u poljoprivredi, u niskogradnji, prijenosu tehnologija, i za sigurno u trgovini. »Čini mi se da tu postoji veliki potencijal, budući da je i jedno i drugo tržište naviklo na određene marke proizvoda, na određene sustave, i to bi trebalo vratiti. A životni interes žitelja i Vukovarsko-srijemske županije, i istočne Slavonije, i Vojvodine upravo je u tome da se ti mostovi uspostave, i konačno se počne gospodar-

skim jezikom razgovarati«, istaknuo je Šafer.

Među gostima iz Hrvatske našli su se predstavnici tvrtki iz oblasti poljoprivrede, prehrambene industrije, građevinarstva, proizvodnje rezervnih dijelova za poljoprivredne strojeve, elektronike, industrije obuće, transporta, ugostiteljstva i turizma.

Sa skupa u Regionalnoj privrednoj komori Subotice

ji. Siguran sam da tu ima jako puno potencijala. Bojim se da zbog objektivnih razloga nismo dovoljno ni iskoristili prednosti i mogućnosti koje nam stoje na raspolaganju, a čini mi se da je ovo upravo način da se neki procesi ubrzaju i stvore preduvjeti za suradnju. A naravno, kao i za svađu, i za suradnju je potrebno dvoje. Ja vjerujem da ćemo ovdje naći niz tvrtki koje će upravo u

Tradicija kulturne suradnje

U ime Republike Srbije gospodarsku delegaciju iz Vukovarsko-srijemske županije pozdravio je načelnik Sjevernobačkog okruga *Dragan Rokvić*, koji je napomenuo da su kontakti hrvatskog i srpskog gospodarstva sve intenzivniji, te da je jednoglasna poruka svih dosadašnjih susreta da se u cilju jačanja suradnje mora se svakodnevno i temeljno raditi na svim poljima i u svim oblastima, od kulture, do gospodarstva. On je podsjetio da je u tim naporima izuzetno važna uloga manjina sa objiju strana, te da Srbija kroz zakonsku regulativu nastoji stvoriti optimalne uvjete glede ostvarivanja manjinskih prava.

»Protekle godine kroz susrete sa gospodarstvenicima osječke županije uvjerali smo se da su pred nama izuzetno važni i složeni izazovi, i osobno se nadam da incident koji se dogodio povodom utakmice neće poremetiti ono što se već nekoliko godina radi na uspostavljanju prijateljskih veza između Srbije i Hrvatske. A naša tradicija su prije svega kulturni dobrosusjedski odnosi«, rekao je Rokvić. ■

Vojvođanski savez usvojio »platformu o Ustavu«

Autonomija Vojvodine interes cijele Srbije

Članice Vojvođanskog saveza će prilikom kreiranja novog republičkog Ustava zastupati ideju Srbije kao sekularne države građana i građanki, s parlamentarnom demokracijom, s garantiranim ljudskim pravima za sve koji u njoj žive, i garantiranom slobodom vjeroispovijesti, dok će za Vojvodinu zahtijevati maksimum autonomije, zaključeno je na sjednici Predsjedništva ove koalicije, čiji su predstavnici proteklog tjedna na Paliću usvojili osnovna načela kojima se na eksplicitan način definira prije svega pitanje položaja i stupnja autonomnosti Vojvodine u budućem Ustavu Republike. Jedan od zaključaka sa spomenute sjednice je i da će sve članice Vojvođanskog saveza u ustavnim raspravama zastupati usvojenu platformu, insistirajući na dogovorenim načelima vojvođanske autonomije.

Vojvođanski savez u takvoj državi Vojvodinu vidi kao historijsku regiju s vlastitim subjektivitetom, koja može svojom voljom ulaziti u nove državne tvorevine, i koja ne predstavlja neotuđivi dio Srbije, istakao je Živan Berisavljević, predsjednik Unije socijalista Vojvodine. Vojvodina dakle svojom voljom ulazi u sastav nove državne zajednice nastale nakon raspada SRJ, i u njoj ima punu zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, kao i ekonomsku autonomiju. Istodobno, zahtijevat će se da u dvodomnoj skupštini Srbije sjede pred-

stavnici Vojvodine, kao i to da se u ustav Srbije ugrade osnovna manjinska prava svih nacionalnih zajednica koje žive u njoj.

Suštinsko pitanje Vojvodine je pitanje razvoja i demokratizacije čitave zemlje, napominje Đorđe Subotić, potpredsjednik Reformista Vojvodine. Također, neophodno je pristupiti decentralizaciji i regionalizaciji Republike, s tim što je u ovom momentu najbolje rješenje asimetrična regionalizacija, s obzirom na već postojeću historijsku i kulturnu autonomnost pokrajine.

Predstavnici Vojvođanskog saveza istaknuli su da se ne očekuje niti lako niti jednoglasno prihvaćanje ovih vojvođanskih prijedloga ustavnih rješenja, ali da bi svako nasilno političko rješenje ustavnog uređenja bilo loše. »Nema Ustava Srbije bez dogovora. On doduše može biti nametnut kao što je bio i Milošević, ali ako hoćemo na trajnim temeljima graditi državu, onda je moramo graditi po mjeri bića, a ne po mjeri mitomanskih ambicija«, kaže Živan Berisavljević. »Ako Srbija hoće u Europu, mora realno sagledati sebe. Autonomija Vojvodine je interes svih građana Vojvodine, ali i Srbije. Srbija jedino tako može biti stabilna i prosperitetna«, zaključio je Berisavljević.

V. L.

»Antiautonomaska« kampanja

Velika kampanja protiv ideje autonomije koja se ovih dana vodi u javnosti u suprotnosti je s realnim očekivanjima i stavovima građana Vojvodine, ocijenjeno je na konferenciji za štampu Vojvođanskog saveza. »Istraživanja pokazuju da zaista mnogi vojvođanski lideri gube rejting, ali ideja autonomije dobiva na snazi. Posljednji podaci agencije SCAN govore da je više od 80 posto stanovnika Vojvodine za autonomiju«, kaže Đorđe Subotić. »Vojvođani imaju pravo odlučivati o svojim potrebama i o svom dohotku, a vojvođansko pitanje će biti veliki test za demokratske snage u Srbiji. Ono što se sada događa s nacionalističkim ispadima već je viđeno 1988. godine, a oni koji su to podstakli znaju da je nacionalno pitanje u Vojvodini osjetljivo i zato tu i udaraju. Sve je to orkestrirano, s namjerom da se dokaže da je samo centralistički model dobar za Srbiju.«

Sándor Egeresi, potpredsjednik Saveza Vojvođanskih Mađara, ocijenio je da u ovom momentu i dalje postoje dvije Vojvodine – europska i nacionalistička, te da je uloga Vojvođanskog saveza da objasni potrebu za ekonomskom, političkom i kulturnom autonomijom. ■

Predstavnici Savjeta za nacionalne manjine Hrvatske u posjetu vojvođanskim Hrvatima

Poticaj manjinskoj suradnji

Udrugama hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini i državnim institucijama Republike Srbije sa sjedištem u Subotici 19. lipnja u posjetu su bili predstavnici Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. »Naša misija je da uspostavimo stalni kontakt s hrvatskom zajednicom u Vojvodini, da ona bude prisutna i u Hrvatskoj«, izjavio je predsjednik Savjeta Aleksandar Tolnauer nakon razgovora s načelnikom Sjeverno-bačkog okruga Draganom Rokvićem. Tolnauer je dodao kako je konkretno bilo riječi o unapređenju gospodarske i kulturne suradnje dvije države.

Predsjednik Savjeta za manjine Republike Hrvatske istaknuo je kako bi u obostrom interesu u ovu regiju trebalo što prije dovesti hrvatske tvrtke i uspostaviti stalni gospodarski kontakt među poduzetnicima dvije države. Načelnik Sjeverno-bačkog

Što je Savjet nacionalnih manjina

Prošle godine u Republici Hrvatskoj donjet je Ustavni zakon o nacionalnim manjinama, te je nedavno utemeljen Savjet za nacionalne manjine, kao krovna organizacija manjinskih savjeta i njihov najviši državni reprezent, a sastoji se od 17 članova. Članovi ovog savjeta su pet zastupnika Dravnog sabora RH koji zastupaju manjine, pet imenovanih osoba s liste uglednih osoba koje su sastavile manjinske udruge i sedam od 43 predloženih osoba iz vijeća nacionalnih manjina koja su formirana nakon manjinskih izbora. Ovo tijelo ima dvostruki legitimitet, zaživjelo je prije dva mjeseca, a radit će na multikulturnoj suradnji i zastupanju. ■

okruza Dragan Rokvić je, izražavajući zadovoljstvo razgovorima s predstavnicima Savjeta za manjine u Hrvatskoj, istaknuo kako je dobro da se »postavljaju i jačaju važne institucije hrvatske etničke skupine u Vojvodini kao što su Hrvatsko akademsko društvo ili Hrvatsko nacionalno vijeće«. Uz Aleksandra Tolnauera u posjetu je bio i potpredsjednik Savjeta Siniša Tata-
lović.

Tijekom dvodnevnog boravka u Subotici predstavnici Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske bili su gosti tribine »Multikulturni oblici suradnje u višenacionalnoj sredini«, a primili su ih i članici Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na kraju svojega radnog boravka u Subotici izaslantstvo Savjeta posjetilo je i Novinsko-izdavačku ustanovu »Hrvatska riječ«.

Dejan Bukovac, novi predsjednik HKPZ »Šokadija« u Sonti

Omasoviti ćemo sekcije

Tridesetogodišnji Dejan Bukovac, rođeni Sončan, profesionalni kuhar u Banji Junaković, dugogodišnji član folklornih skupina, od prije mjesec dana obavlja funkciju predsjednika KPZH »Šokadija«. Za sebe zna kazati da je počeo učiti šokačke plesove čim je prohodao.

► **Kakve su Vas okolnosti dočekale nakon preuzimanja predsjedničke dužnosti?**

Već ranije sam u predsjedništvu »Šokadije« bio blagajnik, tako da po preuzimanju predsjedničke dužnosti za mene nije bilo nikakvih iznenađenja. Financijsko stanje nam je jako loše, no to je boljka skoro svih kulturnih institucija. Veliki problem nam je to što smo, u biti, beskućnici. Izuzetno smo zahvalni sončanskom župniku, vlč. Željku Augustinovu, što nam je omogućio rad u prostorijama župnog doma, a do sada nam je pružio i znatnu materijalnu potporu, no, rješenje bi bilo posjedovanje vlastitih prostorija. Isto tako, moramo poraditi na omasovljenju »Šokadije«. Stekao sam dojam da ima dosta osoba koje bi rado pristupile našim sekcijama, no, tu još uvijek postoje neke psihološke barijere, ljudi se još uvijek u priličnoj mjeri ustručavaju otvoreno pokazati tko su i što su. To je vjerojatno, posljedica svega onoga što se na ovim prostorima zbivalo u posljednjoj dekadi proteklog stoljeća.

► **Kakva je suradnja s organima SO Apatin i MZ Sonta?**

Tom suradnjom sam u potpunosti zadovoljan. Od općinskih struktura imamo potpu-

nu podršku, a i materijalnu podršku od samog osnutka, a izuzetno dobru suradnju imamo i sa Savjetom MZ Sonta, na čelu sa predsjednikom Zvonkom Tadijanom i tajnikom Mićom Vidakovićem. Nedavno je Savjet MZ povukao najkonkretniji potez dodjeljivanjem »Šokadiji« jedne prostorije u prizemlju Doma kulture. Ta prostorija će biti uređena u ured, tu će biti sjedište »Šokadije«, samo da pribavimo sredstva za njenu adaptaciju. Ovih dana je izrađen i postavljen na fasadu Doma kulture i naš amblem, tako da više nismo potpuni beskućnici. Moja velika želja je da u suradnji sa strukturama Općine i Mjesne zajednice uspijemo dobiti jedan objekt u selu, kojeg bi uredili u stilu etno-kuće. To bi nam omogućilo nesmetan rad i neku vrstu samofinanciranja. Već imamo lijepu zalihu starinskih narodnih nošnji za sve namjene, te drugih predmeta i pomagala za razne djelatnosti, a sve to je sad smješteno u skrinjama zbog nedostatka adekvatnog prostora. Jako bi bilo lijepo da uspijemo u budućnosti urediti jedan mali etno-muzej.

► **U Sonti momentalno postoje tri registrirana društva ili zajednice u oblasti kulture. Kakvi su odnosi među njima?**

Nažalost, ne postoji nikakva suradnja. Izdvajanjem dijela članstva iz OKUD-a »Ivo Lola Ribar« i formiranjem KPZH »Šokadija« kao da su počele sve nesuglasice, da ne upotrijebim teže riječi. Nije mi jasno što pojedinci hoće, čemu spletke i podmetanje nogu, puno ljepše bi bilo da se okrenemo svaki svojim problemima i da uspostavimo

kakvu-takvu suradnju. Na koncu, svi smo mi Sončani i sve što radimo, treba da radi-mo na dobrobit sela. Za to je potrebno samo malo dobre volje i sluha za suradnju, a nadam se da će se vremenom ti odnosi stabilizirati. Tu neizostavno slijedi i pitanje »Grožđe-bala«, manifestacije sa sedamdesetogodišnjom tradicijom. Trebalo bi da organizator manifestacije bude Mjesna zajednica, a puni doprinos da daju sve kulturne institucije u Sonti. Ne bi bilo dobro da se ponovi situacija od prošle godine, da pripreme prođu u međusobnim optuživanjima i neuspješnim dogovaranjima, a da na koncu najviše trpi sama manifestacija.

► **I, na koncu, kako vidite budućnost »Šokadije«?**

Kad vidim naše dvije dječje folklorne grupe, optimist sam. To je naš veliki potencijal. Nadam se i da ćemo omasoviti sve sekcije, što nam je prioritetni zadatak. Pored postojećih, formirali smo i dramsku i likovnu sekciju, koje će s ozbiljnim radom početi na jesen. Pred nama je gostovanje na »Đakovačkim vezovima«, što nam je veliko priznanje, ali i obaveza, no veliki problem nam je prijevoz. Bez financijske potpore nećemo uspjeti otići, no, nadam se da će se iznaći potrebna sredstva, da nećemo biti prinuđeni odustati od učešća u toj manifestaciji. Na koncu bih se zahvalio na potpori organima SO Apatin, MZ Sonta, kao i pojedincima na svim vrstama donacija. Na nama je da budemo ustrajni, te da svojom djelatnošću sve to opravdamo.

I. Andrašić

Bački Monoštor

Srednji ili 21. vijek

UOsnovnoj školi »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru, kao i u ostalim školama u Republici održan je prijemni is-pit iz predmeta srpski jezik i matematika. Posebnost ove škole ogleda se u tome što se nastava odvija u potpuno neprihvatljivim uvjetima, u određenom broju slučajeva, čak u uvjetima opasnim po zdravlje i život djece. Pored svih ovih teškoća monoštorski učenici su veoma uspješno izradili testove. Ako se ima u vidu da je republički prosjek u uspješnosti urađenih testova za prijemni ispit iz matematike 71 posto, a iz srpskog jezika 95 posto, onda je rezultat monoštorskih učenika u najmanju ruku iznenađujući, srpski jezik su položili svi učenici, a matematiku njih 80 posto.

U Bačkom Monoštoru je najprisutnija tema u razgovoru i aktivnosti ljudi već duže vrijeme ruinirano stanje školske zgrade i želja za izgradnjom adekvatnih prostorija za učenje djece i sa tog aspekta ovaj uspjeh monoštorske djece mogao bi svima nama poslužiti kao dodatna motivacija za unapređenje kvalitete školskih uvjeta. Već dugo vremena postoje određene naznake da će Bački Monoštor dobiti novu školsku zgradu, ali se ništa konkretno na ovom polju još nije dogodilo, te ostaje otvoreno pitanje: koliko će još generacija osnovnoškolsko obrazovanje završavati u srednjovjekovnim uvjetima?

S. F.

Bački Monoštor - Bilje

Opet »Bodrog«

Jedna od rijetkih kulturnih aktivnosti u Bačkom Monoštoru je njegovanje tradicije monoštorskih Hrvata kroz rad Kulturno umjetničkog društva Hrvata »Bodrog«. KUDH »Bodrog« je 21. lipnja gostovao na Etno susretima 2003. u Bilju i u Lugu, koji se održavaju pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske. Ovo je već treću godinu za redom kako Monoštorci gostuju u Bilju. Nastavak rada KUDH »Bodrog« je, omogućen velikom aktivnošću i entuzijazmom svih članova. Pomoć organizacija i pojedinaca iz Hrvatske i Vojvodine je umnogome doprinijela napredovanju i razvijanju svijesti za očuvanje tradicije, te se planira i osnivanje tamburaškog orkestra.

S. F.

ZPH traži obeštećenje prognanicima i povratnicima

Blokade ceste zbog deložacije

VUKOVAR - Zajednica povratnika Hrvatske je na protekloj sjednici izrazila nadu kako će Vlada donijeti odluku o obeštećenju prognanika i povratnika koji su pravomoćno osuđeni na plaćanje najma za kuće i stanove za vrijeme progonstva. *Josip Kompanović*, predsjednik Zajednice povratnika Hrvatske, očekuje kako će Vlada donijeti zaključak o obeštećenju i da će problemi tih ljudi, koji trpe nepravdu od vlastite države, biti riješeni.

»Ovo što se u Hrvatskoj događalo to je presedan nad presedanima, to se nigdje u svijetu nije događalo, da prognanike, ko-

je vlastita država nije uspjela zaštititi od progona, a dužna je to učiniti Ustavom, pravomoćno osuđuje na plaćanje najma. Ljudi, koji su se u krajnjoj nuždi morali snaći i pod prijetnjom smrti smjestiti svoje obitelji u kuće i stanove, a sutra im ta država sudi za plaćanje najma za takav smještaj je suludo i van pameti. Postoje i problemi deložiranja prognanika iz hotela. Mi smo spremni u pola turističke sezone blokirati turističke ceste ako i jedan prognanik kojemu kuća nije obnovljena bude deložiran iz hotela«, zaključio je Kompanović.

J.K.

Obljetnica smrti O. Gerarda Tome Stantića

SOMBOR - U Karmelićanskoj crkvi u Somboru 24. lipnja, služena je sveta misa povodom 47. obljetnice smrti sluge Božjeg o. Gerarda Tome Stantića. Svetu misu predvodio je subotički biskup dr. *Ivan Penzeš*, uz sudjelovanje velikog broja svećenika naše biskupije.

U toku je postupak za proglašenje blaženim ovog svećenika Karmelićanskog reda, koji je značajno doprineo una-

pređenju duhovnog života svoje redovničke zajednice, kao i somborskog i salašarskog puka, te se zbog toga na sv. misi okupio i veliki broj vjernika i hodočasnika iz cijele naše biskupije. Postupak za proglašenje blaženim oca Gerarda na nivou naše biskupije završava 16. rujna u Subotičkoj katedrali, a zatim se nastavlja u Rimu.

S. V.

Večer vojvodanskih Nijemaca u Subotici

SUBOTICA – U Subotici se u organizaciji Njemačkog narodnog saveza u srijedu 25. lipnja u Plavoj sali Gradske kuće održala tribina naslovljena »Večer kulture vojvodanskih Nijemaca«. Učesnici su bili: dr. *Tomislav Bekić*, profesor germanistike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, *Nadežda Radović*, novinar i publicista iz Novog Sada, *Tomislav Žigmanov*, profesor filozofije iz Subotice i *Mirko Sebić*, novinar iz Novog Sada. Oni su govorili o književnosti i filozofiji (u) vojvodanskih Nijemaca, te predstavili tom prigodom i časopis »Fenster«, posvećen povijesti i kulturi ove etničke zajednice (ne samo u Subotici, Bačkoj i Vojvodini, već i šire). Gost tribine bio je i *Stjepan Seder*, predsjednik njemačke Udruge za dobrosusjedske odnose »Karlovitza« iz Srijemskih Karlovača. ■

Izborna skupština Njemačkog narodnog saveza

Weiss ponovo predsjednik, Mandler dopredsjednik

SUBOTICA: Na redovitoj izornoj skupštini Njemačkog narodnog saveza održanoj 21. lipnja u Subotici ponovno je za predsjednika udruženja izabran *Rudolf Weiss*, a potvrđen je i (re)izbor dotadašnjeg dopredsjednika *Lasla G. Mandlera*. Skupština je također, kaže se u priopćenju Njemačkog narodnog saveza, izglasala i principe na temelju kojih je Savez spreman surađivati sa sličnim organizacijama u zemlji koje okupljaju Nijemce. Suština ovog dogovora je poštivanje principa ravnopravnosti, odnosno »da budućom krovnom organizacijom Nijemaca u zemlji treba upravljati kolegij ravnopravnih predstavnika raznih organizacija i udruženja, te da se odluke moraju donositi konsenzusom.«

Na skupštini NNS izražena je velika zahvalnost Vladi SR Njemačke i njezinom Veleposlanstvu u Beogradu za »pruženu podršku i pomoć Njemačkom narodnom savezu u naporima na očuvanju jezika i identiteta Nijemaca u Vojvodini«.

Vlada Njemačke je ove godine Njemačkom narodnom savezu kupila kuću u Subotici, koja se trenutno renovira, a od kraja ljeta bit će to novo sjedište Njemačkog narodnog saveza, kao i Kulturni centar Nijemaca u Vojvodini, priopćavaju iz NNS. ■

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađordev put 2, telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti:
Intermeco o vinu i samostanima (8.)

Pogranični grad Zemun

Prateći liniju nekdašnje granice-limesa Rimske imperije stižemo do današnjeg Zemuna. Ovaj nekdašnji granični grad Austro-Ugarske pod imenom *Zimony*, danas je samo jedna od općina grada Beograda. S ovom činjenicom rođeni Zemunci se ne mire, i ako nekog »starog« Zemunca želite da uvrijedite, kažete mu da je Beograđanin i odmah ste postigli cilj. I jedan i drugi grad imaju antičko-rimske korijene. Beograd se zvao *Singidunum* a Zemun *Taurinom castellum*. Sam naziv *castellum* (utvrda) upućuje na to, da je mjesto imalo utvrdu, ali u statusnom smislu (u Rimskoj Imperiji) nije bio grad, društveni centar, nego je imao ruralni karakter. Manja utvrda, čiji su temelji i danas vidljivi (vidjeti ilustraciju) podignuta je za vrijeme cara Valentinijana I. (oko 365-70. godine). Ona je klasični *quadriburgium*, to jest utvrda kvadratne osnove s okruglim tornjevima na svakom uglu. Postojanje ove utvrde, ne znači da je i samo mjesto postojalo u kontinuitetu dva milenija. Jedna od čestih zabuda, kada se govori o gradovima iz rimskog perioda (ali i kasnijih) je, da se radi dokazivanja »starosti« tvrdi, zapravo se zamišlja, neprekidno postojanje jednog naselja, jednog naroda na istom području. Što naprosto nije istina. Tako je i sa Zemunom, jer Mađari došavši u Panoniju na ovom mjestu nisu zatekli nekakav »slavenski grad«, nego su zatekli samo ruševine, dobro utemeljene rimske utvrde na platou koji se izdiže iznad Dunava. Od okolnih slavenskih stanovnika zatekli su i ime *Zemlin* kasnije *Zemlen*. Riječ nesumnjivo slavenskog porijekla ukazuje na postojanje nekakve zemljane utvrde-gradine. Od ovog imena mnogo kasnije nastaje ime *Zimony* da bi dobio današnji oblik imena Zemun. Interesantno je napomenuti da u gornjoj Mađarskoj postoji mjesto *Zemplén* (slovački *Zemplín*), i koji je bio centar nekadašnje istoimene županije, kojoj je ime isto dobio po zemljanoj utvrdi. *Castrum Zemlin* se u dokumentima prvi put spominje 1096. godine kada kralj Koloman (Kálmán) iz nje protjera krstaše (Francuze i Normane), koji su je (onako usput) zauzeli prilikom prvog Krstaškog rata. Ovo znači da su prvi Arpadovići na

temeljima rimske utvrde podigli tvrđavu (*castrum*) kao graničnu utvrdu prema tada moćnom Bizantu, s kojim je Ugarsko Kraljevstvo imalo i dobre i loše veze. Nesumnjivo je da su Mađari prve kontakte sa kršćanstvom imali preko Bizanta, koji je pak preko misionara, koji govore slavenski jezik, novu vjeru širio među poganima mađarskim plemenima. Mnoštvo mađarskih riječi vezanih za kršćanstvo su slavenskog podrijetla npr. *kereszt* = krst, *monostor* = manastir, *pap* = pop, itd.

UGARSKO - BIZANTIJSKI RATOWI:

Uprkos kulturnim utjecajima i dinastičkim vezama Mađari su ponekad i ratovali s Bizantom. Upravo u ovim ratovima, *Castrum Zemlin*, na granici dvije moćne države, koju bizantinski izvori nazivaju *Zeugminon*/*Zeugme* dobija na značaju. Tijekom ovih ratova 1165. godine *in castrum Zemlen* umire protu-kralj Istvan IV. (IV. István), jedan od favorita za hrvatsko-ugarski prijestol velikog bizantijskog cara Manuela Komnena. Istvan IV. je jedan od braće rođenih u braku Bele II. (II. Béla) s Jelenom, kćerkom raškog velikog župana. Rat s Bizantom 1149. je započeo njegov stariji brat kralj Geza II. (II. Géza), da bi pomagao svog pobunjenog rođaka, raškog velikog župana da se osamostali od bizantijske vlasti. Na kraju Manuel Komnen, pokorava Rašku (Rascia, otuda srednjovjekovno mađarsko ime za Srbe, *Rac*), zauzima dio Hrvatske, Dalmaciju i Srijem. Njegovom smrću raspada se carstvo, prestaje bizantijska vlast nad teritorijom Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva, a Raška pod vodstvom Stefana Nemanje se osamostaljuje.

JUNAK BALKANSKIH NARODA: Tri stoljeća kasnije 1456. godine 22. jula završena je bitka pod Beogradom u kojoj su kršćani odnijeli prvu veliku pobjedu nad Turcima. Tvorci ovog vojnog uspjeha su bili dva Ivana, franjevac Ivan Kapistran, vatreni govornik koji je vrbovao krstaše među tadašnjim stanovnicima Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva. Drugi Ivan je bio veliki vojskovođa porijeklom iz Erdelja *Hunyadi János*, koji je opjevan u narodnim pesmama kao Janko Sibirjanin. Obo-

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Hunyadijeva kula

jica su nakon bitke dobili kugu i ubrzo su umrli, Kapistran u franjevačkom samostanu u Iloku, a Hunyadi najvjerovatnije u Zemunskoj tvrđavi. Krajem XIX. stoljeća, točnije 1896. godine, na sredini male zemunske tvrđave podignuta je spomen-kula, zapravo vidikovac u okviru proslave Milenija, tisućgodišnjeg dolaska Mađara u Karpatski bazen. Ova građevina i danas postoji, zovu je »kula Janka Sibirjanina«. Dugo godina je čamila prazna, a danas se tu nalazi kafić s čije terase se pruža divan vidik na Dunav i na stari Zemun. Lik Janka Sibirjanina je opjevan ne samo u srpskim, nego i u hrvatskim, bugarskim, rumunskim i albanskim narodnim pjesmama. Pitam se zašto nije njegov kip (umjesto Černi Jovan) podignut u centru Subotice, (ako se tražio lik iz srednjeg vijeka) kao simbol zajedništva svih nacija koje nastanjuju ovaj grad, uzimajući u obzir i to, da je on bio i prvi feudalni vlasnik Subotice.

*U sljedećem broju:
nestali gradovi Bačke*

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (8.)

Hrvatska manjina u zbirnim izvješćima

35.) Poulton, Hugh, *Balkan – manjine i države u sukobu*, Čikoš Holding, Subotica 2002., str. 224.

Bavi se pitanjem statusa manjina u državama bivše Jugoslavije, te Bugarskoj, Grčkoj i Albaniji iz perspektive povijesnog razvoja svakog naroda ponaosob i suvremenih zbivanja. Autor je povjesničar i dobar poznavalac teorije ljudskih prava, a knjigu je prvi puta objavljena u Londonu 1991. u nakladi Minority Rights Group, a drugo, dopunjeno izdanje imala je kod istog nakladnika 1993. Knjiga izravno ne tematizira pitanje Hrvata u Vojvodini, već se uzgredno piše o opće poznatim činjenicama kada se elaboriraju Hrvati ili Srbi.

36.) *Glasnik Foruma hrvatskih manjina*, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb 1996., str. 62.

U ovome zborniku, koji donosi izlaganja s okruglog stola o položaju hrvatskih manjina u europskim državama, s tekstom o stanju Hrvata u Jugoslaviji zastupljen je Bela Tonković (str. 27-37). U njemu se informativno govori o povijesnim obilježjima prostora na kojemu žive Hrvati u SRJ, zatim statističkim podacima, te o tadašnjem aktualnom položaju Hrvata, kroz prizmu političke situacije, zatim one u prosvjedi, kulturi, informiranju, gospodarstvu i dobrotvornim udrugama. Prilog završava natuknicom o budućnosti Hrvata u SRJ i raspravom koja je uslijedila iza toga.

37.) *Glasnik II. Foruma hrvatskih manjina*, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb 1997., str. 72.

Osim s kratkim ali cjelovitim iz-

vješćem o „stanju hrvatske manjine u SR Jugoslavije“ (str. 20-22), Bela Tonković donosi i usporedbu o ostvarenju prava hrvatske nacionalne zajednice u SRJ i srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj (str. 22-24). U dijelu zbornika u kojemu se govori o medijima, zastupljen je Andrija Anišić sa člankom „Medijska situacija hrvatske manjine u SR Jugoslaviji“ (str. 56-58), u kojemu se informativno i pouzdano govori o svim glasilima na hrvatskom, a isto prati i kratka rasprava (str. 58-63) na tu temu.

38.) *Glasnik III. Foruma hrvatskih manjina*, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb 1998., str. 64.

Kratko izvješće o položaju hrvatske manjine u SRJ za 1998., prati i pregled političke situacije, što je iznio predsjednik Foruma hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini Branko Horvat. U dijelu zbornika u kojemu se govori o odnosu crkve i hrvatskih manjina, radnjom je zastupljen Andrija Kopilović – „Crkva i hrvatska manjine u SRJ“ (str. 43-45), koju prati i kratka rasprava (str. 45-51), iz koje izdvajamo prilog Josipa Pekanovića o procjeni broja Hrvata u SRJ (str. 47-48).

39.) *Opća i građanska prava i prava nacionalnih manjina u SR Jugoslaviji koja se ne primjenjuju na Hrvate*, dokument je dostupan samo u elektronskoj verziji na internet adresi: www.crowc.org/hrvatski/hrindex.htm

Dokument Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini iz siječnja mjeseca 1999., koji ima naziv *Položaj Hrvata u SR Jugoslaviji*. Sadrži dio o pravima Hrvata u SR Jugoslaviji, u kojemu se taksativno navode primjeri nemo-

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ostvarivanja i kršenja ljudskih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do danas.

Piše:
Tomislav Žigmanov

gućnosti ostvarenja prava, te dio o najtežim povredama ljudskih prava Hrvata u Vojvodini, s popisom ubijenih i nestalih Hrvata iz Srijema.

40.) Kuburić, Zorica, *Vera i sloboda – verske zajednice u Jugoslaviji*, Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije JUNIR, Niš 1999., str. 156.

U dijelu (str. 46-50) u kojemu se govori o vjerskoj naobrazbi i uopće školovanju katolika u Jugoslaviji, donosi se i kratka objektivna informacija o školovanju na hrvatskom u crkveno-školskoj ustanovi Gimnazija Paulinum Subotica, te na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije.

41.) Salopek, Hrvoje, *Položaj hrvatskih manjina u Europi*, u: *Hrvatski iseljenički zbornik*, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb 1999., str. 113-125.

U tekstu se u kratkim crtama i načelno govori o položaju svih autohtonih hrvatskih manjina, a o Hrvatima u Jugoslaviji se izravno piše na str. 121-124, pri čemu autor iznosi već opće poznate podatke i standardne činjenice.

Praznik vatre

Treće veče Ivanja

Piše: Alojzije Stantić

Treće veče je

bilo naj -

svečanije, va-

tru su priska-

kali i oni koji

rad bilo čeg

nisu obavili taj

adet raniji

dana

Treće veče je bilo najsvečanije, vatru su priskakali i oni koji rad bilo čeg nisu obavili taj adet raniji dana. Na kraju priskakanja u vatri su zapalili izandalu korovsku metlu i čim je uvalila vatra s njom su nuz pismu i ciku otrčali blizu žitne njive da se žito »na nogama« (nepokošeno) sačuva od vatre. Sa zapaljenom korovskom metlom su optrčali i kupusište i vatrom metle udarali po kupusu da ne bude ucrvan. Za to vrijeme momci i cure su igrali u kolu, veselili se. Ovaj adet treće večeri u Tavankutu je ovako od zaborava sačuvala Anica Balazević.

VIROVANJA O PRISKAKANJU VATRE:

* U Đurđinu, Naćvinu i okolnim pustarama djevojke su vinac bacile na dud il u vodu i na koju strane padne, il ga voda odnese, tumačile su da će se udat na tu stranu;

* Ko priskače vatru neće se upišat;

* Žeravicu su trnili prstima il po gari čeprkali prstima da dotični ne dobije bolne zanoktice u risu il branju kuruzu, (Naćvin, Đurđin, Bajmak, Tavankut);

* Trkali su se s upaljenim bakljama od vatre do vatre i virovali da će onaj, koji prvi stigne do vatre i u nju udari bakljom, prvi kositi žito i da će ga sačuvati od vatre;

* Gar od ivanjske vatre su rasuli po njivi da litinu zaštite od groma, leđa, vatre;

* U Đurđinu su držali da proslavom Ivandana obilježavaju početak lita;

* Čeljad su po vrućoj gari gazili nogama jel su virovali da neće imati žulj, il se neće podbit (dobiti potkožni žulj), al i da će se sačuvati da ne nagaze na vračku na raskršću il roglju, tako se štite od zlog duha;

* Osim Marka Kopunovića niko nije zabilužio da su na sv. Ivana Cvitnjaka zapalili »čobanju«: *Ona se sastoji od jednog drveta na koje*

se stavi slama ili nešto što duže gori i stavi se na dud i u čijem vrhu gori. Čobanja se stavlja ili na đeram ili na koje visoko stablo, da bi time očuvali od utjecaja zlih sila cijelu okolinu kući gdje stanuju. Čobanja se nosi oko ledine, oko usiva na njivi i oko posijanog žita, nosi se oko cilog gazdaluka da se očuva od leđa (tuče) i drugi nepogoda;

* Matere su s malom dicom priskakle vatru da ji očuvaju od uticaja zli duhova;

* Vinac od sv. Ivana Cvitnjaku su čuvali na zidu il zabatu kuće do drugog cvitnjaka, da sačuva kuću od groma;

* Divojke su vinac cvitnjaka bacale na dud i koja baci vinac da zapne na višlju grana, ta će se udat za bogatijeg momka, a ako spadne do-

za cure: *Žene koje predu i tkaju vežu djeci »narukvice«. Svrte niti raznih boja i takvu narukvicu vežu djeci oko ruke, više šake i to djeca ne smiju skidati, dok se sama od sebe ne pokida. Oponašaju dugine boje. Narukvica se zato stavlja djeći na ruku, da ih očuvaju od raznih bolesti, jer svaku bolest pripisuju nečistom duhu. Najčešća bolest koja nailazi na djecu jest groznica, glavobolja, urok. Ali ako su veća djeca ipak bolesna, kroz tu narukvicu provuku slamku i tako treba da piju mast (širu, prim. A. S.) i onda će ozdraviti. Djevojke nastoje da im narukvica što brže spadne, jer misle, da će se brže udati;*

* Ko gazi po žeravici sv. Ivana neće imati buva;

* Koga trese groznica il ima vatru (temperaturu) sv. Ivana il sv. Antuna (crveni viter) ozdraviće ako mu na glavu među vinac sv. Ivana Cvitnjaka il mu nekoliko strukova s vinca među u vodu i tako ga pare;

* Kad utnu vatru priko gari tiraju marvu, ovce i svinje da ji sačuvaju od zlog duha (M. K.);

* Struk zapaljene trske se snosi ispred kokošinjca, obora, staja ričima: »Koliko zvizdica toliko sričica bilo u stajama, u oborima, kokošinjcima, da sve to očuva zdravo u životu, da sve mož rast i

množit se«, a nosi se i ispod ora da ne bude crvljiv (M. K.);

* Kad su se mladi manili igranja zagledali su u vatru i po plamenu gatali kad će se ko od nji udomiti. Hrvati Bunjevci su najčešće vatru potpaljivali trudom (gljiva škripac, l. Polyporus Fries P. Sgyahosus /Huds. /), na koju se kresivom nanosi varnica da žeravicom zapali duvan il vatra s virovanjem da će tako zapaljena vatra pomoć da žito dobro sazrije i bogato rodi.

Ovo su najčešća i najraširenija virovanja, ovako sačuvana od zaborava, koji se sićam i koje sam dopunio i istraživanjima Marka Kopunovića i spominjani pisaca.

Ušoreni salaši

li koliko puta ga divojka baca, dok ne ostane na dudu, toliko će godina čekat da se uda, a bilo je i takog gatanja da će divojka imati toliko prosaca koliko puta joj spadne vinac s duda il će imati samo jednog prosea za kojeg će se udat, ako joj vinac ostane na granama duda (M. K.);

* Vinac cvitnjaka ima posebnu moć jel se dotakao s vatrom pa se može upotrijebiti za gatanje;

* Po adetu su vinac cvitnjaka bacali i na krov kuće, pa onaj kome se skotrlja umriće te godine, a kome ostane na krovu tog te godine ne čeka smrt;

* Marko Kopunović je sačuvalo od zaborava razlog pletenja narukvica

Suradnja

Rad, odgovornost i etika

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Isključivost i radikalizam nisu najbolji putovi – ako su uopće putovi – da se postigne suradnja. Suradnja znači su-raditi, a to je ponuditi rad, dokazati se radom, dati stvarni doprinos, pokazati plod, iznijeti na vidjelo da – na uspjeh koji je postignut i bez zavisti i bez ljubomore sve te plodove VLASTITOGA DOPRINOSA ponuditi zajednici

Duboko su me se dojmile riječi Ivana Pavla II. na misi u Banja Luci 22. ovoga mjeseca, kada je među ostalim rekao: »Obraćam se zato svima vama, te vas pozivam da se ne povlačite nazad... nego da povećate pothvate kako bi Bosna i Hercegovina ponovno postala zemlja pomirbe, susreta i mira. Budućnost ovih krajeva ovisi o vama. Ne tražite drugdje udobniji život, ne bježite od svojih odgovornosti, čekajući da vam netko drugi riješi probleme, nego zlo odlučno priječite snagom dobra...«

Već odavno me muči ta problematika pomirbe, susreta i mira i činjenica da nam nitko drugi ne može riješiti probleme nego mi sami. Kao melem mi je jasna poruka »zlo odlučno priječite snagom dobra«. Gledajući, ovu sada već jako smanjenu hrvatsku zajednicu u našem kraju, koja je umorna, a još se uvijek muči sa problemima pomirbe, suradnje i zajedničke odgovornosti. Čini mi se da je sada na prvome mjestu jedini zadatak: ne čekati pomoć od drugoga i sa druge strane da nam netko drugi rješava probleme nego zlo odlučno priječiti snagom dobra.

Suradnja. Čudesna i najmoćnija riječ. Ovaj pojam ujedinjuje sve ljude oko jedinog zajedničkog nazivnika: opće dobro. U suradnji se ne gleda tko je kakav nego tko što može doprinijeti općem dobru, jasno ne kršeći opća moralna načela. Vjerujem da nam je svima jasno da je sada jedino opće dobro biti i biti zajedno, jer tako ćemo jedino opstati i odgovornošću opečatiti ovo naše vrijeme. Odgovornost kao znak zrelosti osobe počinje od svakog pojedinca, a to je preuzeti svjesno »svijest« o sebi, o darovima koje imamo za to da ih upotrijebimo za druge i za opće dobro. Stara je poznata poruka života: tko samo sebi živi, taj ne živi, ili još gori oblik: tko samo sebi živi – bolje da ne živi! Ako je ovo barem donekle točno, onda je vrlo značajno osvijestiti u sebi vlastite darove i nezabilaznu odgovornost suradnje.

Međutim, postoji jedan čudesan fenomen koji može potjecati samo od Zloga, a taj je, da od drugih stalno očekujemo idealno, a od sebe u odgovornosti ne dajemo čak ni minimalno. Takova logika »daje nam za pravo« da trajno upiremo prstom, a sami ne činimo ništa osim kritiziranja

stava i kritike. Tako se događa da se zajednički nazivnik »raskomada« i nemamo ga ni kao polazište ni kao cilj. To je tragedija jer je raslojavanje zajednice do umiranja. Idealnog društva nema. Ako čekamo da bilo tko od nas postane idealan, nerealni smo. Ako očekujemo da društvo postaje idealno, fantaziramo.

Sada je pitanje da li je dobar način koji se događa u sadašnjem vremenu, a taj je da pronašavši kod drugoga, jer je drugačiji, nešto što se nama ne sviđa, pribjegavamo suđenju, kritiziranju i konačno odbacivanju. Tako se događa da se uzajamno i unakrsno svaki član zajednice do te mjere obezvrijedi da zapravo nitko od nas ne može učiniti ni ono malo što mu je dano, a kamoli da preda svega sebe u angažman za zajedničko dobro. Tako se događa da realno i istinito vidimo pogrešku, koja je stvarno pogreška, ali se postavlja pitanje da li je dobro prstom upirati u pogrešku, suditi nosioca i onemogućiti zajednicu da ga prihvati kao drugog i drugačijeg, ali obdarenog darovima koji bi i te kako trebali biti ugrađeni u narodno biće kao opće dobro. Dok takav mentalitet vlada da poje dinima i u zajednici »režemo« ruku, jer je tobože kriva, nogu, vadimo oči, pa skidamo glave, pitanje je gdje je naša budućnost?! Radni vijek svakoga od nas traje samo jedno i to vrlo ograničeno vrijeme. Imamo li pravo to vrijeme označiti optužbama, pa i podvalama da taj »drugi i drugačiji« ne može upotrijebiti svoj radni vijek i dati svoj doprinos zajednici? Prekratak je život i prevelika odgovornost za njega da bi se ovako poigravali svojim, a pogotovo tuđim životima.

Isključivost i radikalizam nisu najbolji putovi – ako su uopće putovi – da se postigne suradnja. Suradnja znači su-raditi, a to je ponuditi rad, dokazati se radom, dati stvarni doprinos, pokazati plod, iznijeti na vidjelo dana uspjeh koji je postignut i bez zavisti i bez ljubomore sve te plodove VLASTITOGA DOPRINOSA ponuditi zajednici kao doprinos. To je suradnja. Dakle, suradnja nije čišćenje terena, nije upiranje prstom, nije obezvređivanje drugoga zato što drugačije misli ili se ponaša, nego sposobnost prihvatiti doprinos poštenoga rada i zalaganja čiji plodovi obogaćuju zajednicu.

Dokle god se i naša, ova mala zajednica, ne okupi u suradničko tijelo, stalno ćemo biti u stanju raspadanja i u procesu umiranja. Jedino što nas može povezati je su-radnja. Dopustite da nastavim razmišljati u tom pravcu kao svećenik. To možemo crpiti iz stvarateljskog, Božjeg darivanja. Bog nas je, naime, stavio na ovo tlo, Bog nam je dao naše očeve koji su se borili i sačuvali ovu zemlju, Bog nas je htio, postavio nas je ovamo i želio da se borimo za identitet, za mir. Konačni kriterij što je lijevo, a što desno, što je moralno, a što nemoralno, može dati samo Bog. Jer različiti ljudi različito misle. Božje riječi, Božje zapovijedi i Božja riječ koja stoji u savjesti siguran su kriterij za ono što je ispravno, a što nepravredno. Govorimo li zato o duhovnoj obnovi naroda, moramo reći da se radi o tome da treba obnoviti duh naroda iz Božjega duha. Zato što postoji Bog, nema boljih i lošijih naroda, nema nesposobnijih i sposobnijih, nema većih i manjih, nego je svatko jednako dragocjen. Pred Bogom jedna je osoba jednako važna kao i milijardu osoba. Povjerenje da naša zajednica može postati vrlo vrijedna, da ima pravo tražiti svoje, da može davati i drugima. Temeljna duhovna obnova ona je koja izlazi iz Crkve. Sigurno, svaka religija teži za Božjim duhom i Božjim snagama. I zato je svaka prozvana i pozvana da sa svoje strane doprinese toj obnovi. Samo Bog može izliječiti slomljena srca. Komplekse manje vrijednosti, moralnu slomljenost i nepovjerljivo srce može izliječiti jedino Bog. On liječi kroz molitvu, post, slušanje njegove riječi. Crkva bi stoga trebala biti prostor kroz koji Bog ulazi u naš narod i čitav narod liječi i spašava. Na taj će način narod u korijenima, u temelju, u osnovi svoga bitka biti iscijeljen, osvojen na svoje noge, obnovljen Božjim duhom i tada će moći pravilno birati sve ono što je u Europi dobro, čestito, sve ono što je duh Europe u dobrom smislu. Duhovna obnova Crkve preduvjet je za duhovnu obnovu društva. Jer, Crkva je, kako kaže Koncil, duša društva. Samo obnovljena duša može obnavljati tijelo. Stoga je suradnja svih na svim područjima društvenog života pravi put našega opstanka. ■

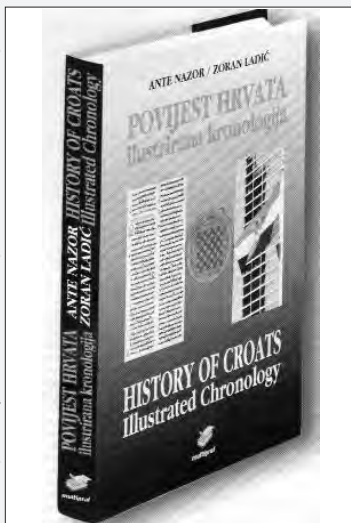
Prijedlog tjedna

Povijest Hrvata i američki grunge-rockeri

ENCIKLOPEDIJA

»POVIJEST HRVATA«

Početak ove godine pojavila se u izlozima knjižara bogato ilustrirana i luksuzno opremljena kronologija enciklopedijskog tipa-«Povijest Hrvata». Autori knjige su Ante Nazor i Zoran Ladić. Knjiga se istodobno pojavila i na hrvatskom i na engleskom jeziku, i opći je dojam i kritike i čitateljstva da je sjajno koncipirana, stručno uređena i objektivno napisana. Objavio ju je zagrebački nakladnik »Multigraf«. Knjiga je pisana s namjerom da se široj javnosti, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu skrene pozornost na neke ključne povijesne datume i momente iz hrvatske povijesti, od vremena dolaska Hrvata na ove prostore do 1995. godine. Knjiga udovoljava najvišim standardima, od stila, preko objektivnosti do tehničkog i likovnog uređenja, i svakako će biti korisna

svima, a ponajviše Hrvatima u dijaspori i rasijanju, diljem svijeta, kao i najmlađem naraštaju. U knjizi postoji više od 700 ilustracija (pisanih dokumenata, sačuvanih objekata od velike povijesne vrijednosti, zemljopisnih mapa i drugo), preko 100 citata iz povijesnih izvora o značajnim događajima iz hrvatske povijesti, detaljni opisi stoljećima duge borbe Hrvata za slobodu i neovisnost, s posebnim naglaskom na period između 1990. i 1995. godine, te detaljna lista svih hrvatskih vladara, banova, vojvoda i upravnika župa, kao i crkvenog vrha. Akademik Franjo Sanjek veli kako je ovo »najtemeljnija povijest Hrvata ikada napisana«, a slične stavove glede ove vrijedne knjige imaju i svi ostali mjerodavni kritičari, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu.

R. G. T.

NIRVANA: »NEVERMIND« MELANKOLIJA ROCKA

Album »Nevermind« sastava Nirvana objavljen je 1991. godine i prodat je u preko 10 milijuna primjeraka. Bila je

to godina kada se rock n roll vratio na velika vrata, jer album »Nevermind« je bez sumnje »Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band« devedesetih. Lider sastava Curt Cobain cijenio je The Beatles iznad svih. Jedna od potvrda utjecaja The Beatles je i Cobainova dirljiva pjesma »Something In The Way« u kojoj čelo dionica oslikava melankoliju s kojom je Cobain živio. Ključni stih te pjesme je sljedeći: »Dobro je ponekad jesti ribu, jer riba nema nikakvih osjećanja«.

Upravo su osjećanja i osjetljivost dovela do tragičnog kraja ovog izuzetnog autora, koji se na veoma ličan i direktan način obraćao ljudima putem svojih pjesama. Rođen kao reciklirani punk i hard-rock, grunge je početkom devedesetih godina prošlog vijeka postao vodeći žanr na američkoj muzičkoj sceni.

Najistaknutiji predstavnici bili su sastavi Nirvana i Pearl Jam. Cobainov sastav bio je savršen model grunge prototipa: bučna i bijesna gomila klinaca koji vježbaju s odvratnim pojačalima u garaži za probe. Njihovu muziku odlikuje post-punk estetika, ukrštena s hard-rock rifovima. Tržište je bilo željno novog žanra koji će osigurati basnoslovan profit, što se i dogodilo nakon objavljivanja albuma »Nevermind«. Cobain je postao svjestan da se njegovo djelovanje na rock-sceni pretvara u laž, htio on to ili ne, što je prvo rezultiralo razvijanjem zavisnosti od heroina, da bi Curt Cobain samoubojstvom razriješio konflikt između svojih punk nazora i tragikomične showbusiness operete u koju se pretvorio njegov život. Sudeći po onome što je napisao u oproštajnom pismu, Cobain je najvećim dijelom uništio – etika. »Bolje je sagorjeti, nego izbljediti«, ironični citat »kuma grungea« Neil Younga, gotovo je dječjački patetičan ključ Cobainove odluke da izvrši samoubojstvo.

Album »Nevermind« je razglednica iz pakla rodnog grada Jimi Hendrixa koji

se zove Seattle. Lirika pjesama korespondira s iskustvom novovalnog bunta s kraja sedamdesetih, dok je dinamika muzike i česte promjene ritma, reciklaža punka na ruševinama hard-rocka. Curt Cobainove dramatične ispovijesti u kombinaciji s gitarističkom grmljavinom grupe, nižu se u pjesmama s »Nevermind«. Gnjevno agresivne pjesme iznenađuju na momente prelaze u The Beatles uspavanke potmule izražajnosti, a Curt Cobain veoma jednostavnim lirskim izrazom uspijeva da dođe do ranije neimenovanih mjesta neurotične osjećajnosti bola, nesigurnosti i potrage za srećom. Upečatljivi rifovi i agresivan distorziran zvuk gitare u direktnom su kontrastu spram gotovo iritantne utišanosti pojedinih segmenata pjesama. Curt Cobain se obraćao još jednoj »izgubljenoj generaciji«, za koju se kasnije ustalio termin »generacija X«. Cobain je zajedno s bubnjarom Dave Grohlom i bas gitaristom Chris Novoselicem uspio privući pažnju na lokalnu Seattle scenu svojim pjesmama o MTV/ AIDS generaciji, koja je okružena lagodnostima civilizacije i zaštićena od neimaštine standardom roditelja, ali koja je ophrvana nezadovolj-

stvom zbog života bez određenog cilja. Cobain ima stih: »Požuri, iskoristi svoje vrijeme, odluka i izbor su samo tvoji, nemoj da zakasniš«. Ulaskom u showbusiness, Cobain je postao svjestan lica i naličja rock-industrije i svoje pozicije potencijalnog obmanjivača. Curt Cobain je bio umjetnik i zbog toga je osjećao tu punk-rock krivicu, a dobro je znao i da zaslužujemo ono što prihvaćamo. Činom samoubojstva potvrdio je da se od svoje punk-rock etike nikada nije otudio.

Z. Sarić

Vijesti

»Vjesnikove«nagrade za umjetnost

24. lipnja na Svetog Ivana Krstitelja dan prije Dana državnosti Republike Hrvatske (25. lipnja) u Zagrebu su uručene nagrade za umjetnost koje laureatima tradicionalno dodjeljuje ugledna informativna kuća »Vjesnik«. U Maloj sali koncertne dvorane »Vatroslav Lisinski« nagrade su dodijeljene: za književnost (»Ivan Goran Kovačić«) *Nedjeljku Fabriju* za roman »Trimeron«, nagrada za likovnu umjetnost *Nini Ivančić*, »Josip Štolcer Slavenski« za glazbenu umjetnost *Miroslavu Miletiću*, *Fadilu Hadžiću* za filmsku umjetnost (»Krešo Golik«), te *Luki Dragiću* za kazališnu umjetnost.

Ivšić u »Gallimardu«

Najglasovitiji francuski nakladnik objavit će tri djela hrvatskog autora *Radovana Ivšića*. U prvom će biti odabir iz njegovog bogatog pjesničkoga opusa, ponajprije sve što je napisao na francuskom jeziku. Drugi će svezak biti izbor iz Ivšićevih dramskih djela, a treći će svezak donijeti esejistiku. Kulturna sredina, u kojoj Ivšić djeluje i stalno boravi (Francuska) tako mu se na najbolji i najljepši način odužuje za njegovo sudjelovanje u kreiranju bitnih tokova suvremene francuske književnosti.

Gifford u Hrvatskoj

Ugledni američki spisatelj i filmski scenarist *Barry Gifford* (na slici) gostovao je od 9. do 14. lipnja u Hrvatskoj. Renomirani pisac je najpoznatiji po svojoj veoma uspješnoj suradnji s kulturnim redateljem i zemljakom *Davidom Lynchom*, posebice u filmovima »Divlji u srcu« i »Izgubljena cesta«, te po scenariju za film »Perdita Durango«, redatelja *Alexa de la Iglesije*.

Plodni i svestrani pisac 56-godišnji Gifford je objavio više od 30 naslova koji uključuju poeziju, pripovijetke, romane, putopise, eseje, memoare, biografije, filmske scenarije i drame. Najpoznatiji romani su mu objavljeni i u Hrvatskoj. Nakladnik »Celeber« mu je objavio romane »Divlji u srcu« i »Priča iz Sinalløe«, dok je VBZ objavio roman »Noćni ljudi«. Gifford je

boravio u Zagrebu, gdje su mu domaćini u klubu »Gjuro II« bili spisatelj *Borivoj Radaković*, *Nenad Rizvanović* (VBZ) i *Ivo Ceput* (Celeber), a nakon toga je posjetio Rijeku i Poreč.

Nova knjiga Petra A. Čosića

U pravoj bujici književnih naslova iz dječje literature, što se javljaju nakon uspjeha knjiga o Harry Potteru, ističe se u Hrvatskoj nedavno objavljeni roman za djecu »Dobri vuk i ostale životinje«, hrvatskog spisatelja Petra A. Čosića. Knjigu je izdala Matica hrvatska Petrinja.

Matoševi dani

Nedavno su završeni »Matoševi dani«, manifestacija organizirana od strane Matice hrvatske Tovarnik, koja je u cijelosti posvećena 130. obljetnici rođenja velikog hrvatskog književnika. Osim Tovarnika, prigodni programi su se održali i u Rijeci i Osijeku.

Novi roman - novi hit Ante Tomića

Roman Ante Tomića (na slici) »Ništa nas ne smije iznenaditi« u izdanju nakladničke kuće »Fraktura« iz Zagreba doživio je drugo izdanje u roku od samo tri tjedna. Tako je premašio uspjeh prethodne Tomićeve knjige, »Što je muškarac bez brkova«, koji je osim u Hrvatskoj, sjajno prošao i u SCG (gdje ga je objavio novosadski IKA »Prometej«). U novom romanu Tomić opisuje dešavanja u karauli s jugoslavensko-albanske granice polovicom 80-ih godina 20. stoljeća, i to na, za Tomića, već prepoznatljiv osobeno humorističan način.

Likovnjaci »Bunjevačkog kola« u Krivaji

Likovni odjel subotičkog HKC »Bunjevačko kolo« u subotu je 21. lipnja boravio na P. P. »Krivaja« u Krivaji, gdje im je domaćin bio direktor te ustanove *Milan Božanić*. Upriličena je jednodnevna likovna kolonija, za koju se i domaćin i gosti nadaju da će prerasti u tradicionalnu.

Osmi festival dječjeg folklora u Tavankutu

»Djeca su ukras svijeta«

U organizaciji HKPD »Matija Gubec« u Tavankutu je u nedjelju 22. lipnja po osmi put održan dječji Festival folklora pod nazivom »Djeca su ukras svijeta«. Ova tradicionalna manifestacija okuplja veliki broj djece širom Vojvodine, sa po jednim

gostujućim društvom iz Hrvatske. Ove godine takvo gostovanje je izostalo zbog događaja nakon vaterpolske utakmice. Na ovogodišnjoj manifestaciji svoje umijeće prikazala su djeca nekoliko HKPD »Stjepan Radić« – Novi Slankamen, HUK »Lajčo Budanović« – Mala Bosna, KPZH »Šokadija« – Sonta, KUD »Mladost« –

Elemir, HKC »Bunjevačko kolo« – Subotica, HKC »Srijem« – Srijemska Mitrovica, HKUD »Vladimir Nazor« – Sombor, kao i specijalni gosti Dječji zbor iz Janjeva. Na kraju festivalskog druženja djece, predsjednik Organizacionog odbora *Antun Lučić* uručio je zahvalnice sudionici, izrazivši nadu da će naredni festival obogatiti »nova dječja srca puna pjesme i igre«.

L. S.

Balet SNP u Zagrebu

Balet Srpskog narodnog pozorišta iz Beograda gostuje u Zagrebu predstavom »Dr. Jackil i mr. Hyde«, 9. i 10. srpnja.

Rundek na Paliću i čenejskom salašu

U nedjelju 29. lipnja glasoviti hrvatski kantautor, kazališni redatelj, dramaturg, spisatelj, gitarist, basist, glumac, pjesnik i što sve ne – *Darko Rundek*, gostuje na Ljetnoj pozornici na Paliću. Rundeka će i ovom prigodom pratiti njegov internacio-

nalni sedmočlani prateći sastav »Les Gu-ids« iz Pariza, a koncert počinje u 21 sat. Rundek 4. srpnja nastupa na legendarnom

čenejskom salašu 137, gdje će »samo za prijatelje salaša« imati unplugged nastup, tek dva dana prije svog nastupa u okviru festivala Exit, na kojem nastupa treći puta zaredom.

Ibrica Jusić na Paliću

Sutra se okončava manifestacija »Mjesec kulture u Subotici«, i to koncertom barda među kantautorima s ovih prostora, dubrovačkog pjevača, gitarista, skladatelja,

poete i aranžera *Ibrice Jusića*, koji je posljednji nastup u Subotici imao prije ravno 14 ljeta, kada je nastupio u subotičkoj Sinagogi. Sutra 28. lipnja Ibrica nastupa na paličkoj Ljetnoj pozornici. Koncert počinje u 21 sat i 30 minuta.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Jerolim Miše (1890.-1966.)

Hrvatski slikar i portretist postimpresionističkih usmjerenja. Poznatija djela su mu ciklusi pejzaža s Jadrana, slike jakog i osebujnog kolorita, kao i portreti Tina Ujevića, Kosora i Konjovića.

»Tu« u Kanadi i Njemačkoj

Novi film hrvatskog redatelja *Zrinka Ogreste* »Tu« u produkciji Interfilma i Hrvatske televizije, koji će javnosti biti predstavljen na ovogodišnjem pulskom festivalu, već je uvršten i u program dvaju svjetskih festivala – montrealškog u kolovozu ove godine i berlinskoga u veljači iduće godine.

OBLJETNICA

Nobelovac, Pjevač i kultni film

WILLIAM BUTLER YEATS

Na današnji dan davne 1865. godine rođen je glasoviti irski spisatelj i veliki pjesnik *William Butler Yeats*, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1923. godine. Bio je aktivni učesnik irskog nacionalnooslobodilačkog pokreta u mladosti, inspirator »keltskog preporoda« i irske kulturne ideologije,

i gotovo je sam osnovao irsku kazališnu dramu. Bitnija su mu djela: poezija - »Oysinova lutanja«, »Vjetar u trsci«, »Otočić na jezeru Reysfry«, »Toranj«, drame - »Grofica Kathleen«, »Žuđena zemlja«, »Mačka i mjesec«, eseji »Keltski suton«, »Ideje dobra i zla«, »Sanjarenja o djetinjstvu i mladosti«, te djelo autobiografskog karaktera »Autobiografija«.

DAVORIN POPOVIĆ
(1946. - 2001.)

Za koji dan završit će se točno dvije godine od smrti gospodina »Pjevača« (kako se sam prozvaao), *Davorina Popovića* (za prijatelje i sarajevsku »raju« - *Pimpeka*), legendarnog vokalnog

solistu sarajevske pop-rock skupine »Indexi«. »Indexi« možda (i) nisu bili najbolji sarajevski bend (mada bi potpisnik ovih redaka za njih ruku desnu dao), sasvim sigurno nisu bili najpopularniji (od »Bijelog Dugmeta« nisu bili), ali su bili najdraži, u to nema sumnje. I najdugovječniji sastav s ovih prostora, i, uopće u rocku. Statistiki skloni rock-fanatici ustanovili su 2002. godine da »Rolling Stones«, koji su tada obilježavali četiri

desetljeća postojanja neće imati konkurenciju, jer su se njihovi ispisnici - »Indexi«, nakon smrti *Pimpeka* preselili u legendu. »Stones« je, možda, i moguće zamisliti bez *Jaggera*, ali »Indexe« bez *Davorina* nikako. Skladbe poput »Jutro će promijeniti sve«, »Život koji živim«, »Tamo negdje na kraju, u zatišju«, »Plima«, »Balada«, »Sanjam« ili antologijska pjesma »Slovo o čovjeku« s konceptualnog albuma »Modra rijeka« na stihove najvećeg bosanskog pjesnika *Maka Dizdara*, mogao je (onako) otpjevati samo jedan pjevač - *Gospodin Pjevač*.

»PUTOVANJE«
(THE TRIP)

Nakon točno tri desetljeća britanski filmski cenzori su u srijedu 25. lipnja konačno dali »zeleno svjetlo« kulturnom američkom filmu »The Trip« (»Putovanje« - u slengu, stanje pod dejstvom halucinogenih droga), kojeg je davne 1967. snimila ista autorska trojka koja je dvije godine kasnije 1969. proslavila jednako legendarni on the road movie, film koji je bio pravi proglas hippy - ideologije i svjetonazora, »Easy Rider«. *Peter Fonda* (sin pokojnog *Henryja*, brat *Jane* i otac *Bridget Fonde*), *Dennis Hopper* i *Jack Nicholson*. »The Trip« je režirao *Nicholson*, on u njemu i glumi, uz *Fonda* i *Hoppera*, a glazbu su za film snimili renomirani glazbenici američkog soula i jazz, okupljeni u super-grupi »Electric Flag«, koju su predvodili pokojni gitarist židovskog podrijetla, *Michael Bloomfield* i gorostasni crnopruti pjevač i bubnjar *Buddy Miles*. U poznatijem nastavku, filmu »Easy Rider« redatelj je bio *Hopper*, a *Nicholson* je prvi put bio nominiran za »Oscara« za epizodu. Koncem 60-ih film »The Trip« je u Britaniji bio odbijen zbog eksplicitnog prikazivanja korišćenja droge. Po scenariju *Fonda* glumi marketinškog direktora TV stanice u nekoj zabiti Novog Meksika koji s marihuane prelazi eksperimentirati sa sintetičkim halucinogenom LSD.

Održana 17.
»Zlatna harfa«

U subotičkoj Katedrali sv. Terezije 22. lipnja održana je 17. »Zlatna harfa« pod motom »Pjevajte Gospodinu«. I ovogodišnji susret je okupio brojne dječje crkvene zborove iz cijele Vojvodine. Nastupili su gosti iz Vajske, Svetozara Miletića, Selenče, zatim djeca iz Male Bosne, Starog Žednika, Palića, četiri subotičke župe (Marije Majke Crkve, Sv. Roka, Sv. Terezije i Isusova uskrsnuća), te mališani vrtića Blažene Marije Petković »Sunčica«.

Izložba slamarskih
radova

Izložba slamarskih radova u organizaciji hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Bajmok« i hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta bit će otvorena u Bajmoku 28. lipnja 2003., u zgradi mesne kancelarije (sala za vjenčavanje) sa početkom u 20,00 sati. Izložba će trajati do 5. srpnja.

Kulturno-zabavna
večer

Kulturno umjetničko društvo »Ravnica« iz Male Bosne organizira kulturno-zabavni program u domu Mjesne zajednice 28. lipnja 2003., sa početkom u 20.30 sati.

Izaslanstvo Državnog arhiva iz Osijeka u Subotici

Obnova prekinute suradnje

U posjetu subotičkom Historijskom arhivu nedavno je boravila delegacija Državnog arhiva Osijek, koju su predvodili dr. sc. Stjepan Sršan, ravnatelj i mr. sc. Dražen Kušen, arhivista. Do posjeta je došlo na inicijativu Stevana Mačkovića, ravnatelja subotičkog Arhiva. Time je učinjen prvi korak k uspostavljanju, to jest, obnavljanju suradnje ovih dviju ustanova, koje su u periodu do 1990. godine održavale redovite i plodne stručne kontakte u okvirima programa suradnje triju gradova: Osijeka -Sombora -Subotice.

U današnjim okolnostima, kada su sve bolji i dublji odnosi i između dviju država, kada je polje međudržavne suradnje u području kulture i prosvjete regulirano na temelju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Jugoslavije (NN br. 15 od 23. XII 2002.), kada su Subotica i Osijek ponovo usposta-

vili kontakte na više razina, kada su i subotičke kulturne institucije – poput Gradskog muzeja i Biblioteke krenule k razvijanju sadržajnih veza sa srodnim ustanovama iz Osijeka, nametnula se potreba da se i predstavnici dvaju Arhiva ponovo susretnu, da bi otvorili putove suradnje i dogovorili oblike i načine njene realizacije. U prijateljskom i srdačnom razgovoru postignut je dogovor da se nastavi s razmjennom publikacijom, pošto je subotički Arhiv već krajem protekle godine bio poslao dio svojih izdanja, a gosti iz Osijeka su ovom prilikom donijeli dio iz svoje bogate nakladničke djelatnosti, te da se pronađu mogućnosti za održavanje predavanja, izložbi, promocija i drugih oblika suradnje na području arhivske odnosno kulturne djelatnosti. Isto tako razmijenjena su iskustva iz arhivistike, pa je obostrano podržan zaključak da je neophodna, u cilju

unapređenja arhivske struke i njenog približavanja važećim stručnim normama u Evropskoj uniji, dosljedna primjena međunarodnih arhivističkih normi u teoriji i praksi ove djelatnosti. Gosti iz Osijeka su ovom prilikom uručili i poziv djelatnicima subotičkog Arhiva za uzvratnu posjetu, što je sa zadovoljstvom i prihvaćeno, te dogovoreno da do nje dođe početkom rujna.

»Klasje naših ravni« u Zagrebu

Jučer je, 26. lipnja u organizaciji Udruge Bačkih Hrvata (Zagreb) i Matice Hrvatske u prostorijama Matice Hrvatske u Zagrebu upriličena promocija časopisa za kulturu, umjetnost i književnost »Klasje naših ravni«, koji se uređuje, tiska i izlazi u Subotici. Subotičku delegaciju predstavljali su *Milivoj Prčić*, potpredsjednik Upravnog odbora »Klasja naših ravni«, te članovi redakcije, spisatelji i kulturni djelatnici *Lazar Merković* i *Milovan Miković*.

Treći Festival bunjevačkih pisama

»Modre zore« najbolja pjesma

UHKC »Bunjevačko kolo« 20. lipnja održan je Treći Festival bunjevačkih pisama, na kojem je sudjelovalo 15 izvođača.

Po završetku takmičarskog dijela kao specijalni gosti nastupili su gosti iz Vinkovaca – tamburaški sastav pod nazivom »Tamburaši za dušu«, a nakon njih goste je zabavljao *Zvonko Bogdan* uz pratnju tamburaškog ansambla »Hajo«.

Za ovu prigodu oformljen je Festivalski tamburaški orkestar »Bunjevačko kolo« pod upravom *Vojislava Temunovića* koji je pratio sve izvođače. Za ovaj Festival oformljena su i dva žirija – prvi stručni žiri, kojeg su činili: maestro Berislav Skenderović, prof. Mira Temunović, prof. Jozefina Skenderović, prof. Jelena Piuković i mr. Đuro Molnar, koji je birao prvu, drugu i treću pjesmu, nadalje, birao je najbolji aranžman i najboljeg interpretatora. Drugi je žiri za tekst, kojeg su činili: *Milovan Miković*, *Katarina Čeliković*, *Tomislav Žigmanov*, *Ljiljana Dulić*, *Ivana Petrekanić*. Oni su birali najbolji do sada nepublicirani tekst, pisan namjenski za Festival. Naravno i publika je imala učešće u

biranju svog favorita putem glasačkih kupona po završetku takmičarskog dijela programa. Poseban žiri je nagradu za najbolji tekst dodijelio *Tomislavu Kopunoviću* za pjesmu »Kad smo kadgod gazde bili«, dok je nagrada za najbolji aranžman dodijeljena *Vojislavu Temunoviću* za pjesmu »Molitva«, koju je otpjevala *Marija Jaramazović*. Titula najboljeg interpretatora pripala je *Josipu Franciškoviću* za pjesmu *Jakova Kujundžića* »Subotici«.

Prema odlukama stručnog žirija treće mjesto osvojila je pjesma *Stipana Prčića Baće* »Subotice grade od davnina« koju je otpjevao *Boris Godar*. Drugo mjesto pripalo je *Branku Ivankoviću Radakoviću* za pjesmu »Subotici« koju je otpjevao *Josip Francišković*, a titulu najbolje pjesma ponijela je pjesma *Nele Skenderović* »Modre zore« koju je izvela *Antonija Piuković*. Kako su istakli organizatori *dr. Marko Sente* i *Vojislav Temunović* cilj ovoga Festivala je afirmacija mladih i talentiranih, te njihovo ohrabrenje u komponiranju, pisanju aranžmana i tekstova, apostrofirajući da je Festival volonterskog i neprofitabilnog karaktera.

Antonija Piuković

Pjesme koje se izvode na festivalu trebaju obrađivati tematiku iz bunjevačkog života, pisane ikavicom ili ijekavicom, a tekstovi mogu biti već ranije objavljeni ili pisani namjenski.

Slušatelji Radio Subotice mogli su pratiti direktan prijenos Festivala kraj radio prijemnika.

L. S.

Poetski kutak: Slavko Mihalić

Pjesnik s poslanstvom

Slavko Mihalić rođen je 16. ožujka 1928. u Karlovcu. Započeo je svoju spisateljsku karijeru kao novinar, a radio je i kao korektor, lektor i tehnički urednik u više redakcija u Zagrebu i Beogradu. Pokrenuo je književni list »Tribina« 1952. godine i književnu reviju na stranim jezicima »The Bridge«. Slavko Mihalić bio je više puta tajnik i potpredsjednik Društva hrvatskih književnika. Povodom Mihalićeve poezije *Veselko Tenžera* je napisao: »Evo jednog od rijetkih suvremenih pjesnika čije pjesme možemo pokloniti onima koji ne vole poeziju«.

Slavko Mihalić je objavio brojne knjige poezije: »Komorna muzika« 1954., »Put u nepostojanje« 1956., »Početak zaborava« 1957., »Darežljivo progonstvo« 1959., »Godišnja doba« 1961., »Ljubav za stvarnu zemlju« 1964., »Izabrane pjesme« 1966., »Jezero« 1966., »Posljednja večera« 1969., »Vrt crnih jabuka« 1972., »Krčma na uglu – krčma na vogalu« 1974., »Klopka za uspomene« 1977., »Izabrane pjesme« 1980., »Pohvala praznom džepu« 1981., »Atlantida« 1982., »Tihe lomače« 1985., »Iskorak« 1987., »Mozartova čarobna kočija« 1990., »Ispitivanje tišine« 1990., »Zajednička šuma« 1992., »Približavanje oluje« 1996., »Pandorina kutija« 1997., »Sabrane pjesme« 1998.

Slavko Mihalić također je urednik poznatih antologija. Priredio je knjigu zapisa i crteža umobolnih »Iskrišta u tami« 1957., s *J. Pupačićem* i *A. Šoljanom* sastavio je »antologiju hrvatske poezije XX. Stoljeća« 1966., a s *C. Zlobecom* i *A. Spasovim* antologiju »Nuova Poesia Jugoslava« 1966. Potom su uslijedile antologije »Novi hrvatski pjesnici« 1968., i »L antologie poesie Croate«, koju je priredio s *I. Kušanom* 1972.

Pjesme Slavka Mihalića prevedene su na više jezika. Redovni je član HAZU,

aktualni je predsjednik Društva hrvatskih književnika i dobitnik više književnih nagrada. U Strugi, na 41. tradicionalnim

Međunarodnim večerima poezije, pjesnik Slavko Mihalić ovjenčan je 2002. godine »Zlatnim vijencem«, najvećim priznanjem ove kulturne manifestacije.

Mihalićev pjesnički izraz je sažet, precizan i bez dekorativnosti, dok je ritam pjesama govorni. Slavko Mihalić je iz knjige u knjigu

postajao zbiljskim međašem koji, međutim, ne razdvaja, nego spaja generacije, vremena i epohe. *Ante Stamač* ocjenjuje kako je Mihalić uz *Matoša*, *Ujevića* i *Tadijanovića* najviši domet hrvatskoga suvremenog pjesništva. Mihalić nastavlja liniju koju su naznačili *Vesna Parun* i *Jure Kaštelan*. Dr. *Draško Redep* zaključuje kako je: »Mihalić uspio da postane čitavo vrijeme, čitava antologija izražajnih, tematskih i ispovjednih trenutaka moderne hrvatske pjesme«. Dok su u prvoj fazi stvaralaštva ovog pjesnika zaokupljale tmurne misli o ugroženom pojedincu, sljedeću fazu karakterizira okrenutost prirodi. Mihalićeva poezija sadrži posebno individualno obilježje, koje predstavlja stav prema svijetu i životu. *Antun Šoljan* je napisao da je Mihalić »pjesnik s poslanstvom i svi su njegovi naponi usmjereni tome da iskaže svoju poruku«. Mihalić u svojim pjesmama izražava nepomirljivost prema poretku stvari i zbivanjima koja su u zavadu s čovjekom i protiv autentične ljudske egzistencije. Sedamdesetih godina prošlog vijeka Mihalić se označava politički nepodobnim i njegovo se pjesništvo ignorira, pa ipak, u tom razdoblju piše neke od svojih najboljih zbirki poezije kao što su »Klopka za uspomene« ili »Pohvala praznom džepu«.

Poeziju Slavka Mihalića nedvojbeno karakterizira i smisao autentičnog izraza

situacije pjesnika, baš kako to precizno primjećuje *Milovan Danajlić* o Mihalićevoj poeziji: »prijateljstvo s najneprijateljskijim situacijama«. Mihalić piše u slobodnom stihu, a njegov govor je samorodan, pun novih ritmova. Slavko Mihalić je poetski bilježio dnevnik iz jave, uspijevajući da gorčinu poraza oplemeni životnom mudrošću.

Sniježi

Nage ljepotice navješćuju snijeg.
Vještice. Što drugo? Smiju se s vrha dojki.
No postaje sumnjivo kad nestanu
pa se ponovo jave s unutrašnje strane prozora.
U mekim čizmama i sve više gole.
Staviš ih promrzle na ploču iznad kamina,
a one ti raščupaju ono malo skrpana spokojstva.
Sniježi. Nebo se meškolji na postelji.
Već danima nije od ganuća svanulo.
Ljepotice ti šapću u uho bestidne prijedloge.
Digni čašu svojoj samoći. Napokon si stigao
na rub šume za kojom je provalija.
I više ničeg nema osim zaleđene izbe
i tih neupotrebljivih ženskica.
Uz odsjajinja izrezuješ vukove iz slikovnica.

Cijeli grad zavežeš u čvor

Trgovi se šire poput tijesta, ali ti se držiš gostionica.
U njima drugi dišu umjesto tebe,
viču, pjevaju. Premoren, jedva se izvučeš
u suton, gdje počinje čekanje.

Najbolje je tada nepoznatim stazama,
vrtovima. I kad cijeli grad zavežeš u čvor,
izbiješ na isto mjesto. Ali ti si drugi;
s obje strane spustila se tanka krila.

Jedino što su sve pjesme ružne, svaka grana
za vješanje, a žene bi odmah u postelju.
Gdje god stao na pogrešnom si mjestu.

Mnoge tada oda kreštav glas. Perje
poispada samo. Oči se otkotrljaju nasred trga.
Uši budu zvučnici nasilja.

Dr. Zoran Milivojević, psihoterapeut i profesor transakcijske analize

Ljubav kao životna investicija

Razgovor vodila: Vesela Laloš

Dr. Zoran Milivojević, psihoterapeut iz Novog Sada i jedan od prvih profesora transakcijske analize u ovom dijelu Europe, našoj je javnosti poznat po iznimno zapaženim knjigama »Emocije« i »Formule ljubavi«. Svojim profesionalnim angažmanom dr. Milivojević zapravo promovira ideju o masovnom psihološkom opismenivanju građana, kao jednom od ključnih preduvjeta izgradnje društva »pozitivne komunikacije«, u kojem sporazumijevanje i razumijevanje može nadomjestiti gotovo kronične konflikte na ovim prostorima.

► **Termin emocionalna pismenost sve se češće sreće u psihološkoj literaturi. Što on u biti označava?**

Danas se smatra da svaki obrazovan čovjek treba poznavati organe iz kojih je njegovo tijelo sastavljeno. S druge strane, sve više se kristalizira stav da je poznavanje »psihičkog tijela«, također, stvar opće kulture, da je potrebno poznavati one dijelove iz kojih je sazdana naša ličnost. Emocionalna pismenost je upravo to – poznavanje prirode naših emocija. Emocije su posebna psihološka kategorija koja se može razumjeti kao doživljaj vrijednosti svijeta oko nas. Znači, ako nešto ugrožava naše vrijednosti, imamo neprijatnu emociju, ako nešto afirmira neku našu vrijednost, osjećamo se prijatno. Zbog toga je kontakt s emocijama u stvari kontakt s nekim osnovnim vrijednostima našeg bića, a senzibilitet za tuđe emocije je senzibilitet za tuđe vrijednosti. I kada postajemo senzibilni na to što drugi ljudi osjećaju, onda smo u mnogo boljem kontaktu s njima, a oni istodobno imaju doživljaj da ih mi jako dobro razumijemo. Zbog toga je poznavanje emocija, odnosno ta emocionalna pismenost, ili primjena određenih vještina upravljanja sobom i drugima, jako važna i svakako doprinosi boljoj orijentaciji pojedinca u životu, i boljoj komunikaciji sa drugim ljudima.

► **Kada se govori o ideji sreće, većina ljudi je tijesno povezuje s riječju ljubav. Postoje li neki stereotipi, bolje reći predrasude o tome što ona jest a što nije? Vi u svojoj knjizi »Formule ljubavi« navodite više modela tih zabluda.**

Ljubav je po svojoj psihološkoj prirodi vezivanje, pripadanje. U tom smislu ljubav nema alternativu jer bi čovjek koji ne voli i koji nije voljen bio usamljen, otuđen, bez povezanosti s ljudima. Naravno, postoji

više vrsta ljubavi i to je jako dobro. Knjiga koju spominjete govori o zabludama u partnerskoj ljubavi. Kao psihoterapeut ja susrećem tamnu stranu ljubavi, ljude koji pate zbog problema u svom ljubavnom životu ili koji se zbog toga razboljevaju. Zbog toga je moj pristup specifičan, sasvim različit od pristupa koji imaju na primjer pjesnici. U toj knjizi trudim se da uvedem razum u ljubav, prvenstveno u one zablude o ljubavi koje ljudi uporno i neuspješno pokušavaju živjeti i pretvoriti u stvarni ljubavni život.

Ima mnogo putova kojim ljudi unesrećuju sebe pokušavajući uklopiti realnost u svoje koncepte prave ljubavi. U samoj knjizi je iznijeto oko trideset ovih zabluda. Nekoliko kolega je u Sloveniji radilo istraživanja na osnovu ove knjige i došli su do zaključka da prosječna osoba ima pet-šest zabluda o ljubavi. To ukazuje da je ljubav danas u krizi. Suvremena kultura razara tradicionalne spolne uloge, odnosi između muškarca i žene postaju nejasni, a zahvaljujući kvaliteti života, ljudi postaju zainteresirani za sebe, raste narcisoidnost i hedonizam. Rezultat su adolescencija koja se produžava i nakon tridesete, veoma nestabilni brakovi, nesprenost da se radaju deca, da se odriče u korist drugog. Zbog te konfuzije vrijednosti ljudi traže nove načine i pojavljuje se sve više alternativnih načina voljenja i partnerstva. Iste stvari koje je društvo prije dvadesetak godina osuđivalo danas postaju razlogom za ponos, a oni koji ih i dalje osuđuju postaju predmetom prezira. Međutim, danas je već jasno da se isti problemi koji postoje u na primjer heteroseksualnom odnosu također pojavljuju, možda čak i snažnije, i u homoseksualnom odnosu. Zbog ove opće dezorijentacije knjige kao što su »Formule ljubavi« mogu pomoći pojedincu da se bolje orijentira, da promisli svoj koncept ljubavi jer je to, čini mi se, jedna od najvažnijih životnih investicija.

► **Živimo u vremenu u kojem depresija nije rijetkost. Jesmo li kao društvo u depresiji?**

To je teško reći. Da bi se to objasnilo, treba najprije definirati depresiju. Ona nastaje kada osoba ocjeni da nikad neće moći ispuniti neki svoj životni smisao. Zbog toga se depresija manifestira gubitkom životne energije, patnjom, bezvoljnošću, i na kraju mislima o samoubojstvu. Te kliničke poj-

move je, međutim, teško primijeniti na društvo kao organizam ili sistem. Ali, ono što je sasvim sigurno je to da smo u krizi koja se sve više produbljuje. Nakon skidanja Miloševića ljudi su »uzletjeli« s velikim očekivanjima da će se stvari popraviti. Sada polako dolazi surova realnost – politička garnitura na vlasti nije tako dobra kako smo mislili, niti smo u stanju da se izborimo s nekim stvarima. Sa druge strane, kreće surovi kapitalizam – otpuštanje radnika, i sve ono što s tim ide, što svakako ljudima donosi nove probleme.

► **Postoji li ipak neki »savjet za sreću«?**

Ključ je u onome što se zove želja. Ako uspijemo ostvariti neku svoju želju, osjećamo zadovoljstvo ili, ako je želja veoma važna, sreću. Ali, to je sreća koja se može razumjeti kao pojedinačno osjećanje. Kada ljudi pametno postavljaju sebi ciljeve koje mogu doseći, i kada se pomire s preprekama ili problemima koje ne mogu riješiti, onda upravljaju svojim životom tako da iz dana u dan ostvaruju svoje vrijednosti. U tom slučaju govorimo o životnom zadovoljstvu i nekoj globalnoj sreći.

Život je maraton, nema ničega »na brzinu«, važno je znati što se hoće, biti aktivan i imati strpljenja. Povremeno susrećem veoma uspješne ljude koji su puno ostvarili u jednoj oblasti života, ali zanemarili druge važne aspekte. I koji bi u svojim četrdesetim ili pedesetim godinama života, kada bi se mogli vratiti koju deceniju unazad, sasvim drukčije birali i vodili svoj život. Zbog toga mi se čini da taj nekakav recept za sreću mora sadržati upozorenje da ne treba igrati na jednu kartu. Treba investirati vrijeme, energiju i emocije u više životnih vrijednosti.

► **Što se može preporučiti ljudima u ovoj ne baš veseloj svakodnevici, kako da postavljaju svoje prioritete i izbore se s nedvojbeno brojnim problemima?**

Pošto svi pričaju o ekonomiji, i moja se preporuka također tiče ekonomije. Mi smo odrasli i odgojeni u atmosferi socijalizma. A socijalizam je bio društvo bezuvjetne ljubavi – država vas je bez uvjeta voljela, i zbog toga su ljudi bili lijeni, nisu se trudili a ipak su dobivali plaće, mirovine, stipendije. Egzistencija im nije bila ugrožena. U kapitalizmu je situacija sasvim drugačija – država vas uvjetovano voli, samo onoliko koliko radite, zarađujete i držite se pravila. Pošto se nalazimo u periodu tranzicije, čini

mi se da ljudi moraju brzo shvatiti ove stvari i prestati biti pasivni, kako bi počeli sami preuzimati odgovornost za svoj život i ekonomsko blagostanje. Ključ psihičkog zdravlja i kvalitetnog života je u adaptaciji na uvjete koji postoje u okruženju. Poanta je u tome da se okruženje promijenilo, a da bi se netko snašao, mora prvo to razumjeti. Neke od poruka koje upućujemo našoj djeci, a koje su bile sasvim dobre u jednom vremenu, sigurno su veoma loši savjeti za vrijeme koje je već tu.

► **Kako vidite razlike i sličnosti između dva mentaliteta: srpskog i hrvatskog?**

Nedavni događaji oko sporta pokazuju da još uvijek ima previše primitivizma na obje strane. Inače, u ovo vrijeme kada se oba naroda jako trude da se što više razlikuju, pitanje mentaliteta je veoma kompleksno, opterećeno brojnim konotacijama. I sam pojam mentalitet je zavodljiv, jer potkrijepljuje stereotype. Vjerujem da Hrvati vide ovu razliku u dimenzijama »kulturnih« Hrvata i »primitivnih« Srba, a da je Srbi vide u dimenziji »dobri i naivni« Srbi i »lukavi i pokvareni« Hrvati. Opasno je razmišljati u takvim primitivnim kategorijama – da su svi Hrvati ovakvi, a da su svi Srbi onakvi. Ja mogu odgovoriti na vaše pitanje samo u jednom aspektu. Način na koji pristupam fenomenu mentaliteta je da posmatram društvenu strukturu po vertikali. Ova

vertikala je nužnost svakog društva i odražava potrebu za upravljanjem. To znači da bismo svako društvo mogli prikazati kao piramidu koja u psihološkom smislu demonstrira odnos prema autoritetima. Na temelju toga moguće je razlikovati društva s optimalnom visinom piramide, društva koja su spljoštene piramide i društva sa izduženim piramidama. Gledajući s tog aspekta, Srbi imaju spljošteno društvo, a Hrvati izduženo, i iz toga proizlaze brojne razlike.

U spljoštenim društvima pojedinci su veoma jaki, ali na štetu zajednice. Jedno -

stavno, pet veoma pametnih pojedinaca se ne mogu dogovoriti ni oko čega, te pet pametnih čini glupu grupu. S druge strane, u izduženim društvima, kakvo je na primjer njemačko, zajednica je veoma jaka, ali na štetu pojedinaca. Pet prosječnih Nijemaca će činiti jako dobar tim. Dakle, osnovna razlika kako je ja vidim je odnos prema zajednici. Hrvati će se podrediti vođi kojeg poštuju, stavljajući svoje lične interese po

uspjeh. Ne možete imati uspješno društvo bez uspješnih pojedinaca, a srpsko društvo ima mnogo ugrađenih mehanizama kojima se onemogućuje ili osporava uspjeh. Zbog toga je meni smiješno da su Srbi žigosani kao nacionalisti. Nacionalizam je u osnovi ljubav, on znači voljeti svoj narod. Toga ima nedovoljno kod Srba. S druge strane, Hrvati se vole međusobno, oni su zaista nacionalisti. Upravo zbog te poistovjećenosti s narodom i osjećanja pripadnosti, Hrvati uspjeh nekog svog istaknutog predstavnika doživljavaju i kao svoj osobni uspjeh. Naravno, i tu ima zastranjivanja tako da mi se čini da neki ljudi činjenicu da su Hrvati doživljavaju kao da su čl - novi nekog aristokratskog kluba.

Dakle, hrvatsko društvo je bolje organizirano i discipliniranije je od srpskog. Da to nije stvar države već mentaliteta vidi se po tome kada se pogledaju Hrvati u dijaspori. Ako na primjer usporedite hrvatsku zajednicu u Australiji, sa srpskom ili slovenskom, vidjet ćete da su Hrvati monolitni i dobro organizirani, a da su i Srbi i Slovenci podijeljeni, posvađani i dezorganizirani. Hrvatska zajednica u Rumunjskoj je fenomen jer je to jedina autohtona zajednica čiji broj raste, a ne smanjuje se kao kod drugih narodnosti.

Još jedna od važnih razlika u mentalitetu je svakako i pitanje socijalne distance. Srbi su veoma prisni u komunikaciji i skloni su brzo smanjivati distancu sa sugovornikom,

postavljajući pitanja koja zadiru u intimnost druge osobe. Za razliku od njih, Hrvati imaju veću međusobnu distancu, ali ipak ne toliko veliku koliku imaju na primjer Slovenci ili Mađari. Tu je ranije u periodu bivše SFRJ često nastajao konflikt jer su Srbi nudili svoj bratski zagrljaj koji je kod drugih umjesto prijatnosti izazivao nelagodu i osjećanje ugroženosti. Sada smo valjda konačno shvatili da nismo braća, da svatko ima pravo na svoj identitet, da se ne trebamo voljeti već uvažavati i poštivati, te da je za to distanca neophodna. ■

Dr. Zoran Milivojević

strani. Kod Srba se to neće desiti, jer su spljoštena društva u izvjesnom smislu društva braće i sestara u kojima se ne poštuje autoritet, tako da će na samom početku zapeti na pitanju vođe po sistemu: »A što ti, a ne ja?«. Tu nastaje izvjesna psihodinamika i sociodinamika u čijoj je osnovi zavist. Zavist je neprijateljsko osjećanje jer se u tuđem uspjehu vidi vlastiti neuspjeh. To je srpska tragedija. Paradoksalno i kada se pojavi vanjski neprijatelj, ova unutrašnja dinamika se ublaži, ali nikada ne prestaje. Zbog toga je srpsko društvo ono društvo u kojem se ne prašta

Jubilej filma »Širom zatvorenih očiju«

Kubrickove noćne orgije pod maskama

»Širom zatvorenih očiju« je film tipično freudovskih tema i kao kakav gusti spis nekog vječito-lutajućeg metafizičara, govori više od, recimo, višegodišnje hollywoodske produkcije. Ova psihoseksualna drama lagano priča pritajeno-nepritajenu opsesiju čovječanstva, pažljivo, otvarajući mali civilizacijski kovčeg u koji, s vremena na vrijeme, spuštamo svoje tajne, želje, svoje bolesti.

U isparenju narkomanskih fantazija Djevojka (*Nicole Kidman*) priznaje svom Momku (*Tom Cruise*) erotski san budeći u njemu tu stalnu crtu čitave zapadne civilizacije – posesivnost. Igrom slučaja (je li slučajnost slučajna, pitao bi se *Paul Oster*) ulazi u jetsetovsku vilu nadomak grada u kojoj se po točno utvrđenom ceremonijalu, u najvećoj tajnosti, kao u svetištu, održavaju orgije. On, pjesnik-začetnik, filozof vlastita života, arhaiski Odisiej, postmoderni Uliks, luta kroz newyoršku noć, upoznaje se s drukčijim svijetom ljubavi u kojem je estetika i etika ovog principa prirode dovedena do paroksizma.

Redatelj *Stanley Kubrick* (1928.-1999.) traga, naslućuje, ponire u suvremenu ljubav i, dakle, suvremeni seks. Odnos prema ovim životnim silama mijenjao se kroz povijest ljudske kulture: od posticanja putenosti, homoseksualizma i satirizacije, preko zabranjene tjelesnosti do poželjne stidljivosti i nošenja kariranih suknjica. Doba u kojem živimo, međutim, relativizira sve vrijednosti. U iščezavanju vjeronosti, ustaljuje se u urbanim sredinama nova poetika življenja sadržana u slobodi, razuzdenosti, heterogenosti, pa u prkosnoj ravnodušnosti pri izboru partnera i agresivnoj seksualnosti gdje promiskuitet svakako važi kao glavno duhovno jezgro su-

EYES WIDE SHUT - ŠIROM ZATVORENIH OČIJU

Uloge: Tom Cruise, Nicole Kidman, Madison Eginton, Sydney Pollack, Todd Field, Sky Dumont, Julianne Davis, Marie Richardson, Vinessa Shaw, Rade Šerbedžija, Abigail Good, Leon Vitali, Fay Masterson, Leelee Sobieski.

Scenografija: Leslie Tomkins & Ray Walker; **Kostimografija:** Marit Allen

Fotografija: Larry Smith; **Montaža:** Nigel Galt

Glazba: Jocelyn Pook; **Scenarij:** Stanley Kubrick & Frederic Raphael

(po pripovjetci TRAUMNOVELLE Arthura Schnitzlera); **Režija:** Stanley Kubrick;

Proizvodnja: Hobby Films/Pole Star/Warner Bros, SAD, 1999.; **Trajanje:** 160 min.

vremene cool-ture. Ne zalažući se ni za ranokršćansku verziju vječitog, monogamnog (biblijskog) braka po svaku cijenu, Kubrick ne ostaje ravnodušan na (post)modernizacijske emocionalne procese. I kroz film, kroz ovo remek-djelo, svo natopljeno postkoitalnom melankolijom, u izljevima ljubavi i seksa, Kubrick se pita da li suvremeni čovjek može vrhunski uživati samo ukoliko odbaci sve brane racionalno-uređenog svijeta (»Neuroza je negacija perverzije«, čika-Freud), da li potreba za drugim tijelom mora podrazumijevati bol, je li, na primjer, današnja lirika grupnog seksa viši napon

svijesti ili povratak u rusovsko pleme, jesmo li mi (Zapadnjaci, Europejci, kako vam drago) samo na nižem evoluciono-emocionalnom stupnju razvitka za razliku od, na primjer, Samoićana gdje se vjernost ismijeva, a seksualna razonoda potiče... I je li ljubav, na kraju krajeva, uopće potrebna i kome.

Svijet filma »Širom zatvorenih očiju« je svijet kojim vlada američka falokratija (hipokratija), svijet čijem moralnom održanju više pomaže hrabra gesta jedne kurve (recimo, napokon, blažene kurve!) no sve velike high-class političke priče, svijet u kojem Otac (*Rade Šerbedžija*),

doduše, po »razumnoj« cijeni prodaje turistima svoju maloljetnu Djevojčicu, svijet u kojem krinke na licu prilikom seksa više govore od samog lica. To je film atmosfere, promišljenih kadrova, kristalne fotografije, muzike koja se uspostavlja kao sam Borhesov »oblik vremena«. Izuzev oštih

rezova moralne infrastrukture suvremenog američkog (bilo kog postmodernog) društva, izuzev dubokog uvida u samu bit ljudske osjećajnosti i od prvih iskrica svijesti problematičnog odnosa spolova, film posjeduje jednu veoma značajnu nit – to je sama poetika prostora u kojoj je radnja smještena, nadasve prisutni audio (*Gyorgy Ligeti, Dmitrij Šostakovič*) i vizualni, oslo-

bodimo se već, vrhunski artizam. Snimanje ovog djela započeto je krajem 1996. godine (Kubrickov povratak umjetnosti nakon deset godina) a završeno početkom 1998. godine. Prvog tjedna ožujka 1999. godine Kubrick je organizirao specijalnu premijeru. Samo nekoliko dana nakog toga, sedmog ožujka iste godine, Stanley Kubrick je umro u snu (jer san izgleda i jeste predosjećanje smrti), od srčanog napada. Poslije premijere »Širom zatvorenih očiju«, vidno uzbuđen, Kubrick je rekao da je to njegov najbolji film.

Branislav Filipović

Nicole Kidman

20. 6. 1967., Honolulu, Hawaii, USA

Filmografija:

- Alexander the Great (2005.)
- Mr. and Mrs. Smith (2004.)
- The Stepford Wives (2004.)
- Birth (2004.)
- Cold Mountain (2003.)
- The Human Stain (2003.)
- Dogville (2003.)
- The Hours (2002.)
- Birthday Girl (2001.)
- The Others (2001.)
- Moulin Rouge! (2001.)
- Eyes Wide Shut (1999.)
- Practical Magic (1998.)
- The Peacemaker (1997.)
- The Portrait of a Lady (1996.)
- The Leading Man (1996.)
- Batman Forever (1995.)
- To Die For (1995.)
- My Life (1993.)
- Malice (1993.)
- Far and Away (1992.)
- Billy Bathgate (1991.)
- Flirting (1991.)
- Days of Thunder (1990.)
- Dead Calm (1989.)
- Emerald City (1988.)
- Bit Part, The (1987.)
- Room to Move (1987.)
- Watch the Shadows Dance (1986.)
- Windrider (1986.)
- Archer's Adventure (1985.)
- Wills & Burke (1985.)
- BMX Bandits (1983.)
- Bush Christmas (1983.)

Tom Cruise

3. 7. 1962., Syracuse, New York, USA

Filmografija:

- Mission: Impossible 3 (2004.)
- The Last Samurai (2003.)
- Minority Report (2002.)
- Vanilla Sky (2001.)
- Mission: Impossible 2 (2000.)
- Magnolia (1999.)
- Eyes Wide Shut (1999.)
- Jerry Maguire (1996.)
- Mission: Impossible (1996.)
- Interview with the Vampire (1994.)
- The Firm (1993.)
- A Few Good Men (1992.)
- Far and Away (1992.)
- Days of Thunder (1990.)
- Born on the Fourth of July (1989.)
- Rain Man (1988.)
- Young Guns (1988.)
- Cocktail (1988.)
- The Color of Money (1986.)
- Top Gun (1986.)
- Legend (1985.)
- All the Right Moves (1983.)
- Risky Business (1983.)
- Losin' It (1983.)
- The Outsiders (1983.)
- Taps (1981.)
- Endless Love (1981.)

Stanley Kubrick

26. 7. 1928 - 7. 3. 1999.

Filmografija:

- Eyes Wide Shut (1999.)
- Full Metal Jacket (1987.)
- The Shining (1980.)
- Barry Lyndon (1975.)
- A Clockwork Orange (1971.)
- 2001: A Space Odyssey (1968.)
- Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb (1964.)
- Lolita (1962.)
- Spartacus (1960.)
- Paths of Glory (1957.)
- The Killing (1956.)
- Killer's Kiss (1955.)
- The Seafarers (1953.)
- Fear and Desire (1953.)
- Flying Padre (1951.)
- Day of the Fight (1951.)

John Galliano, najveći britanski posmoderni stilista dizajna

Tajni vrt mode

Dok John Galliano sebe smatra običnim momkom iz južnog Londona, drugi ga vide kao neizlječivog romantika, pravog majstora koji tretira modu kao umjetnost, stvarajući glamur i sjaj. Posljednjih godina oživljava modnu kuću Dior.

Rođen je u Gibraltaru 1960. godine. Galliano je pola Španjolac pola Enlez. Za Španjolce ga vezuje strast, a za Engleze ironija. Najvažnije doba u njegovom djetinjstvu bilo je vrijeme provedeno na jugu Londona s tamošnjim Pakistancima i Jamajčanima.

Jedan od najkontroverznijih i najuspješnijih modnih kreatora potekao je iz sasvim obične obitelji, kao dječčić između dvije sestre koje su dominirale. Njegova brilijantna karijera počela je poslije dvije godine studija slikarstva u umjetničko-industrijskom smjeru. Tamo je prvi put otkrio materijale, štampu, tkanine, perje, trikotažu.... Usavršavanje je nastavio u slavnoj Sent Martin školi u kojoj je ostao pet godina. Prvu ponudu dobio

John Galliano

je iz New Yorka, ali jedan od profesora ga je nagovorio da ostane i završi diplomski rad: osam kompleta inspiriranih modom francuskih postrevolucionarnih kicoša. Modeli su izgledali kao da su stigli nekakvim vremeplovom iz doba Francuske revolucije. Kolekcija se zvala »Les Incroyables«, a dočekan je s velikom po-

hvalom. Cijelu kolekciju kupila je Joan Best iz slavne modne kuće »Brauns«. Radnja je izgledala kao muzej kostima. Inspiraciju za svoj rad nalazi u kafićima, knjižari, na izložbama, u kinu...ali najviše u muzici. Mladi engleski DJ-evi puni su nove energije vezane za tu sredinu. Moda je za njega postavljena na istom principu kao i miksanje diskova – osnovni ritam i bluz, par elemenata rock and rolla, malo fanka i sasvim malo hip hopa.

Počeo je surađivati sa stilistom *Aman-dom Greev* sredinom devedesetih. Tada je osmislio originalni modni koncept da se jakne mogu nositi kao suknje, pantalone kao jakne, donje rublje preko pantalona, itd. Svaka njegova modna revija u svijetu se doživljava kao prvoklasni teatarski performans. Njegovi manekeni i manekenke su poput glumaca u kostimiranoj operi.

Prije izlaska svake nove kolekcije Galliano sa svojim timom odlazi na odmor. Putuju, posjećuju izložbe. Upijaju sve iz svoje okoline i potom se uz punu koncentraciju udube u kreiranje nove kolekcije.

Na današnjim ženama Gallianu se najviše dopada njihova unutrašnja snaga. Obožava žene sa smislom za humor i sudbinom u svojim rukama. Njihovoj ljepoti odaje počast. Divi joj se.

Gallianov prelazak kod »Diora« u svije-

tu mode praćen je kao zemljotres. Pojavio se s potpuno novom siluetom. Sve je kipjelo od nabora i podsuknji. Gospodarska situacija je tada bila takva da je ta vrsta mode odgovarala svakome.

Prije nego što je preuzeo posao, mjesec dana je bio zatrpan Diorovom arhivom. Htio je do savršenstva naučiti što ovu kuću čini posebnom i drugačijom od drugih. Htio je ući u suštinu, shvatiti, osnovni

unutrašnji kod. Dosta je znao o Diorovoj inspiraciji u umjetnosti gdje je presudno mjesto odigrala njegova majka – njena pojava, parfemi, njeno lice. Dior je bio veoma blizak i s jednom neobičnom ženom – *Micom Brikar*. O njoj su kružile priče da je svojim obožavateljima vraćala bukete cvijeća s posvetom »Moj cvječar zove se Cartije«.

Galliano ne podnosi kritiku, jer smatra

da nije dovoljno samo doći na reviju, pogledati je i reći »to se ne može nositi«.

Njegova modna marka »Galliano« je njegov tajni vrt. I to veoma lijep vrt.

Danas je John Galliano, uz *Jean Pol Götia* i *Aleksandra Mekvina* najutjecajniji modni dizajner.

Britanska kraljica mu je dodijelila titulu komandera. Do Sira još nije stigao, ali je na dobrom putu.

M. M.

Sakrijte mršavost

Obucite bijelo

Leto je stiglo, a vi niste zadovoljni kako izgledate. Nedostaje vam još malo mišića da biste izgledali kao Popaj i da vas ovog ljeta konačno primijeti vaša Oliva. Toliše godine ste sanjali samo o njoj. Međutim, tijekom duge zime niste otišli do teretane, niste se bavili sportom i jednostavno primjećujete da vam nešto fali. To nešto su mišići. Plašite se da izgledate suviše mršavo i da djevojke neće primijetiti koliko ste muževni i atraktivni.

Odgovarajuća odjeća sakrit će vaše nedostatke.

Prije svega nosite isključivo odjeću bijele boje. Bijele atletske majice su sexi, u trendu su već godinama. Vodite računa da ništa ne bude ni preusko ni preširoko, jer tako skrećete

pažnju na ono što vam smeta.

Ukoliko želite da u jakni koju nosite djelujete »razbacano«, slobodno uzmite onu s pojačanim ramenima. Vodoravne pruge će vas također vizualno proširiti. Vodite računa da rukavi na majici ne landaraju, već da prate obim nadlaktica.

TippNet Internet
www.tippnet.co.yu

- Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
- Izrada web-prezentacija
- Prodaja računara i računarske opreme
- Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
- Prodaja licenciranih softwera
- Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
- Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
- Bogat izbor informatičke stručne literature
- Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
- Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
- E-mail: support@tippnet.co.yu

Uz televizijski ekran

Serije koje gledamo...

ili zašto ih volimo gledati

Fenomen televizije neraskidivo je vezan sa serijskim filmovima koji razlomljeni u desetine epizodnih dijelova predstavljaju okosnicu svakog njezinog dnevnog programa. Svoju danas nedodirljivu popularnost među svojim dugogodišnjim »ovisnicima« tzv. »mali ekran« zahvaljuje, između ostalog, nezaboravnim velikim serijama koje su za vrijeme svog televizijskog prikazivanja znale isprazniti brojne gradske ulice, držeći u hipnotičkom transu milijune kućnih gledatelja. Najindikativniji primjer pošasti za jednom serijom dogodio se prije petnaestak godina u susjednoj Mađarskoj, kada se za vrijeme prikazivanja američke high class sapunice »Dallas« u udarnom večernjem terminu postizala nezapamćena gledanost od nevjerojatnih 80 posto ukupnog auditorija...

Danas nema baš tako ekstremnih primjera »zaludenosti«, ali ljubav prema pasioniranom praćenju novih nastavaka ljubavnih, komičnih ili krimi televizijsko-filmskih priča i dalje traje.

FRASIER: Prvi dan u tjednu prosječnog »serijalnog« ovisnika rezerviran je za višestruko nagrađenu američku seriju »Frasier« koja već godinama priča o zгодama simpatičnog radio psihijatra, koji svoj momački (iako već u zrelih godina) život dijeli skupa s bratom, također psihijatrom, ocem umirovljenim policajcem, njegovom britanskom njegovateljicom, te brojnim komično-satiričnim zgodama velegradskog života. Najinteresantnija pojedinost vezana za ovu TV uspješnicu je činjenica da je lik psihijatra Frasiera Cranea nastao u nekad iznimno popularnoj seriji »Cheers« koja je u nas poznatija kao »Kafić u zdravlje«, pa je kao pozitivno ocijenjen prerastao u samostalnu seriju.

PRIJATELJI: Dvije odlične serije na programu su utorkom, jedna iza druge. Mega popularni »Prijatelji«, koji svoje »prijateljstvo« rastežu već devetu sezonu na radost planetarnog gledališta, ostajući gledani zahvaljujući uspješnom prilagođavanju aktualnim temama kojima su se bavili protekle decenije (istospolni brakovi, samohrana majčinstvo, ljubav između prijatelja).

PRAVDA ZA SVE: Realistična priča o »nepravdama« američkog pravnog sistema u kojima moć superiornih odvjetnika

prečesto nadvisuje snagu kaznenog prava. Nedoumice koje ostavljaju presude na kraju svake epizode, svojom snagom magnetiski privlače nove generacije njenih gledatelja.

SEKS I GRAD: Serija koja je ubjedljivo ostavila najviše traga u ženskim, ali i muškim krugovima (jednako je gleda i snažniji pol, ali to nerado priznaje), otvoreno »razotkriva« mnoge tradicionalne tabue suvremenog društva. Četiri velegradske singl djevojke (čitaj žene odavno zrele za udaju i rađanje) »odolijevaju« kandžama dugotrajnijeg vezivanja, nastojeći što duže uživati u čarima slobodnog života prepunog bezbrojnim tulumima, partijama, putovanjima i ludovanjima, uz enormne količine muškaraca koje »troše« u svim pozama i tehnikama, a kolumnistkinja Carrie (glavna junakinja, u stvari personificirana

autorica kulturne knjige po kojoj je nastala serija) sve to bilježi u istoimenoj veoma čitanoj novinskoj rubrici.

OBITELJ SOPRANO: Ova serija o istoimenom mafijaškom obitelji u kojoj dominira lik njezine glave, uvijek neurotično-melanholičnog Tonija, koji u svojoj naprasitoj spoljašnosti krije čovjeka čije su želje u konstantnom sukobu s obiteljskim životom koji odavno vodi. Kombinacija brutalnog obračunavanja s poslovnim protivnicima, sukobima privatnog i poslovnog života, psihijatrijskih epizoda u prepoznatljivom italo-miljeu, naprečac su osvojili prvo izbirljivu američku publiku, a potom i sve gledatelje u zemljama koje su otkupile ovu najnoviju hit-seriju.

Karakteristično za sve ove serije je njihova posve jednaka popularnost na našim prostorima gdje su televizijski gledatelji pravi i provjereni stručnjaci, iza kojih stoje desetine, pa i stotine, odgledanih svakoja-kih dramskih serijala. Nakon sladunjavih limunada iz sedamdesetih »Gradić Peyton«, »Kuća u preriji«, te sadržajno laganih high class hitova iz osamdesetih »Dinastije« i već spomenutog »Dallasa«, devedesete su konačno donijele kvalitativni pomak u navedenim naslovima koji su se održali do danas.

Rezimirajući ovaj televizijski komentar, neumitno se, iz pritajene i pomalo zlobne zasjede nameće jedan specifični »kulturni fenomen« televizijske današnjice. Latinoameričke telenovele zaposjele su, istina ne udarne večernje termine, ali svojim prisustvom ukazuju da trend ljubavno-tragičnih laganica vlada najširoj televizijskom publikom. Jer, ne tako davno i »Kassandra« je praznila i naše ulice...

Tenis, Wimbledon

Karlović najveća senzacija Wimbledona

Ivo Karlović, dosad poznatiji kao najviši tenisač svijeta (207 cm), od ponedjeljka 23. lipnja »poznatiji« je kao najveća wimbledonska »senzacija«. U svom prvom nastupu na jednom Grand Slam turniru (i to još Wimbledonu!), igrajući protiv prvog nositelja (Hewitt, lanjski broj 1 u svijetu), na glavnom terenu (nedosanjnom snu mnogih velikih igrača), pobijedio je, vrlo superiorno Australca Leytona Hewitta sa 1:6, 7:6, 6:3, 6:4, zadivivši cijelu tenisku javnost. Na neki »romantičan« način, sve ovo je podsjećalo na reprizu finala iz 2001. kada su se također na glavnom terenu susreli jedan Hrvat (Ivanišević) i Australac (Rafter), i povijest se ponovila...

U ostalim mečevima prvog kola Ivan Ljubičić je pobijedio, dok su Ančić, Talaja i Majoli travnate terene napustili pognute glave.

DAMIR KRIMER

Boks

Lennox Lewis obranio naslov

Los Angeles, 22. lipnja. Aktualni prvak svijeta po verzijama WBC i IBO, bitanski super šampion teške kategorije Lennox Lewis, obranio je naslov tehničkim nokautom u šestoj rundi borbe protiv ukrajinskog izazivača Vitalija Klička. U posve izjednačenom meču, u kojem je do prijekida koji je uslijedio prije početka sedme runde, Kličko je čak vodio s 58-56 u poenima, ali je borba prekinuta na liječničku intervenciju zbog obilnog krvarenja iz Ukrajinceve lijeve arkade. Sam prijekid ovog sudara divova izazvao je veliku kontroverzu, jer se Kličko osjećao potpuno sposobnim za nastavak borbe, smatrajući kako je pobjeda nepravedno dodijeljena njegovom protivniku. Novi-stari šampion Lewis, u izjavi danoj neposredno po uspješnoj obrani titule, rekao je da Kličkov lice dovoljno govori o ispravnosti sudske odluke o prekidu.

Nogomet, kvalifikacije za Ligu šampiona

Dinamo i Partizan »love« treći krug

Ždrijeb drugog kruga kvalifikacija za ulazak u prestižni »klub« sretnika koji će se natjecati u novom izdanju Lige šampiona, hrvatskom prvaku Dinamu iz Zagreba dodijelio je slovenskog šampiona

Maribor, dok će SE prvak SCG beogradski Partizan nadmetati s prvakom Švedske Djurgardenom. Prve utakmice će se igrati 30. srpnja, a uzvratni susreti 6. kolovoza.

Nogomet, pretkolo kupa Uefe

Zadovoljavajući ždrijeb

U pretkolu ovogodišnjeg natjecanja kupa Uefe hrvatski i predstavnici SCG imali su zadovoljavajući ždrijeb, koji im daje realne šanse za jesenji start u prvom kolu najmasovnijeg nogometnog klupskog natjecanja. Viceprvak Hajduk igrat će protiv finske Hake, Varteksu će se suprotstaviti estonska Levadia, dok će debitant na europskoj sceni Kamen Ingrad zaigrati protiv najslabijeg protivnika, luksemburške Etzelle.

Crvena zvezda će igrati protiv moldavskog Nistrua, dok će osvajač kupa Sartid odmjeriti snage s predstavnikom BiH Sarajevom. Prvi susreti su na programu 14. kolovoza, a uzvrat 28. kolovoza.

Vaterpolo

Šoštarova zamolba

Predsjednik vaterpolskog saveza SCG Aleksandar Šoštar, zamolio je Europsku vaterpolsku federaciju da ne kazni vaterpolski savez Hrvatske zbog izgređa njenih navijača na Europskom prvenstvu u Kranju. »Igrači i rukovodstvo ne mogu odgovarati zbog ispada neodgovorne grupe navijača«

Tenis

ETA u Subotici

Na terenima TK Spartak tijekom ove sedmice održava se teniski turnir (treće kategorije) pod okriljem Europske teniske asocijacije (ETA), na kojem se natječu mlade teniske nade do 14 godina. U konkurenciji dječaka i djevojčica učešće su uzeli mladi takmičari iz četrnaest zemalja (Hrvatska, Austrija, Češka, Rusija...) nastojeći se izboriti za vrijedne poene za europsku rang-listu najboljih u svojoj starosnoj kategoriji.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Uz desetu obljetnicu smrti hrvatskog košarkaškog velikana

Dražen će živjeti vječno!

(1964.-1993.-2003.)

Dražen Petrović bio je i bit će zauvijek živ u srcima svih istinskih ljubitelja igre pod obručima, i pored svoje fizičke smrti tog nesretnog 7. lipnja 1993. godine u automobilskoj nesreći na njemačkoj autocesti kod Ingolstadta. Jer, pomen »Amadeusovog« imena, i njegovog zasluženog nadimka, koji je dobio po zasigurno najvećem glazbenom geniju Wolfangu Mozartu, bez obzira na nacionalnu pripadnost ili ljubav spram pojedinih reprezentativno-klubskih boja, ostat će vječno u sportskoj budućnosti uporednikom najvećih sportskih dostignuća.

Danas, deset godina poslije, njegov duh živi nesmanjenom jačinom razdragane dječje želje svakog košarkaškog početnika da jednog dana zaigra poput Dražena...

NEZAUSTAVLJIVI VIRTUOZ: Malo stariji, a oni stariji pogotovo, sjetit će se mladca osebujene kvrčave kose koji još posve golobrad (zaigrao je za prvi tim već s petnaest godina) doveo Šibenku do jedinog naslova prvaka bivše države (koji je je poslije oduzet administrativnim putem – slučaj Matijević), šutirajući i pogodivši rutinski posljednja slobodna bacanja koja su odlučivala o prvaku. Iako mladahan, ni tada, ali ni kasnije u osebujnoj košarkaškoj karijeri ovom kralju šibenske i hrvatske košarke, nikada nije zadrhtala ruka. Jer, Dražen je, za razliku od ostalih, mogao šutirati i zatvorenih očiju. A svi njegovi odlučujući pogoci, sve trice, dvice i slobodna bacanja, stopili su se s njegovom rukom koja ih je bezbroj puta ubacivala u obruč s mrežicom u osami sportske hale u rodnom Šibeniku. Najmlađi kapetan u povijesti hrvatske košarke imao je privilegiju posjedovanja ključa od dvorane, koju je »osobito« koristio ranim nedjeljnim jutrima, kada je šutirao svoje zamišljene turnuse bezbrojnih ubačenih poena. I kada se poslije spartanske upornosti narančasta lopta »stopila« s njegovom rukom, bilo je posve svejedno tko će stajati nasuprot momčadi koju bi Dražen predvodio. Snimali su ga iz bezbroj kutova, stavljali mu dvostruke čuvar, gradili zone na njemu, podređivali taktiku, ali protiv »Amadeusovog« driblinga, ulaza, a posebice skok šuta s distance ili poludistance lijeka nije bilo.

Semafori su se punili njegovim koševima, protivnici ispadali iz igre redajući osobne greške u pokušajima da ga zaustave, treneri čupali kose, a njegove momčadi su, nošene njegovim impresivnim primjerom igrale uvijek iznad svojih mogućnosti. Jer,

svirajući s nenadmašnim »maestrom« čije li orkestar je zvučao fenomenalno. Podatak da je sva tri kluba čiji je dres u Europi nosio (Šibenka, Cibona, Real Madrid), doveo do šampionskog trona najbolje ističe veličinu »Amadeusovog« košarkaškog geni-

ja. »Vukovi s Tuškanca« tek su s Draženo - vim dolaskom dobili zube kojima će »izgristi« sve protivnike na putu do famozne dominacije u Kupu šampiona, perioda kada su čuvenom Realu stvorili »kompleks« u nekoliko uzastopnih europskih pobjeda. Slavni »kraljevski« klub izljuje se od istog kompleksa kada je na Cibonin račun »istresao« pozamašnu svotu za hrvatskog kralja košarke. »Senjor Petrović« im je opravdao svaki uloženi dolar, posebice kada su s njegovih šezdesetak i kusur koševa uspjeli osvojiti Kup kupova 1989. godine.

RUČNA TVORNICA KOŠEVA:

Draženova reprezentativna biografija još je »reprezentativnija« brojnim uspjesima obje nacionalne selekcije čije je boje branio na velikim košarkaškim natjecanjima. Bio je i svjetski i europski prvak, te olimpijski viceprvak »krivnjom« najbolje momčadi koja se ikad skupila na nekom parketu, neprikosnovenog »Dream teama No 1« predvođenog najboljima od najboljih, Magicom Johnsonom & Michaelom Jordanom. Ali ni tada, u najvećoj utakmici hrvatske košarkaške povijesti, u finalu Olimpijade u Barceloni 1992. godine, Dražen nije statirao protiv »domorodaca« iz NBA, dapače, sve do same konačnice te antologijske utakmice koja je ušla u sve udžbenike suvremene košarkaške teorije, »Ameri« su strepili od njegovih projektila koji su se lijepili za mrežicu. Koje li koincidencije, Mr. Petrović je tada nastupao za

Legenda

Dražen Petrović

Rođen: 22. listopada 1964.

Premинуo: 7. lipnja 1993.

Klubovi: Šibenka, Cibona, Real Madrid, Portland Blaziers, New Jersey Nets

Klupski uspjesi: Prvak Europe ('85., '86.), Kup kupova ('87., '89.), prvak države ('83., '85.), pobjednik kupa ('85., '88., '89.), prvak zapadne konferencije NBA ('90.), treća petorka NBA ('93.)

Reprezentacija: Svjetska prvenstva (1 zlato, 1 bronca), Olimpijade (2 srebra, 1 bronca), Europska prvenstva (1 zlato, 1 bronca)

New Jersey Netse (Mrežice), u čijem dresu s brojem 3 je dostigao najveći domet u arenama najjače košarkaške lige našeg planeta. Ali Dražen nije bio velik, poput nekih izvikanih zvijezda, samo na prestižnim susretima, svojom urođenom sportskom ozbiljnošću jednako se profesionalno odnosio i na manjim utakmicama, gdje je njegova »ručna tvornica koševa« također ostvarivala potrebnu pobjedničku normu. Jednoj takvoj sam i osobno prisustvovao, »nestavši opravdano« s posljednja tri školska sata, kada je Dražen u Subotici igrao za reprezentaciju bivše zajedničke države protiv Belgije. Vidjevši ga, prvi puta uživo nakon mnoštva televizijskih susreta, ostao sam još više očaran njegovom maestralnošću »igre za koš višek«. Maestralnošću koja ga je, konačno nakon što je »pokorio« Stari kontinent, odvela u Novi svijet američkog kontinenta, u NBA prijestolnicu košarkaške igre. A tamo, okružen nabildanim gladijatorima koji su s college i kvartovskih basketeta uletali direktno u ogromne dvorane diljem Amerike, umjesto najviših počasti izraženim u minutama igre u dresu Portland Blazerisa (momčadi koja ga je rezervirala na draftu), doživio je najgoru sportsku pokoru svoje bogate »kraljevske« karijere. Klupu.

OSTVARENI AMERIČKI SAN: Dražen je stojički izdržao neobjektivnu procjenu umišljenog američkog trenera, kojemu europski košarkaški kriteriji nisu previše značili (samo deset godina poslije cijela priča je posve drugačija u korist Europe), više »odsjedio« nego igrao, ali još marljivije trenirao, radeći na mišićnoj masi i po potrebitoj snazi za NBA obranu. Ojačao je,

Dražen u akciji

poput najvećih junaka, iskuvši po prvi puta ozbiljniju gorčinu omiljene mu igre, ali je, dvije godine poslije dolaska u Ameriku, prijelaskom u New Jersey Netse, konačno ostvario svoj »američki san«. Nova momčad i novi trener u potpunosti su osjetili potencijale hrvatskog asa, podarivši mu već u prvoj sezoni minutažu dostojnu europskom vladaru njihove igre. Odužio im se na najbolji mogući sportski način, bivaajući dvije godine zaredom najbolji igrač momčadi, uz izbor u treću petorku NBA za 1993. godinu (među petnaest najboljih

igrača sezone), ali što je još važnije, unio je posve novu dimenziju u igru momčadi iz newyorkškog predgrađa, koja je uvijek patila od kompleksa velegradskih New York Knicksa. Njegove trice i bezbrojne dvice preko tamnoputih divova oduševljavale su publiku svuda gde bi se Dražen pojavio u svojoj legendarnoj majici s brojem 3. Antologijska je scena, koju i dan danas NBA koristi u promidžbene svrhe kampanje »I love this game– Volim ovu igru«, kada se nakon fantastične dugometne trice Dražen oduševljeno hvata za glavu obema rukama, prethodno ih visoko, pobjednički dižući u vis. Ta iskrena radost, kojom je »Amadeus« igrao svoju košarku, ostat će zauvijek sačuvana u neizbrisivim memorijama svih ljubitelja košarkaške igre. Iznenađni odlazak u vječnost svog najboljeg igrača, Netsi su obilježili na najdostojniji način prema kriterijima NBA, povlačeći zauvijek iz opticaja majicu s Draženovim brojem 3. Devet godina poslije njegove smrti, Hall of Fame, kuća basket besmrtnika uvrstila je Dražena Petrovića u svoje prestižno, besmrtničko članstvo, ukazavši mu dostojnu počast koju je igrajući i živeći za košarku zavrijedio.

I zato danas, na desetogodišnjicu njegovog odlaska, možemo biti ponosni što smo bili, dijelom njegovog i našeg života, svjedoci, po mnogim stručnim procjenama, najvećeg europskog genija u igri pod košarkaškim obručima. ■

Odigrana memorijalna utakmica

Hrvatska 1992. – Hrvatska 2003. 100:96

Usrijedu 18. lipnja u »Draženovom domu« u Zagrebu odigrana je memorijalna utakmica u znak obilježavanja 10-godišnjice smrti Dražena Petrovića. Snage su odmjerile stara (generacija Barcelona '92) i nova reprezentacija Hrvatske. U iznimno zanimljivoj revijalnoj utakmici u čast negdašnjeg suigrača i idola, pred dupke ispunjenim gledalištem, pobijedili su Draženovi suigrači, današnji »veterani« s

100:96, dokazavši da bi se za neke od njih još uvijek našlo mjesta u najboljoj hrvatskoj vrsti.

Hrvatska '92: Perasović, Rađa, Alanović, Komazec, Tabak, Cvjetičanin, Vranković, Arapović i dr. Trener: Aco Petrović (Draženov brat)

Hrvatska '03: Giriček, Marčelić, Planinić, Šundov, Kovačić, Skelin, Kasun i dr. Trener: Neven Spahija.

PETAK ► 27. 6. 2003.

HTV 1

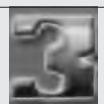
Napuštajući Las Vegas,
Oscar za Cagea,
HRT 1 u 23.00h

07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:30 Cy, kiber djevojka
10:00 Vijesti
10:10 Veliki odmor
10:55 Učilica
11:05 Zvučnjak
11:30 Tom i Jerry, crtani film
12:00 Vijesti
12:30 Snaga želje, serija
13:25 Glazbena TV
14:05 Vijesti
14:10 Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
15:10 Veliki odmor
15:55 Vijesti
16:00 Putovanja na sveta mjesta: Siena
16:35 Hugo, TV igra
17:00 Među nama
17:30 Hrvatska danas
17:45 Duhovni izazovi
18:00 Novi način
18:55 Upitnik, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 TV Bingo Show
20:55 Željka Ogresta i gosti
21:55 Pola ure kulture
22:30 Meridijan 16
23:00 Napuštajući Las Vegas, američki film (18)
01:00 Fatalni instinkt, američki film (12)
02:25 Treći kamenčić od Sunca 3., humoristična serija
02:50 Seks i grad 5., serija
03:20 Dosjei X 9., serija
04:05 Napuštajući Las Vegas, američki film (18)
06:45 Carstvo divljine: Sumatranski majmuni
07:10 Glazbena TV

HTV 2

09:20 Meri Cetinić, snimka koncerta
10:40 Prevlake: Konavoska prevlaka, dokumentarna serija
11:10 Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
12:25 Pozivnica, emisija o kulturi
12:40 Transfer
13:25 Brisani prostor
14:20 Samo za ljubav, američko-britanski film
15:55 Snaga želje, serija (12)
16:45 Vijesti za gluhe
17:00 Državnik novog kova 3., humoristična serija
17:30 Treći kamenčić od Sunca 3., humoristična serija
18:00 Panorama
18:45 One su takve, serija (12)
19:30 Carstvo divljine: Sumatranski majmuni
20:05 Život i pustolovina Nicholasa Nicklebya, serija
20:45 Vijesti
20:55 PP
21:00 Seks i grad, serija (18)
21:35 Dosjei X 9., serija (18)
22:20 PP
22:25 Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
23:10 Šokantne priče
00:05 Pregled programa za subotu

HTV 3

09:00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
09:30 Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
16:00 Wimbledon: Tenis
19:40 Oslo: Atletika - Zlatna liga, prijenos
22:00 Sport danas
22:10 K(v)adar
22:40 Pravo vrijeme
00:10 Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 28. 6. 2003.

HTV 1

Art film:
Grad izgubljene djece,
HRT 3, 22.15 sati

08.00 - Vijesti
08.05 - Amerika - život prirode
08.35 - Campi-Campi
09.00 - Belphegor
09.25 - Kronika MDF Šibenik 2003
09.45 - Život je pun iznenađenja: Mali klavirist
10.00 - Vijesti
10.05 - Parlaonica
11.00 - Sve o morskim psima, popularnoznanstvena serija
12.00 - Vijesti
12.20 - Biblija
12.35 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
14.00 - Fenomeni - za invalide: Normalan život
14.30 - Ekumena, religijski kontakt-program
15.30 - Vijesti
15.35 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a
16.35 - Kruške i jabuke
17.10 - Povratak u život, američki film
18.55 - Rijeka: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - Grimizno slovo, američki film
22.25 - Glamour Cafe
23.30 - Vijesti
23.45 - Usamljeni glas, serija
03.10 - Vatrene karavana, američki film
04.50 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija
05.35 - Cosbyjev show 7.
06.00 - Colonia dignidad, dokumentarni film

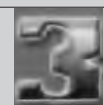

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.10 - Mjera ljepote
09.40 - Pola ure kulture
10.10 - K(v)adar, emisija o filmu
10.40 - Među nama
11.35 - Vatrene karavana, američki film
13.25 - Kućni ljubimci
14.10 - Cosbyjev show
14.35 - Pleme 4., serija
15.30 - Felicity 4., serija
16.20 - Melrose Place, serija

17.10 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine: Madagaskarski lemuri
20.00 - Triler: Filharmonija
21.00 - Vijesti
21.10 - MIK 2003, prijenos
22.45 - Colonia dignidad, dokumentarni film
23.40 - Gradski ritam
00.10 - MIK 2003, proglašenje pobjednika
00.35 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

08.35 - One su takve, serija (R 5 tjednih epizoda)
12.20 - Hit-depo
13.50 - Nürburgring: Kvalifikacijski trening Formule 1 za Veliku nagradu Europe
15.00 - Sportski program
16.00 - Wimbledon: Tenis
19.30 - Jedrima oko svijeta: Otoci kralja Salomona
20.00 - Sportski program
22.15 - Art film: Grad izgubljene djece, francusko-španjolsko-njemački film
00.05 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 29. 6. 2003.

HTV 1

Šangajska trijada,
HRT 1, 23.30h

08.00 - Vijesti
08.05 - Čarobni psić Merlin, crtani film
08.25 - Baltazar, crtani film
08.35 - Leteći medvjedići, crtana serija
09.00 - 38. MDF: Bilo jednom jedno Labude jezero
10.00 - Vijesti
10.05 - Don Quijote od Manche, animirani film
11.40 - Cocco Bill, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.05 - Vijesti
15.20 - Oprah Show (399)
16.05 - Obiteljski vrtuljak
16.45 - Kruške i jabuke
17.25 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.05 - Milijunašica
21.40 - Blagajnica hoće ići na more, TV film
23.15 - Vijesti
23.30 - Šangajska trijada, kinesko-francuski film
01.15 - U vlastitome razredu, američki film
02.45 - Vjetar u leđa 5., serija
03.30 - Kinoteka: Veliki Jake, američki film
05.25 - Oprah Show (399)
06.10 - Životinjski intinkt, popularnoznanstveni film

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.00 - Biblija
10.15 - Putovanja na sveta mjesta: Sienna
10.45 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Zagreb: Misa, prijenos
12.05 - Papa Ivan Pavao II. u Hrvatskoj, (3. i 4. dio)
12.55 - Crno-bijelo u boji
13.40 - Opera Box (studio)
14.45 - Kinoteka:
Veliki Jake, američki film
16.40 - Vjetar u leđa 5., serija
17.30 - U vlastitome razredu, američki film
19.00 - Šetnja s dinosaurima: Znanost o Velikom Alu
19.30 - Carstvo divljine: Majmun se ističe
20.05 - Psihomodo pop, snimka koncerta

22.35 - Po ure torture
23.05 - Spas 911
23.55 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.25 - Snaga želje, serija (R 5 tjednih epizoda)
13.40 - Nürburgring: Formula 1 za Veliku nagradu Europe

16.35 - Sportski program
22.20 - Sport danas
22.35 - Nedjeljom u 2
23.35 - Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 30. 6. 2003.

HTV 1

Alf,
humoristična serija
HRT 2, 17.20h

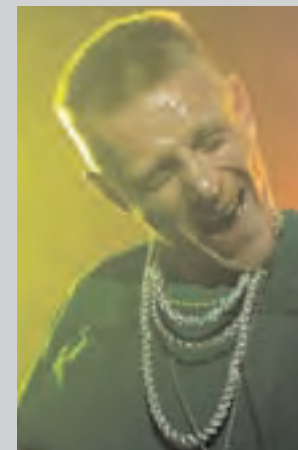
07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, serija
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Velikani hrvatske znanosti: Herman Dalmatin
10.35 - Saga o nobelovcima: Stoljeće Nobela
11.05 - Kronika MDF Šibenik 2003
11.20 - Mali veliki svijet
11.40 - Športret
12.00 - Vijesti
12.25 - Snaga želje, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (400)
14.40 - Mladi Ivanhoe, kanadsko-britanski film
16.20 - Vijesti
16.25 - Ljeto, ljeto
16.50 - Hugo, TV igra
17.15 - S Međunarodne smotre folklor
17.45 - Hrvatska danas
18.20 - Stažist, serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Lino Červar - prvak svijeta, dokumentarna emisija
20.55 - Latinica:
Zakon o deustažizaciji
23.25 - Meridijan 16
00.00 - Mjesto zločina: Jednom dnevno, njemački film
01.30 - 24, serija
02.15 - Bumerang, film
04.10 - Nikita, serija
04.55 - Savršeni muškarac
06.30 - Stažist, humoristična serija

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.15 - Mir i dobro
12.45 - Obiteljski vrtuljak
13.15 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Snaga želje, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Glavni grad, serija
21.55 - Frasier 5., serija
22.20 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.05 - Državnik novog kova 4., humoristična serija
23.30 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
00.15 - Spas 911
01.00 - Pregled programa za utorak

HTV 3

12.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.35 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
21.20 - Centre Street 100
22.05 - Stereo MC's, koncert

23.00 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 1. 7. 2003.

HTV 1

Ljeto, ljeto,
HRT 1, 16.25h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, serija
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.05 - Velikani hrvatske znanosti: M. A. Dominis
10.35 - Saga o nobelovcima: Klan Curie
11.05 - Cipelice lualice
11.15 - Speleološki putopis
11.40 - Mogu ja!
12.00 - Vijesti
12.25 - Snaga želje, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (401)
14.40 - Slučaj: Otac i sin, francuski TV film
16.20 - Vijesti
16.25 - Ljeto, ljeto
16.50 - Hugo, TV igra
17.15 - Vransko jezero, obrazovna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.20 - Brak nije mrak, humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Alpe-Dunav-Jadran
20.40 - U krupnom planu
21.55 - Šetnja s dinosaurima, popularno-znanstvena serija
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Anđeoski prah, francuski film
00.40 - 24, serija
01.25 - Mreža obmane, američki film
02.55 - Nikita, serija
03.40 - Siesta, američki film
05.15 - Brak nije mrak, humoristična serija
05.40 - Remek-djela svjetskih muzeja

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.45 - Latinica: Zakon o deustašizaciji
13.15 - Spas 911
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Snaga želje, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Opet iznova 3., serija
21.55 - Prijatelji 9., humoristična serija
22.20 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.05 - Državnik novog kova 4., humoristična serija
23.30 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
00.15 - Spas 911
01.00 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

10.40 - TV vodič + turistička središta Hrvatske

20.05 - Hrvatska 2010., dokumentarni film
21.00 - Grof Monte Cristo, mini-serija
00.20 - Glamour Café
01.20 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 2. 7. 2003.

HTV 1

Ulični psi,
Tarantinovo remek-djelo,
HRT 1, 23.05h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, serija
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Velikani hrvatske znanosti: Josip Franjo Domin
10.30 - Saga o nobelovcima
11.05 - Mljakaonica (1/10)
11.10 - Športerica
11.25 - Ruke, ručice
12.00 - Vijesti
12.25 - Snaga želje, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (402)
14.45 - Posljednji vilenjak, britanski film
16.25 - Ljeto, ljeto
16.50 - Hugo, TV igra
17.15 - Ciklus mladih autora: Bića sa slika
17.45 - Hrvatska danas
18.20 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Život sisavaca: Društveni laktasi
21.00 - Kratki susreti
21.35 - Prizori u umjetnosti: Usnule ljepotice
22.00 - Sa svih strana, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Reservoir Dogs, film
00.45 - 24, serija
01.30 - Opušteni grad, film
03.10 - Nikita, serija
03.55 - Veliki metak, hongkonški film
05.50 - Carstvo divljine

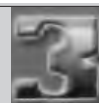

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.25 - U krupnom planu
12.40 - Alpe-Dunav-Jadran
13.15 - Spas 911
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Snaga želje, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine

20.05 - Čarolija 5., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Gilmoreice 2., serija
21.55 - Jednom nogom u grobu 6., humoristična serija
22.20 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.05 - Državnik novog kova 4., humoristična serija
23.30 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
01.00 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

20.05 - Na rubu znanosti
21.00 - Robbie Williams - uživo u Kölnu

22.00 - Vrijeme je za jazz
23.30 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 3. 7. 2003.

HTV 1

Pustolovine Williama Tella,
HRT 1, 14.45h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, serija
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Velikani hrvatske znanosti: Franjo Petrić
10.35 - Saga o nobelovcima: Hodočasnici Orijenta
11.05 - Baštinjene pasmine
11.15 - Zvučnjak
11.35 - Novi način
12.00 - Vijesti
12.25 - Snaga želje, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (403)
14.45 - Pustolovine Williama Tella, britanski film
16.20 - Vijesti
16.25 - Ljeto, ljeto
16.50 - Hugo, TV igra
17.45 - Hrvatska danas
18.20 - Kako biti normalan, humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Boje turizma
20.55 - Vojnici bizoni, film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Jill Rips, američki film
00.35 - 24, serija
01.20 - Zaštićeni svjedok, američki film
03.00 - Nikita, serija
03.45 - Pobjednici, njemački film
06.00 - Kako biti normalan, humoristična serija
06.25 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.50 - Reprizni program
12.40 - Kratki susreti, emisija iz kulture
13.15 - Spas 911
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Snaga želje, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Ekipa za očevid, serija
21.55 - Operacija Pozitivci, humoristična serija
22.20 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.05 - Državnik novog kova 4., humoristična serija
23.30 - Zvezdane staze - nova generacija 4., serija
00.15 - Spas 911
01.00 - Pregled programa za petak

HTV 3

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Tribute to Ramones - uživo iz Tvornice

21.30 - Hit-depo
23.00 - Pregled programa za petak

TV PREPORUKA
HRT 1
PONEDJELJAK, 30.6.2003. 20.55
LATINICA
ZAKON O DEUSTAŠIZACIJI

Ciklus zabranjenih »Latinica« počinje emisijom o deustašizaciji, zabranjenoj u veljači prošle godine. Devedesetih godina nakon niza događaja koji su u prvom planu imali širenje mržnje i nesnošljivosti prema pripadnicima drugih rasa i nacija te sve češće uporabe fašističke ikonografije s više strana se čuo prijedlog o potrebi uvođenja Zakona o deustašizaciji. U TV dvoboju sudjeluju publicist i pisac Slavko Goldstein, odvjetnik Bosiljko Mišetić, predsjednik IDS-a Ivan Jakovčić, znanstveni suradnik Hrvatskog instituta za povijest Igor Graovac, član Nadzornog odbora HOP-a Davor Glasnović i predsjednik Kluba utemeljitelja HDZ-a »Dr. Franjo Tuđman« Đuro Perica. U TV referendumu pitanje za gledatelje glasi: Je li ustaško znakovlje primjereno modernoj Hrvatskoj?

Urednik i voditelj: Denis Latin

Redateljica: Nana Šojlev

Urednica emisije: Suzana Gotthardi Pavlovsky

HRT 1
SRIJEDA, 2.7.2003. 23.05
ULIČNI PSI

američki film

(RESERVOIR DOGS, 1992.)

Joe Cabot iskusni je kriminalac koji okuplja skupinu lopova kako bi izveli veliku pljačku dijamanta. Važan dio njegova plana jest da se pljačkaši međusobno ne poznaju, ne znaju ni imena, a sve u svrhu da - ako nekoga od njih uhvati policija - ne može odati ostale. Imena im daje po bojama: Mr. White, Mr. Orange itd... Nakon što u flashbackovima vidimo akciju pljačke, radnja se smješta u skladište u kojem se Mr. Blonde/Vic okrutno izživljava na čovjeku za kojega misli da je policajac. Počinje igra živaca s mnogo krvi i nasilja, sve do završnog obračuna i zadovoljenja pravde... »Reservoir Dogs« prvi je film sada vrlo cijenjenog redatelja Quentina Tarantina. Kritika je Tarantinovu prvijencu zamjerila nedostatak priče i nedovoljno isprofilirane karaktere, ali mu nije mogla osporiti vidljivu energiju i talent. Veliku pomoć Tarantino je imao od Harveyja Keitela koji je, pristavši glumiti u filmu nepoznatog redatelja, za sobom povukao i ostatak izvrsne glumačke ekipe. Ujedno, Keitel je koproducirao film, a jedan od izvršnih producenata bio je Monte Hellman. Svakako treba istaknuti izvanredan nastup legendarnog žestokog momka Lawrencea Tierneyja koji je zbog temperamentnog karaktera, kako na filmu tako i u privatnom životu, bio čest gost zatvora. Film je premijerno prikazan na Sundance festivalu 1992.

Uloge: Harvey Keitel (Mr. White/Larry), Tim Roth (Mr. Orange/Freddy), Michael Madsen (Mr. Blonde/Vic), Christopher Penn (Nice Guy/Eddie), Steve Buscemi (Mr. Pink), Lawrence Tierney (Joe Cabot), Randy Brooks (Holdaway), Quentin Tarantino

Redatelj: Quentin Tarantino

»Škripi deram« je ispod umjetničkog nivoa!

Poštovani gospodine Kiš!

Nepisano je pravilo u žurnalistici da se reagiranja (u ovom konkretnom slučaju – Vaše pismo objavljeno prošlog tjedna u našem listu, a glede mog teksta »Posprdn o Bunjevcima«) ne pišu dulja no sam tekst na kojeg se odnose: Vaše pismo »Hrvat-skoj riječi«, uredništvu, konkretno meni, novinaru-uredniku kulturne rubrike, o mom tekstu koji ima točno trinaest prosto-proširenih rečenica, ispisano je rukom, gusto, na pune 4 stranice formata A4 (sic!) ...Moje je puno moralno i profesionalno pravo da taj tekst skratim, korigiram, lektoriram, pošto obiluje gramatičkim i pravopisnim greškama, bilo da pišete srpskom ili hrvatskom varijantom našeg jezika. Ne pišete bunjevačkom ikavicom, što me i ne čudi, jer se u serijalu, čiji ste glavni kreator i te kako vidi i čuje da Vi pojma nemate kako govore, divane Bunjevci – Bunjevački Hrvati, da budem precizniji. Moja majka i svi preci s majčine strane su Hrvati-Bunjevci, rodom iz Tavankuta i njegove okolice, i ona, i na svu sreću, ne samo ona, to će potvrditi, štoviše, i njih i sve druge Hrvate-Bunjevce koje znam, to iritira u tolikoj mjeri, da sam od njih i zamoljen da napišem osvrt o Vašem serijalu. Ja sam, gospodine Kiš, tolerantan čovjek, ali nisam tolerantan prema netolerantnima, i onima koji svaku dobronamjernu kritiku, s čisto estetskih pozicija, primaju kao ličnu uvredu ili politikom motiviran atak, ali ovdje nije (toliko) o tome riječ, i o tome kakvom drugom zgodom, ali ne s Vama, i ne – o Vama i Vašoj »umjetnosti« u kojoj od estetike, niti »e« nema. Ovo spominjem stoga što mi spočitavate neku moju tobožnju afirmaciju preko napadaja na Vaše »kreativno ostvarenje«, političku pozadinu cijelog teksta. Nisam član niti jedne stranke, nisam čak ni simpatizer, ne idem ni u jednu crkvu, imam izvjesne simpatije prema izvjesnim religijama, nisam vjernik-praktikant, ali poštujem sve vjere i konfesije, nemam ništa protiv sekta, niti protiv masona, rozenkrojčera, i inih »ino-

vjernika«, nisam ateist, ali imam objekti-van otklon prema svim institucijama društva, pa i prema crkvama i kleru. Pozitivan, razumije se. Što se afirmacije tiče, u pravu ste, ne znam Vas, i uopće to ne smatram nekom svojom manjkavošću, zbilja Vas ne bih prepoznao na ulici. Što se mene tiče, meni za nekakvu promociju, niti novinarsku niti umjetničku, ne treba p(r)ozivanje (na) Vas ili ma koga drugoga, jer moj renome i afirmacija ne okončavaju na rubovima »globalističkoga« trokuta: Mala Bosna-Đurđin-Gradska kuća. Shvatite li ovo pejorativno, to je Vaš problem. A shvatit ćete, jer ništa ne shvaćate, kao što niste shvatili niti jednu misao iz mog osvrta na »Škripi deram«. U biti, ne volim pojašnjavati »što je pisac htio reći«, ali u Vašem slučaju to je, izgleda, nužnost: htio sam reći da je taj serijal umjetnički ispod svakog nivoa, a to što osnovicu ekipe čine amateri nije izgovor. Gledao sam puno sjajnih umjetničkih ostvarenja čiji su kreatori i akteri bili amateri i oni su često na ravnoj razini s profesionalnim umjetničkim ostvarenjima. Štujem i cijenim napore svih amaterskih kulturnih udruga, tako i Vaše, ali u umjetnosti je jedini pravi kriterij kvaliteta, a njega Vaš serijal-nema. Razlozi zbog kojeg se on ipak vrti na kanalima TV Novi Sad druge su prirode i oni su jasni, sudeći po Vašoj reakciji, svima osim Vama. Jasni su i Vama, ja to znam, Vi to znate, ali i to je druga priča. Moram dodati još i ovo – nemam ništa protiv HKC »Bunjevačko kolo«, redovit sam gost na manifestacijama koje se u njih organiziraju, prijatelj s gotovo svima iz Hrvatskog kulturnog centra, i s onima iz srpskog, i mađarskog, i s ljudima iz Židovske zajednice, i njemačkog, i Društva Slovenaca, i Romskog kulturnog centra, suradnik sam dva crnogorska mjesečnika i jednog tjednika, beogradskog dnevnog lista »Danas«, nemam ništa protiv TV Yu Eco, uostalom – njihov sam stalni suradnik već više od godinu dana, od samih početaka emitiranja njihovog TV-programa, nemam ništa ni protiv TV Novi Sad, naprotiv i s njima sam uvijek uspješno surađivao. Napose, last but not least, što bi rekli Britanci, nemam ništa ni protiv Vas. Gospodina Heitla ne znam, i ni njega nisam spominjao u negativnom kontekstu, naprotiv. Nemam

ništa, naravno, Bog mi je svjedok, i svi koji me znaju, ni protiv onih koji se izjašnjavaju samo kao Bunjevci, ne kao Hrvati-Bunjevci, ili Bunjevački Hrvati. Niti protiv ma koje (druge) nacije, manjine, većine, rase, konfesije pod kapom nebeskom, to više nemam namjeru nikome iznova podvlačiti, a ponajmanje Vama. Iza svake svoje riječi u tom, kao i ovom, kao i svakom svom tekstu, stojim čvrsto, jer su argumenti i istina na mojoj strani. A oni su ovi: mjerilo kvaliteta u kulturi samo je jedna-visoka estetska razina. Ovaj odgovor me je umorio i sa svoje strane smatram našu prepisku okončanom, dakle, ne trudite se da mi opet pišete, udarate nekakvu »kontru na rekontru«, jer niti volim i umijem se kartati, niti imam namjeru da trošim svoje dragocjeno vrijeme. Što se Vašeg poziva tiče, ukoliko budem imao vremena, rado ću se odazvati, pošto imam dragu rodbinu u Maloj Bosni, i druželj-biv sam čovjek, a protiv Vas, kao ni protiv ma kog drugog osobno nemam baš ništa (protiv, razumije se). S poštovanjem,

Robert G. Tilly

Gdje je hrvatska »Gloria«?

Bila sam iznenađena kada se moja omiljena tjedna revija »Gloria« 13. lipnja nije pojavila na kioscima. Umjesto toga izašao je prvi broj »Glorie« – izdanja na srpskom jeziku, za tržište Srbije i Crne Gore.

Radujem se što je najtražnija revija u Hrvatskoj postala prvo licencno izdanje za SCG, što je i proslavljeno na glamurnom koktel partiju na Kalemegdanu uz prisustvo petstotinak najpoznatijih osoba iz javnog života.

Sve je to lijepo, ali zašto smo mi Hrvati uskraćeni za omiljeni tjednik na hrvatskom jeziku? Kakav je ovo odnos prema nacionalnim manjinama?

Ovo novo izdanje »Glorie« nikako se ne može usporediti s originalom, ni po kvaliteti papira, ni boje, ni tiska, a povrhu svega nema ni križaljku.

Morala sam napisati ovo pismo, jer mi je veoma žao što na našim kioscima više nema prave »Glorie« koju sam kupovala sedam godina.

Elizabeta Sineš, Subotica

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 600 dinara

☐ 1 godina = 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA
gencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

**Mala zemlja
za**

**veliki
odmor.**